

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Första kammaren.

Nr 20.

Torsdagen den 4 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtande nr 15, andra lagutskottets utlåtanden nr 13 och 14 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 24 A och B.

Forsattes överläggningen rörande särskilda utskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till nationernas förbund.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.*

(Forts.)

Herr Ekman, Carl Gustaf: Herr talman! Då jag hade tillfälle att närvara vid den förberedande behandlingen inom särskilda utskottet av det föreliggande ärendet, men däremot erhöll förhinder att deltaga i det definitiva beslutet, så ber jag att med några kortfattade ord få inför kammaren angiva min ståndpunkt.

Efter en så samvetsgrann prövning av en anslutnings såväl debet- som kreditposter som det varit möjligt åstadkomma, har jag stannat inför det resultatet, att det för mig framstår såsom en oavvislig plikt att rösta för Sveriges inträde i nationernas förbund. Jag har därvid icke lämnat obeaktad den mängd anmärkningar, som riktats och som kunna riktas både emot förhållandena vid förbundets tillkomst, emot dess i viss mån ensidiga sammansättning, emot den maktfördelning, som åtminstone i första hand gäller inom detsamma, liksom också emot den fördelning av rättigheter och förpliktelser, som i förbundsakten kommit till uttryck. Men även med hänsyn tagen till alla dessa omständigheter synes mig skälen för ett *ja* starkare än skälen för ett *nej* — och detta både från utgångspunkten Sveriges intressen sedda isolerade för sig, och ur den synpunkten av den internationella rättsutvecklingens främjande.

Här hava skarpa erinringar gjorts mot sättet för bildandet av förbundet. Men tror verkligen någon i denna sal, att det första avgörande steget för organisationen av mellanfolklig rätt någonsin blivit taget i en normal situation? Jag tror det icke. Skulle man sitta och vänta till dess en fullt frivillig överenskommelse kunnat träffas emellan en mängd sins emellan jämnstarka parter, då hade man säkert både för denna och nästa generation fått avskriva varje förhoppning på att

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

komma ur den nuvarande rättslösheten på detta område. En första grund kan — det visar seklers fruktlösa försök — endast läggas omedelbart efter ett krig, då den segrande parten står skräckslagen över segerns pris, då den förlorande parten är för svag att säga nej och då de utomstående hava ett klart medvetande om behovet av en ny ordning och om risken att för sin del avböja medverkan. Ser man saken så, är detta den enda situation, under vilken fredstanken kan taga livets gestalt, då bli de myckna kvidandena om den oegentligheten och den oegentligheten vid förbundets tillkomst sekundära synpunkter.

Man pekar med skäl på den ensidiga sammansättning förbundet erhållit. Det består främst av segrarna. Ja, men om dessa segrare äro villiga att underställa sina åtgöranden, sin maktutövning, neutrala, objektivt dömande makters kritik och kontroll, då ligger däri ett framsteg, ett löfte, som det skulle vara ett brott mot framtiden att icke utnyttja. Gå vi in i förbundet med den fasta föresatsen att därinom representera viljan till rättvisa även mot de i början utestängda, då beivra vi verksammare den ensidiga sammansättningen inom förbundet än vi göra utom detsamma.

Man reserverar sig icke utan grund mot maktfördelningen både inom rådet och emellan rådet och »församlingen». Men hurudan är och hurudan blir maktfördelningen i världen utan ett nationernas förbund? Kunna vi genom rustningar tilltvinga oss formell och reell jämbördighet med stormakterna i världen? Kunna vi det icke, ha vi då utsikter till att i de avgörande ögonblicken större hänsynstagande sker till Sveriges intressen, om Sverige för sin del förkastar den internationella förklaring, som ligger i förbundsaktens § 1, däri det å samtliga deltagares vägnar uttalas, att de i förbundet inträdande makterna skola »förbinda sig att noggrant iakttaga den internationella rättens föreskrifter, vilka hädanefter komma att erkännas såsom rättsnöre för regeringarnas handlande», samt att »vid de inbördes förbindelserna mellan ordnade samhällen upprätthålla rättvisa och samvetsgrant hålla i helgd fördragsenliga förpliktelse».

Om vi nu återvända från möjligheten av ett folkens förbund, då återgå vi också till vad som skedde vid världskrigets utbrott, då tre, fyra diplomatiskt maskerade män, utrustade med obegränsad maktfullkomlighet, spelade krona och klave om freden i världen utan att vara ledda av annat än sina egna egoistiska och nationalistiska beräkningar och sin egen personliga ärelystnad. Blir den maktfördelningen en mindre partisk, en mindre löftesrik, en för de små nationerna mera betryggande världsledning än den, rådet i nationernas förbund kan förväntas utgöra? De, som äro beredda att svara nej på inbjudningen om anslutning, ha såvitt jag förstår skyldighet att för sig själva åtminstone besvara den frågan, och svaret måste bli som jag ser saken ett bestämt nej. Även med sina bristfälligheter lämnar detta folkens förbund i de kritiska ögonblicken större utrymme för rättens inflytelser och för hävandet av de mindre och fredsälskande folkens intressen än den ordning, som rätt hittills och som kommer att bestå, därest den nu framkomna organisationsplanen slås till märken.

Men rättigheter och förpliktelser äro icke lämpligt fördelade, fortsätter kritiken. Såsom särskilt riskabel och motbjudande skildras den i artikel 16 påbjudna skyldigheten att i visst fall lämna fri passage åt militärstyrkor, som deltaga i gemensamma åtgärder till skydd för förbundsförpliktelsernas helgd. Emellertid, i samma ögonblick klandras, att folkförbundsskyddet utgör i de hittills givna försäkringarna för svag garanti för medlemmarnas rättigheter. Nu utgör ju den fria öcnomtagsrätten bland annat en förutsättning för förbundets möjlighet att kunna bispringa sina medlemmar. Det är då, förefaller det mig, orimligt att på en gång begära ökat skydd men minskade utfästelser för underlättandet av skyddets lämnande. Samma motsägelser möter man i reservanternas resonemang punkt efter punkt.

Högerreservanterna hava särskilt vänt sig exempelvis mot förbindelsen att avbryta alla kommersiella, finansiella och personliga förbindelser med en fördragsbrytande part. Här möter den omänskliga hungerblockaden, säga högerns ledare i båda kamrarna. På denna punkt vill man minska risken för brott mot fördragstraktaten, men samtidigt klagas man över att förbundet ju i sin nuvarande gestaltning icke utesluter kriget. En slik argumentation kan jag icke finna vara resonlig. Att på en gång kräva ökad rörelsefrihet för den enskilda förbundsmedlemmen och ökad effektivitet åt förbundet är att begära det omöjliga.

För övrigt, när herr Trygger nu opponerade sig emot hungerblockaden, hur står det samman med hans nyligen intagna ståndpunkt till en blockadfråga? Det är icke länge sedan jag var närvarande vid en diskussion, där man behandlade en dylik fråga. Vårt lands hållning i den frågan angreps från visst håll. Man ansåg, att vi på ett orimligt och oriktigt sätt hade deltagit i blockadåtgärder. Från annat håll hävdades, att så visst icke var fallet, utan att avstängningen tvärt om var en direkt följd av det avstängda folkets egna åtgärder, dess suspension av alla internationella regler för samvaro och representation, dess fullständiga förakt för äganderättens helgd m. m. Vid denna diskussion uppträdde emellertid bland andra herr Trygger och förklarade, att han för sin del fullständigt godkände, att en blockad i berörda fall ägde rum utan hänsyn till, hurvida denna blockad skulle kunna betecknas såsom en hungerblockad eller icke. Skulle icke vi, yttrade han då, hava rättighet att i ett dylikt fall upphäva och inställa våra förbindelser med ett dylikt folk? — Då var det ett för herr Trygger mindre sympatiskt folk det gällde. Men inte kan på det sättet subjektiv uppfattning få vara avgörande för hållningen på förevarande område. En generell åtgärd från folkförbundets sida i detta avseende måste vara minst lika försvarlig som den enskildes förord av en liknande blockads tillgripande i det fall, då hans omdöme säger honom, att han för sin del finner den vara förklarlig och begriplig.

Herr Aaby Ericsson mobiliserade i går Carlars och Gustavers skuggor såsom hjälptrupper mot en anslutning. Jag har icke någon lust att beröva fädrens gärningar det värde de kunna äga. Men

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

de sålunda framförda måste bedömas såsom barn av sin tid, och deras gärningar såsom utförda i den miljö de ägde. Eller menar verkligen den ärade talaren, att en marsch från Narva till Pultava var en svensk lyckoväg, som bör framställas såsom efterföljansvärt exempel för sena tiders barn? Det fanns en tid, då exemplet efterapades, då värjan och stövlarna voro i gång. Det experimentet för fram i minnet ett annat namn: Sveaborg. För en tid sedan tillhörde jag en grupp rikssvenskar, som stodo samlade omkring Ehrenswards grav vid Sveaborg. Vi voro för övrigt de första sådana som besökt Sveaborg efter den hundraårsperiod, då denna plats legat under rysk domvärjo. Då vi stodo där samlade, var det en svensk-finsk historiker, som berättade de närmare detaljerna om huru vi förlorade Sveaborg. Det var berättelsen om en feg och fal man, som svek sin plikt. Det var berättelsen om ett par lättfärdiga officersfruar, som inledde och förmedlade förbindelsen med den tidens rubeldöme. Det var berättelsen om huru denna trio med ett enda drag omintetgjorde och ödelade månghundraåriga resultat av svenskt arbete, svenskt snille och svenska offer, om hur därmed för ett folk, som kämpade och blödde och svält, två delar av en stam dömdes att av allt att antaga till evig tid gå skilda vägar, därvid den ena delen tydligen viges till det tragiska ödet att efter hand undanskjutas och uppslukas av en annan ras. Aldrig har jag mera intensivt, mera ofrånkomligt förpliktande känt nödvändigheten att arbeta för en ny folkens rättsordning än inför detta krigsminne. När därför herr Ericsson påminde om vår historia, då svara vi, som tala för en anslutning, att närmare studier av den historien föranleder oss icke att svara nej på en inbjudan till ett folkens förbund. Det blir icke något »dödsögonblick», såsom herr Ericsson uttryckte sig, då vi godtaga den anslutningen. Vad vi gravlägga är en åskådning, att »rätten bör sitta i spjutstångs ände». Vi taga farväl av en kast, som trots det vara en högre uppgift att dö för sitt land än att leva för det. Vi skaffa oss vad herr Ericsson kallade »livsvärden» men av en annan och högre grad än dem, som bajonetterna representera.

Här har nu herr Swartz förordat, att vi icke skulle svara vare sig ja eller nej, utan under hänvisning till att Amerika saknas i ringen förklara oss göra vårt inträde beroende på om den amerikanska stormakten kommer med. Av den motivering, som den ärade reservanten lämnat, framgick emellertid, att han, därest denna förutsättning föreläge, ansåge en anslutning önskvärd och möjlig att förorda. Det ligger obestriddligen något hypnotiskt lockande i det förfarings-sättet. Men det lider ju faktiskt av *ett fel*: det är oanvändbart. På sidan 14 i särskilda utskottets utlåtande pekas på ett land, som försökte gå den vägen, som försökte göra sin folkomröstning beroende på och uppskjuten, till dess frågan om Amerikas anslutning blivit avgjord. Men detta land fick beskedet, att folkens förbund var bildat från en viss dag och att vid den utsatta tiden svaret skulle utan förbehåll vara avgivet. Det schweiziska förbundsrådet förordar ju nu, att man skall fränfalla det först uppställda villkoret om Amerikas

anslutning. Då frågar jag: vad tjänar det då till att gå den vägen, då den ger samma resultat som den Tryggerska reservationen? Det enda är att det sker med en mjukare och behagligare avslagsmotivering. Men det blir ett svar, som försätter oss i den ställningen, att vi senare endast kunna vinna inträde såsom en bönfallande supplikant och icke genom ett av en fri och med de förutvarande ledamöterna i förbundet likvärdig parts självständigt fattade beslut.

Om jag emellertid förstår, hur den försiktigt opererande herr Swartz kan komma in på dylika vägar, så måste jag säga, att det väl måste vara ett slags på det hållet icke ovanlig förirring, då herr Reuterskiöld betecknade den av herr Swartz föreslagna lösningen såsom också ett ideal för herr Reuterskiöld. Ty denna första del av herr Reuterskiölds inlägg stod i den mest skriande motsats till den senare delen, i vilken han glorifierade ett nej-svar och utvecklade vilken utmärkt, med vårt kynne, med vår historiska uppgift, med våra stoltaste framtidsdrömmar sammanfallande placering vi skulle erhålla genom att stå utanför förbundet. Hur man kan få den senare delen av resonemanget att harmoniera med den första delen, däri herr Reuterskiöld förklarar, att med herr Swartz utgångspunkt, hans reservation föreföll vara den bästa lösningen, begriper jag verkligen icke. I första delen av anförandet således anslutningsvillighet, men en i viss mån osjälvständig sådan, en sådan som var beroende på en annan makts uppfattning och åtgöranden, i den senare delen en deklamation om den utomståendes starka ställning. Jag måste verkligen säga, att när herr Reuterskiöld betecknade framförandet av en dylik hållning såsom en frisk vind, som man skulle hava glädje av, om den skulle få ökat inflytande i svenskt statsliv, då kom jag att tänka på en sådan där virvelvind, som man på landsbygdens språk — och det bör ju en bondeförbundsrepresentant känna till — kallar en »vindilning». Jag frågade en med allmogens betraktelsesätt förtrogen person vad »vindilning» betydde, och han sade då, att det icke hette vindilning utan »trollilning», därför att man enligt folksäggen menar, att med i leken äro trollpackor, som önska röra upp damm och smuts i ögonen på folk, så att det icke kan se klart. Jag vill emellertid säga, att en statskonst, som är nära besläktad med dylika »friska vindar», ha vi all anledning att be Gud bevara oss för.

Herr Reuterskiöld förklarade sig vara övertygad om att han representerade folkflertalets uppfattning i denna fråga. Menade han, att han gjorde det i första delen av sitt anförande, då han ville gå med, om Amerika går med, eller i den senare delen, då han pekade på den utomståendes ställning såsom den enda försvarbara? För min del tror jag, att det är väl så vanskligt att vilja framstå såsom representant för det folkflertalets mening i detta avseende. Om herr Reuterskiöld toge reda på, huru hans speciella bundsförvanter i andra kammaren i går kväll lade sina röstsedlar, så tror jag, att han skall komma under fund med att de nästan undantagsvis röstade — naturligtvis i överensstämmelse med sin uppfattning men givetvis också i överensstämmelse med vad de förmodade vara deras kommittenters bästa — att

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

de röstade för en anslutning till folkens förbund på de nu framlagda villkoren. Jag tror icke, att denna omständighet röner starkare inverkan av det förhållandet, att här i denna kammare ifrån annan på samma håll hemmahörande uttalades den meningen att ett beslut borde gå i motsatt riktning. Jag tror, att om det gäller det stora folkflertalets och speciellt allmogens mening, så hava följande ord av en annan diktare icke upphört att äga giltighet:

De väldige herrar med skri och dån
slå städer och byar omkull,
tyst bygga dem bonden och hans son
och skörda på blodbestänkt mull.

Den skildringen hade förvisso ett starkare och riktigare grepp om den allmänna åskådningen i de här frågorna än det, som den ärade talaren på Upplandsbänken gjorde gällande.

Jag vill sluta med att inlägga en gensaga mot att det ligger något förödmjukande att nu svara ja. Det talet känner jag igen från 1905. Hur betecknade man icke det som då skedde såsom »slapp undfallenhet», och huru menade man icke, att vi genom det beslut, som då fattades, försvagade vår ställning i världen. Hava dessa förutsägelser och påståenden visat sig hålla streck? Skämde vi genom vad vi då gjorde vårt anseende och vår ställning? Jag tror, att det som skedde verkade raka motsatsen. Vårt val då ger oss ökad och erkänd rätt att påkalla uppmärksamheten åt våra meningar i internationella frågor på ett helt annat sätt, än vad eljest skulle vara fallet. Så tror jag, alla olycksprofetior till trots, att det skall ske även nu. Det finns icke enligt min åsikt någon anledning att vid detta besluts fattande anlägga den ton, herr Trygger anslog åtminstone i sitt första anförande och som påminde mig om: »jag går mot döden, vart jag går.»

Med full insikt om det allvarliga i det steg, som nu skall tagas, med öppen blick för att mycket i nationernas förbund påkallar ändring och rättelse men med den bestämda känslan att vår medverkan till rättens förverkligande är en nationell uppgift, lika ärorik som trots någon annan, förordar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Möller: Mina herrar! Jag skall endast tillåta mig att svara något på herr Tryggers repliker till mig i går.

Han förklarade, att genom den framställning av artikel 10 i förbundsakten, som jag hade tillåtit mig, hade jag gjort mig skyldig till en helt annan tolkning än regeringen. Jag tror, att denna uppfattning i det stora hela vilar på ett missförstånd. Jag tror, att regeringen har rätt, då den säger, att någon *juridisk* förpliktelse knappast kan föreligga att upprätthålla förbundets medlemmars territoriella integritet. Men däremot är jag övertygad om att proklamationen uti denna akt utav en sådan princip likväl kommer att i praktiken visa sig bliva av förbindande verkan, därför att man icke uti ett förbund av denna art kan göra en sådan proklamation endast

som tomma ord, utan det är självklart, att detta, som ju tillhör förbundets egentliga syfte, som är dess verkliga mål, att skydda förbundsmedlemmarnas integritet och politiska oberoende, naturligtvis i praktiken måste ordentligt och, jag skulle tro, ganska radikalt komma att hävdas. Men herr Trygger aktade sig visligen för att svara på den fråga jag i detta sammanhang ställde till honom, nämligen huruvida han skulle anse det riktigt i stället — ty den stora anmärkningen mot denna artikel, över huvud taget den stora anmärkningen mot yrkandet, att vi skola inträda i nationernas förbund är ju att förpliktas att garantera Versaillesfredens gränser — att bland de *tillåtna krigen* infördes dem, som avsåge att genom nya överfall på grannstaterna ändra de i fredstraktaten fastställda gränserna. Det är ju redan påpekat, att sådana ändringar naturligtvis kunna ske genom förhandlingar, och jag tillät mig särskilt understryka vad den engelska kommentaren i detta avseende har att säga.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Fortst.)

Jag skall inte taga upp allt, som skulle kunna tarva ett bemötande. Herr Trygger har en förmåga att i sin replikföring gå förbi den springande punkten på ett synnerligen egendomligt sätt och vinner därmed i regel en tillfällig och ögonblicklig succés och får namn om sig att vara en synnerligen skicklig replikör. När jag t. ex. säger, att herr Trygger här har indelat de nationer, som skola intagas i nationernas förbund, i tre klasser, så svarar herr Trygger: »det är inte jag, som har gjort den indelningen». Men jag gjorde ingen anmärkning på indelningen, utan vad jag gjorde anmärkning på var det, att herr Trygger tydligen genom sin politik, om den skulle bli segrande, komme att flytta oss ifrån den andra klassen till den allra sämst behandlade tredje klassen. Det svarade herr Trygger icke ett ord på!

Ja, vad slutligen frågan om den politiska bildningen beträffar, så visade herr Trygger även på den punkten en verkligt lysande förmåga att svara efter den gamla metoden: »god dag — yxskaft». Utgångspunkten — jag förmodar herrarna observerade det — i herr Tryggers anförande var följande: »De, som förorda inträde i nationernas förbund, hoppas på den demokratiska utvecklingen i världen», d. v. s. vi knyta våra förhoppningar till att demokratien i de stora bestämmande stormakterna skall växa i inflytande och makt. Vi knyta våra förhoppningar till en politisk utveckling, som skall medföra möjligheter till en sådan ny *politisk* situation, där verkligt goda förändringar utav förbundsakten och dess bestämmelser kunna komma till stånd. Då säger herr Trygger på tal om detta — det är utgångspunkten: »Demokratien är obildad, och» — jag antecknade det på följande sätt — »den kan väl inte realisera höga stora och ädla tankar bättre än de bildade». Mot det tillät jag mig rätt starkt reagera, därför att jag betraktar som *synnerligen* oberättigat detta upprepade gånger från herr Tryggers sida framburna förakt för demokratien i allmänhet, och jag underströk, att efter min uppfattning och så långt min erfarenhet om svenska förhållanden sträcker sig, så är den svenska arbetarklassen ofta överlägsen en stor del

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

av kärntrupperna i herr Tryggers parti, då det gäller den *politiska* bildningen, även om den på andra punkter helt naturligt icke har kunnat få lika god utbildning. På detta svarar herr Trygger mig: »Ja, de ha politiskt litet bättre skolning», men det är inte huvudrepliken, utan huvudrepliken är: »Inte skall man ha så mycket emot grosshandlare och direktörer! Herr Möller har väl erfarit, att det är en konst att handla också?» Ja, jag vädjar till er, mina herrar, om detta verkligen är ett svar på den anmärkning jag gjorde. Jag har tvärtom uttryckligen erkänt, att nämnda kategorier av medborgare har en mycket bättre utbildning i konsten att handla än arbetarklassen, men däremot ha de sämre politisk utbildning, och det tror jag mig våga vidhålla.

Jag tillät mig också ställa en fråga — det är ju alltid så, att man inte gärna besvarar besvärliga frågor — i anledning av att herr Trygger i sin reservation gör det kraftiga uttalandet till förmån för ett *annat* nationernas förbund än det vi nu föreslås inträda i. Jag frågade, *varför* det icke i reservationen finnes ett enda *positivt uppslag* till ett sådant bättre nationernas förbund. Ja, på den frågan svarade herr Trygger icke, och jag tillåter mig bara konstatera det. Det bekräftar den uppfattning, som jag har, att den där försäkran är av ytterst platonisk art, icke har och icke kommer att få någon praktisk betydelse, utan att i grund och botten står herr Trygger och hans parti kvar på den gamla ståndpunkten: »vi vilja inte veta av allt det här nya, allt detta, som nu kommer med sådana här historier, som förändrar utseendet och tillståndet i världen. Vi älska det gamla, och vi vilja för övrigt inte veta av några förändringar». Herr Alexanderson hade här i går ett mycket skarpt utfall emot reservationen och reservanterna men jag tror mig icke säga för mycket, om jag påstår, att herr Alexanderson i alla fall där gav uttryck åt en, som jag tror, ganska allmän reflexion, i varje fall inom vänsterpartierna.

Men det kan ju hända, att man kan söka en annan förklaring till herr Tryggers ståndpunkt. Herr Trygger och hans vänner, men framför allt ledaren själv utav det gamla majoritetspartiet i första kammaren, ha i en mansålder sagt *nej, nej, nej* till hela den utveckling, som vi haft och som hans nej icke ha kunnat hindra. Det är kanske för mycket begärt, att en man, som ju ändå numera är ganska långt till åren kommen, skall undergå en sådan förändring, att han på gamla dagar skall kunna säga *ja* till utvecklingen och försöka komma i kontakt med tidens egen anda! Nejet är naturligtvis ändå det självklaraste och naturligaste till allt nytt, som kommer, så att det kan ju hända, att vi inte behöva, när allt kommer omkring, taga detta »nej» alltför tragiskt. Det är bara ett utav nejen i en förfärligt lång linje. Det kan lika litet som de föregående nejen hindra utvecklingen, den *vi* tro på.

Herr von Koch: Herr talman! Flera av de föregående talarna ha uttalat en farhåga för att nationernas förbund skulle i

sin blivande verksamhet komma att utöva vad de kallat för en ensidig stormaktsdiktatur, d. v. s. att stormakterna skulle fullständigt undantränga de besegrade folken i det kommande arbetet och även mycket litet taga hänsyn till de små neutrala staterna. Särskilt herr Trygger uttalade, att man i förbundstraktaten icke kunde spåra något av den anda, som borde besjåla ett verkligt folkens förbund. Det förefaller mig dock, herr talman, som om de personer, som på detta sätt ha uttalat en förhandsdom över nationernas förbunds arbete, hade skäl att något iakttaga och studera den riktning, i vilken den första yttringen av nationernas förbunds verksamhet hittills har gått. Som kammaren torde veta, har redan en del, och en mycket viktig del, av nationernas förbund trätt i funktion, den socialpolitiska organisationen. Den har redan haft sin första stora internationella kongress, den har tillsatt en styrelse för sin verksamhet, och den har även upprättat en permanent byrå. Jag skulle vilja fråga: hur har man i denna del av nationernas förbunds arbete ställt sig gentemot de besegrade, t. ex. gentemot tyskarna? Har man ställt dem utanför? Har man icke låtit dem deltaga i det kommande arbetet? Jag ber att få säga, att vid den internationella kongressen i Washington förliden höst förelåg från början ingenting bestämt om tyskarnas deltagande i kongressen och högsta rådet i Paris hade överlämnat åt kongressen att besluta i denna sak. Representanterna för de omkring 40 nationer, som deltog i denna kongress, beslöto emellertid så gott som enhälligt — bland de flera hundra representanterna var det bara en enda person, som röstade mot det — att omedelbart lämna tyskarna tillträde till kongressen. Visserligen fingo de tyska ombuden på grund av vissa transportsvårigheter icke tillfälle att komma med på denna kongress, men redan om några månader sammanträder en ny kongress, och i denna komma givetvis de tyska regeringsbuden och övriga representanter att deltaga. Vidare ber jag få meddela, att i den internationella styrelse på 24 personer, som har tillsatts för att leda detta stora nya socialpolitiska arbete, reserverade man i Washington redan från början dels en plats åt det tyska regeringsombudet, dels en plats för en tysk arbetare att deltaga i detta arbete, och efter vad jag har fått meddelande om, har vid styrelsemötet i Paris för några veckor sedan båda dessa tyska representanter deltagit, och inga som helst slitningar eller svårigheter ha förekommit vid detta sammanträde.

Vad sedermera angår de neutralas ställning till detta arbete, har man här uttryckt den farhågan, att dessa stater icke skulle komma att utöva någon betydelsefull inverkan. Jag ber att på grund av den erfarenhet jag vann i Washington, där jag var en av regeringens representanter, få meddela, att det förmärktes en stark önskan icke minst från stormakternas sida, att de nordiska småstaterna skulle på ett aktivt sätt komma att deltaga i detta socialpolitiska arbete. I en av kongressens allra viktigaste kommittéer beslöts på förslag av de brittiska ombuden, att de nordiska folken skulle med en representant vara företrädade i kommittéen.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.*

(Forts.)

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Vidare invaldes i ovannämnda styrelse dels en svensk arbetare-representant och dels såsom suppleant för Amerika en representant för Danmark. I den sjöfartskommission, som nu snart kommer att tillsättas för att granska sjönännens arbetsförhållanden, lär, enligt vad som nu meddelats, en representant för Norge komma att inträda. Över huvud taget har jag fått den uppfattningen, att det rådde en livlig önskan hos stormakterna, att icke minst de nordiska småstaterna skulle komma att verksamt deltaga i arbetet. Jag vill tillägga, att vid de internationella kongresserna ha alla stater lika mycken beslutanderätt, storstaterna icke större än de små nationerna, och vidare, att förslag är väckt att utöka antalet styrelsemedlemmar, så att ytterligare flera av de små nationerna skola kunna komma att deltaga i det ledande arbetet.

Jag tillåter mig fråga herrarna, om vad sålunda förekommit verkligen berättigar till den pessimism, som gjort sig gällande angående utvecklingen av förbundet och den anda, som kommer att besjäla detsamma. Jag tror motsatsen och att genom vad hittills skett från denna del av förbundet en försonlighetens och solidaritetens anda gjort sig gällande.

Jag tillåter mig härtill foga ännu en annan sak. Det är naturligtvis många och viktiga synpunkter, som måste övervägas, när Sverige skall besluta om sitt eventuella inträde i förbundet. För min del har jag verkligen frågat mig, om vi genom att vägra att ingå i nationernas förbund borde avskära oss från den möjlighet, som vi eljest skulle ha att deltaga i det internationella arbete, varom artikel 23 i förbundsakten talar, nämligen att säkerställa och upprätthålla rättvisa och humana arbetsvillkor, att åstadkomma och övervaka en rättvis behandling av den infödda befolkningen i kolonierna, att tillse, att överenskommelserna rörande den vita slavhandeln, barnhandeln, handeln med opium och dylikt efterlevas, att åvägbringa åtgärder för att kommunikationer och transitering skola få fungera i frihet, samt slutligen och icke minst vidtaga åtgärder till förebyggande och bekämpande av sjukdomar. Jag tror, att det för oss skulle innebära en onaturlig och försvagande isolering att icke deltaga i detta internationella arbete, som ju avser att skapa sunda moraliska, sociala och hygieniska förhållanden över hela världen. Vi äro dock en gamal kulturnation, som kan ha anspråk på att få deltaga i ett sådant arbete.

Det är visserligen, herr talman, icke min mening, att denna möjlighet att gemensamt med andra nationer göra en stor världsinsats på det sociala och humana området skall vara den enda avgörande synpunkten på denna fråga, men jag anser, att när man nu väger skälen för och emot vårt inträde, bör även den här av mig företrädda synpunkten föras fram till förmån för en anslutning. När jag för min del, efter måttet av min förmåga, sökt väga skälen för och emot Sveriges anslutning till nationernas förbund, så har jag kommit till det resultatet, att övervägande skäl tala för vår anslutning. Jag är medveten om att förbundstraktaten innehåll-

ler brister, men jag hyser också en livlig förhoppning, att förbundet skall växa ut till vad det ursprungligen varit avsett att bli.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Herr Stendahl: Herr greve och talman! Herr Alexanderson började sitt gårdagsanförande med att referera ett samtal, som han skulle ha haft med en svensk diplomat, och han refererade det samtalet så, att de två herrarna, diplomaten och herr Alexanderson, hade kommit överens om, att det enda sätt, vilket lämpligen kunde komma ifråga och borde komma ifråga vid riksdagens behandling av den nu föreliggande propositionen, skulle vara, att de respektive partiledarna stego upp och med större eller mindre variation utav ämnet anmälde sin anslutning till den kungliga propositionen. Det torde här böra fastslås, att om en regering i en utrikespolitisk fråga utav den exceptionella vikt som den nu föreliggande framlägger en proposition, som vinner herr Alexandersons gillande, så är den yttrande- och den voteringsfrihet, som den demokratiska herr Alexanderson vill tillerkänna Sveriges riksdag, den att vara en jaddocka till den sittande regeringen.

Herr Alexanderson drog sedan en liten parallell. Han sade, att om man nu var rädd för att gå in i nationernas förbund, så skulle man icke heller kunna ge sig till att köpa aktier i ett bolag, utan att man själv satt i styrelsen. Ja, parallellen är intressant och tål verkligen, att man en liten smula sysselsätter sig med densamma.

All erfarenhet visar, att om en person ger sig till att köpa ett mindre antal aktier i ett bolag utan annan möjlighet än att med lagen i hand på bolagsstämma förfäkta sin åsikt, och försöka göra sin rätt gällande, så har han givit sig in på ett för hans kassa rätt farligt spel, och han kan mycket lätt, herr Alexanderson, komma att tillhöra de klippta fårens kategori.

Vad sedan själva saken beträffar, så har jag för min del den uppfattningen, att om Sverige icke längre lämpligen kan, bör eller får, även om det självt kanske helst vill det, stå allena, så ligger det givetvis en trygghet i att om man skall gå in i en concern man sörjer för, att man kommer att tillhöra den starkaste concernen. På förfrågan, vilket land i världen, som för närvarande är det starkaste, har åtminstone jag, sedan kriget varit slut, endast fått ett enda svar, och det svaret är: Amerika. Konsekvensen utav vad jag sagt skulle således vara den, att om Sverige orienterar sig åt Amerika, skulle därigenom för Sverige uppstå en viss trygghet.

Från hans excellens herr utrikesministern och, om jag icke missuppfattade det, underströks detta senare av herr Kvarnzelius, har framhållits, att risken för oss att ställa oss utanför nationernas förbund skulle, så vitt jag uppfattade rätt, i huvudsak ligga däri, att vi då eventuellt skulle kunna vänta repressalier såsom straff för ett vägrat inträde i form av handelskrig i en eller annan form. Jag

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

delar herr Kvarnzelius' uppfattning under förutsättning, att Amerika tillhör nationernas förbund, och är givetvis, när så eventuellt kan komma att ske, beredd att taga konsekvenserna och rösta för Sveriges inträde i nationernas förbund, men också endast under den förutsättningen, att Amerika tillhör förbundet. Om Amerika stannar utanför förbundet, är enligt min mening risken av ett handelskrig mot oss såsom repressalier för vägrat inträde minimal, och därför, herr greve och talman, tillåter jag mig att yrka bifall till herr Swartz' reservation.

Hans excellens herr statsministern Edén: Herr talman, mina herrar! Jag har varit en smula tveksam, om jag skulle förlänga den redan mycket långa debatten genom att gripa till ordet nu på dess andra dag, så mycket mera som jag ju tycker mig finna, att de betydelsefullaste av de synpunkter, jag har att lägga på detta ämne, redan blivit framhållna, främst av min kollega i regeringen men även av andra talare.

När jag i alla händelser anser mig böra lägga mitt ord i diskussionen, beror detta i någon mån av ett par yttranden, som därtill i går direkt uppfordrade mig, men därjämte och i större mån av min önskan att än en gång försöka resumera själva huvudfrågan till de ganska enkla och begränsade linjer, efter vilka den i själva verket till sist måste bedömas, trots den långa detaljdebatten här.

Bland yttranden, som direkt uppkallat mig, har jag först att upptaga ett angrepp från en ärad representant från Kronobergs län, som tillät sig att rörande framkomsten av regeringens proposition fälla det omdömet att regeringen hade så länge som möjligt dröjt med framläggandet. Herr Ericsson behagade observera, att den yttrandefrihet, som ingen vill förmäna någon i denna kammare, och den kritikrätt gentemot regeringen, som är självskriven för en representant, dock icke kan och bör sträcka sig så långt, att man kommer med bevisligen och medvetet oriktiga framställningar. Herr Ericsson känner nämligen redan av vad som förekommit bland annat i remissdebatten i andra kammaren — som vidlyftigt varit refererad i pressen —, att skälet till propositionens framläggande först i mitten av februari sannernligen icke ligger däri, att regeringen icke skulle *velat* framlägga den förut, utan däri, att regeringen ej *kunnat* framlägga den förut. Och detta i sin ordning är grundat bland annat på regeringens självklara skyldighet att, när denna fråga förelägges riksdagen så vitt möjligt giva riksdagen kännedom om och lägga propositionen med tanke på de faktiska förhållandena i för Sverige avgörande punkter. Här har talats, och jag återkommer snart till det, om vikten att vid avgörandet veta Amerikas hållning. Herr Ericsson läser säkerligen tidningarna så mycket, att han vet, att under de sista veckorna från om Amerikas hållning har stått och vägt — såsom den för övrigt gör än i dag — och det måste ha varit av största betydelse, om man hade kunnat i propositionen säga, att den saken var avgjord, eller i vilken riktning den kunde väntas bli avgjord. Det är väl icke heller för denne representant obekant, att vid

början av februari månad en sammankomst hölls mellan stats- och utrikesministrarna från de tre nordiska länderna. Detta ministermöte kunde icke hållas förr av skäl, som ej berodde på oss. Men att det mötet ur alla synpunkter var önskvärt, ja nödvändigt för att orientera de tre regeringarna om den ömsesidiga uppfattningen av det stora problemet, innan förslag lades fram i något av länderna, det har varit så uppenbart för oss, att jag aldrig hade kunnat tänka mig, att man skulle sätta det i tvivelsmål. Nej, herr Ericsson, ett sådant angrepp linna vi oss icke uti. Det må vara rimligt, att man vid avgörandet av en fråga, som synes över all förväntan uppröra lidelserna, säger ett eller annat starkt ord, men det är icke rimligt, det är otillbörligt, när man lägger bakom en naturlig, oundviklig och av hänsyn till det allmännas och representationens intresse beroende väntan från regeringens sida ett sådant fullt syfte, som herr Ericsson här velat tillskriva oss.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.

(Porta.)

Ett annat önskemål, som förekommit uti samme talares anförande, var att regeringen skulle ha med manligt mod trätt fram för att ena Sverige. Jag får bekänna, att när regeringen lade fram denna proposition, var det verkligen med en viss förhoppning, att man skulle kunna ena Sverige, och jag kan försäkra den ärade talaren, att bakom framläggandet av detta förslag, vars djupa, allvarliga och för framtiden ganska svårbedömda verkningar vi ej kunna överskåda, men som vi djupt känna ansvaret för — jag kan försäkra talaren, att det för oss kändes som en handling av manligt mod att på sådant sätt taga ståndpunkt. Men om det skall höra till villkoren för att kunna ena Sveriges folk i den nuvarande svåra utrikespolitiska situationen att gå in på sådana betraktelsesätt och lägga frågans behandling efter sådana synpunkter, som herr Ericsson och åtskilliga med honom liktänkande anlagt i denna kammare, då får jag säga, att hur mycket jag ock sätter värde på enigheten, föredrager jag att gå andra vägar. Ty på de vägar, som denne talare har velat utpeka för detta problem, på de vägarna finnes absolut icke någon möjlighet att få enighet bland Sveriges folk. Helt enkelt därför, att detta folks stora flertal — de uttolkare som i iikhet med herr Reuterskiöld tilltro sig att tala på andra partiets vägnar, må i detta avseende säga vad de vilja — detta folks stora flertal känner, att det ej går an att ställa sig kallt avvisande och förnämnt väntande, när den stora frågan avgöres, om Sverige skall vara med i arbetet för världsfreden eller icke. Enighet på de villkor, som denne talare representerade, var tydligen det krav, som ställes på oss såsom regering. Det kravet kunna vi *icke* uppfylla.

Däremot hade vi, som jag nämnt, hoppats, att enighet skulle kunna vinnas på en annan väg. Vi ha i propositionen sagt mycket och allvarligt om anmärkningarna och betänkligheterna mot det nu konstituerade nationernas förbund. Vi hade trott, att det skulle kunnat finnas möjlighet att inom riksdagen åstadkomma en enighet på den vägen, att betänkligheterna på ett eller annat sätt möjligen än starkare accentuerade och toge sig ett fullt otvetydigt uttryck från de svenska statsmakternas sida, men dock beslutet bleve det, som det

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

efter vår uppfattning måste bli, nämligen anslutning. Om det ej har varit möjligt att åstadkomma enighet, beror detta således på dem, som endast ha velat säga nej och åter nej i denna sak. De kunna ej vänta sig, att någon enighet skall kunna vinnas mellan två så motsatta ståndpunkter.

Rörande frågans behandling för övrigt har jag att ägna några ord åt herr Swartz' förslag, nämligen att riksdagen ej skulle bifalla regeringens proposition för närvarande, under uttalande, att innan Föränta staterna fattat beslut om och på vilka villkor de önska inträda i nationernas förbund, slutlig ställning ej kunde tagas till frågan. Jag var icke i tillfälle att personligen åhöra det anförande, med vilket herr Swartz motiverade denna framställning. Jag kan sålunda endast bedöma det efter tidningsreferaten och efter de citat, som ha återkommit i följande talares yttranden. Men jag nödgas säga, att vid en närmare analys av herr Swartz' yrkande och dess motivering måste jag fråga mig, hur en så klarsynt och så lugnt översvägande man som denne högt aktade representant kunde på sådana grunder stanna vid ett sådant resultat. Det är ingen fråga därom, att det icke finns utgångspunkter för en dylik hållning, om man finner den i sak vara den riktiga. Herr Swartz har rätt däri, att förbundsakten förutsätter Amerikas medverkan på ett alldeles särskilt sätt. Det finns naturligtvis möjlighet att med hänsyn därtill ifrån de inbjudna staternas sida förklara, att man vill vänta, till dess Amerika bestämt sin ställning. Frågan är bara: Är detta det rätta sättet, vinner man egentligen någonting och vad riskerar man därmed? Det är alldeles samma frågeställning, som för problemet i det stora hela.

Låt mig först erinra, såsom redan blivit framhållet, att vad som ovägerligen följer av en sådan hållning är, att den från nationernas förbunds sida förklaras betyda detsamma som ett nej, ett avböjande svar på inbjudningen. Det är redan styrkt genom Schweiz erfarenhet, och väl att märka, mina herrar, Schweiz regering och representation hava, sedan det blivit styrkt, funnit, att de icke kunde vidhålla väntan på Amerikas inträde. Alltså: vi skulle genom ett sådant steg sätta oss i den klassen, för att använda herr Tryggers uttryck, som ej är inbjuden och som, låt mig säga, på sin höjd kan göra anspråk på att behandlas som de icke inbjudna staterna, eller att underställas särskild omröstning vid inträdet, få avgiva särskilda garanti-förklaringar angående sina avsikter och slutligen också underkastas ett verkligt positivt bestämmande utav nationernas förbund om styrkan av våra stridskrafter av alla slag. Jag säger, att vi »på sin höjd», skulle kunna göra anspråk på den ställningen, ty vill man vara mycket sträng formtolkare, såsom många varit det i denna debatt, är det ju tänkbart, att man skulle kunna säga: vi höra ej till den kategorien heller, vi ha genom ett uppskovsbeslut över huvud ställt oss utanför både denna och de andra klasserna. Men jag antager det förra fallet, att man finge räkna på samma behandling som de icke inbjudna. Då frågar jag herr Swartz och andra: Är det verkligen överensstämmande med Sveriges intresse och Sveriges värdighet att med vett och vilja försätta sig i en sådan ställning, som skall göra det för oss

oundvikligt att underkastas särskild prövning och särskilda villkor, om och när vi sedan vilja komma med.

Frågan har varit uppe i Holland, detta Holland, om vilket herr Ericsson lyriskt utbröt, att därifrån hade förnummits en fanfar. Jag förstår, att allting, som kan tydas som en fanfar, fröjdar ett gammalt officershjärta; det är naturligtvis mänskligt och sympatiskt. Men det förvånar mig en smula, att den ärade gamle majoren hade i minnet endast vad han fann vara en fanfar — Hollands svar — i fråga om utlämningen av kejsar Wilhelm — och totalt glömde bort vad som har skett i den fråga vi nu diskutera, nämligen anslutningen till nationernas förbund. Här i Sverige är det väl ändå ej fråga om att utlämna någon? Vi behöva sålunda icke taga på oss plikten att göra fanfarer av denna art! Hur gör Holland däremot i fråga om anslutningen till nationernas förbund? Den holländska andra kammaren har bifallit anslutningen med en majoritet så stor, att minoriteten bara bestod av fem röster. Och jag kan tillägga, att när man försöker förklara detta så, att många skulle avhållit sig från voteringen, så har åtminstone vår minister i Haag förklarat, att, så vitt han vet, detta icke varit fallet, utan voteringen verkligen ger uttryck åt ställningen. Därför har Hollands utrikesminister — och det var härtill jag i detta avseende ville komma — i sin diskussion av även där framställda anmärkningar upptagit just den synpunkt om Amerikas inträde, som vi nu tala om, och han har, så vitt man kan sluta av här tillgängliga referat, fällt ett yttrande, som i korthet återgives så: Det kan ej vara i Hollands intresse att självant ställa sig i en sådan position, som underkastar landet det särskilda granskningsförfarandet och de särskilda föreskrifterna i fråga om dess stridskrafter, vilket skulle följa av att inträda med såsom icke inbjuden stat.

Nej, mina herrar, så är det nog med alla de neutrala länder, som liksom vi varit allvarligt bekymrade och äro det på grund av Amerikas dröjsmål. Så ligger nog frågan i alla dessa länder, att när det kommer till kritan, känner man, att det ej kan vara lyckligt, ej överensstämmande med landets intresse att försöka sig i en dylik ställning.

Saken har för övrigt ännu en sida. Det gjordes av den siste tälaren på Stockholmsbanken en tillspetsning av hela denna synpunkt om betydelsen av Amerikas hållning. Han formulerade det hela så, att Sverige skulle göra sitt beslut fullkomligt beroende av Amerikas och att Sverige skulle allmänpolitiskt sett »orientera sig mot Amerika». Jag skall anhålla att få varna — jag menar icke i någon avskräckande bemärkelse utan bara i, låt mig säga, intellektuell bemärkelse — för att på förhållandet mellan Sverige och Amerika och över huvud på europeiska staters ställning till denna stora republik lägga sådana förenklade synpunkter. Om herr Stendahl vill orientera sig och Sverige mot Amerika, så är det icke alls sagt, att Amerika har lust att taga emot den orienteringen. Det hela ligger ju i Amerika så, att denna fråga om fredens ratifikation och i samband därmed Amerikas inträde i folkförbundet har rört upp en våldsamt partimotsats, som i hög grad grumlat problemet, sådant vi här i Europa skulle se det.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Och den har därjämte rört upp hela striden om Amerikas traditioner såsom sig själv nog, hela det betydelsefulla spörsmålet, om Amerika, när det nu en gång tog steget till Europa i världskriget, också skall fullfölja detsamma efteråt. Ingen kan riktigt förutse, huru denna brytning i den amerikanska folksjälens, för att begagna ett populärt uttryck, kan komma att utveckla sig. Vi veta i denna stund ej mycket mer, än att förhandlingar pågå i senaten, att tidningarnas uppgifter om, att kompromiss skulle vara utesluten, äro förhastade, och att ingen kan säga utgången av senatens nya överläggningar, men slutligen — och det är alltför mycket förbisett — vi veta, att döma av pressens uppgifter — jag kan endast stöda mig på dem — att såväl det republikanska som det demokratiska partiet på sitt program till nästa presidentval har fört upp yrkanden på ratifikation av freden och anslutning till nationernas förbund med eller utan villkor. Hur och när det världspolitiskt betydelsefulla avgörandet en gång skall falla, det skall jag icke tillåta mig att ha någon förmodan om annat än så till vida, att just den sist anförda omständigheten, upptagandet på partiprogrammen för presidentvalet, dock synes göra det övervägande sannolikt — jag säger icke mer — att Amerikas tillträde kommer, om icke förr, efter presidentvalet. Ty att Amerikas tillträde icke skall förhindras av de reservationer, som senaten velat göra, synes vara tydligt av den hållning hela pressen hos de ledande europeiska makterna intagit till dem och vad som även för övrigt kommit till uttryck om dessa maktens ställning till reservationsfrågan.

Då frågar jag: Om man har denna möjlighet, låt mig säga denna sannolikhet för sig, om det finns en sådan möjlighet att Amerika kommer med antingen nu helt snart eller kanske efter presidentvalet, ha vi då verkligen skäl att ställa oss på en ståndpunkt, som binder vårt ställningstagande i denna principfråga vid den makten? Jag skall anhålla, att man tänker sig om två gånger, innan man gör det. Det blir att sätta oss och vår uppfattning av en stor princip, av en sak som dock rör mänsklighetens allra största livsintressen och som efter huvudreservanternas mening får lov att bedömas huvudsakligen efter helt andra synpunkter rörande förbundets själva organisation och duglighet att fylla sin uppgift — det blir, säger jag, att sätta oss i det läget, att vi skulle kasta alla dessa principsynpunkter och säga: Ja, kommer bara den stora makten med, gå vi med också, men annars gå vi icke med. Jag tror ej, att det vore lyckligt ur någon synpunkt att så förfara. Jag tror däremot återigen i likhet med den holländske utrikesministern, att man väl kan resonera, och det resonemanget har jag själv gjort, på ett annat sätt: Skulle Amerika till sist icke komma med, skulle det verkligen visa sig, att Amerika definitivt säger nej och icke bara dröjer någon tid med att säga ja — då fruktar jag, att det kan hända — säkert är det väl ej — att nationernas förbund kommer att få en mycket svår rämna. Och då står för oss den möjligheten öppen att med hänsyn till en sådan förändring i förbundets möjligheter att göra sig gällande, som ett definitivt nej från Amerika skulle medföra, anmäla vårt utträde, ifall vi finna detta vara riktigt. En så-

dan mening uttalades av Hollands utrikesminister. Jag beklagar, om någon här skulle få den upplåtningen, att jag plöjer med den holländske utrikesministerns kalv; det är verkligen ej min mening. Men det har varit för mig högst påfallande, hur fullkomligt de synpunkter, han i detta stycke utvecklade, sammanfalla med mina egna och personligen tillagnade.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Hur än denna sak betraktas, måste jag säga, att till sist är det riktigare, att man tager det avgörande steget vid den tidpunkt, då det efter hela situationen bör tagas, att man icke kryper bakom en annan makt, utan beslutar själv, och att, därest vi ha skäl att betrakta Amerikas inträde såsom oundgänglig för förbundets framtida utveckling till verklig duglighet att fylla sin uppgift, men då säger sig: Vi vänta och se *inom* förbundet och icke utom förbundet. Vi komma i så fall säkerligen ej att bli utan sällskap. Det har den förmånen, detta tillvägagångssätt, att på det sättet har Sverige ock möjligheten att, i den mån det något kan uträtta, vara med under den ytterst viktiga period av förbundets inriktning, som följer under den allra närmaste tiden eller, låt oss säga, de närmaste åren. Vilja vi verkligen arbeta exempelvis för även andra stormakters och små makters inträde i förbundet, vilja vi verka för, att möjligheterna till förbundets universalisering från allra första början göras så stora som möjligt, vilja vi sträva för — jag säger namnet rent ut — att Tyskland så snart som möjligt skall komma in i förbundet, då böra vi passa på, mina herrar, och se till, att vi jämte andra neutrala kunna göra vårt infytande, sådant det kan vara, gällande *nu* och icke utesluta den möjligheten för oss genom att ställa oss utanför.

I herr Swartz' yrkande om att vi skulle avvakta Amerikas tillträde har också ett instämmande kommit från herr Reuterskiöld, ett instämmande som hos mig framkallade samma reflexioner, vilka nyss fått uttryck från herr C. G. Ekman i Stockholm. Det är nu så, att herr Reuterskiöld, så vitt jag känner honom, är en man, som fabricerar yrkanden, motioner och resolutioner med en snabbelsfart, som vi icke äro riktigt vana med i riksdagens kamrar. Men att han skulle så snabbt kunna kasta sig ifrån sin egen motion med dess långa lista av förutsättningar: romersk etta, romersk tvåa och trea, underavdelningar 1—15 o. s. v. — och i ett språng komma över på herr Swartz' yrkande, det förutsätter dock en akrobatik, som jag tror den ärade talaren bör träna litet för, innan han använder den. Den ärade talaren hade ett ord angående »utrikespolitisk naivitet», syftande naturligtvis till att förkrossa mig och regeringen. Om det ordet skall jag endast tillåta mig att säga, att det rann mig i sinnet en gammal sanning: »Därav hjärtat och personligheten är full, därav talar munnen» — herr Reuterskiöld! Om vi nu över huvud taget skola tala om »utrikespolitisk naivitet» — jag tror, att vi kolleger emellan skulle kunna lägga bort dylika attribut — så tror jag, att herr Reuterskiöld redan har vunnit ett stadgat rykte i denna kammare genom det sätt, varpå han behandlat denna fråga. Och det påminner mig, detta hans innehav av den egenkapen, om ett annat gott ord, som citerats från Goethe rörande en an-

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

nan egenskap, en egenskap, som kan vara »en gudarnas gåva, men icke bör missbrukas».

Herr Reuterskiöld har i övrigt betraktat hela denna fråga på det sättet, att man har riktat ett anbud till Sverige från de stora makterna, och då skulle det vara alldeles naturligt, att Sverige gör ett motanbud — sedan får man väl, förmenar han, resonera om saken. Herr Reuterskiöld ser tydligen det hela såsom något slags affärstransaktion av den art, som över huvud tyckes ha lekt en del herrar i hågen, att döma även av deras sätt att här resonera. Men olyckan är, att vid det stora politiska avgörande, som det nu gäller, ligger icke frågan så, att det går med anbud och motanbud. Det är politiska realiteter vi här ha att räkna med. Det hjälper icke att avgiva huru många motanbud som helst, det hjälper icke att säga, att det är vår oförgrifliga rätt att komma med motanbud. Det svaras från andra sidan hövligt och bestämt: för all del, visst har Ni rättighet att komma med motanbud, men vi kunna icke reflektera på dem. Jag kan då icke finna annat än att hela detta sätt att gå tillväga skulle medföra något, som jag är viss om, att herr Reuterskiöld själv lika väl som jag är angelägen om att bevara oss ifrån — det skulle medföra en förödmjukelse på grund av klumpigt förfarande, och ett förfarande, som vi böra akta oss för att slå in på, enär vi själva kunna se, vart det skulle leda.

Rörande de viktigaste punkterna i den reservation, som ju uppenbarligen här liksom i andra kammarerna är huvudreservationen, har redan mycket blivit sagt, och jag skall försöka undvika upprepningar. Jag nödgas dock uppehålla mig vid ett par huvudsynpunkter och belysa dem även med upptagande av ett och annat citat ur vad som senast förekommit i debatten.

Jag framhåller då först och främst, att i fråga om den sakliga motiveringen för herr Tryggers reservation förefaller det mig, som om denna reservation icke lägger tyngdpunkten, trots allt, på det olämpliga förfarandet vid förbundets tillkomst. Den gör visserligen anmärkning emot, att så många makter äro uteslutna, men det är icke huvudanmärkningen, och vi kunna även vi, som framlagt propositionen och som stödja den, säga, att i sak äro våra anmärkningar i detta avseende lika bestämda. Även vi anse det vara olyckligt, att förbundet i sin tillkomst blivt ensidigt begränsat, och det är därför vi skulle vilja verka för förbundets omdaning och för upptagande däri av de nu uteslutna staterna. Men så som reservationen är lagd pointerar den själv, att dess viktigaste klanderpunkter röra dels förbundets organisation enligt förbundsakten och dels de plikter Sverige skulle ikläda sig respektive de rättigheter det skulle få.

Det har redan talats en hel del om dessa synpunkter. I varenda punkt, där reservationen anmärker på den dåliga eller otillfredsställande organisationen, den otillfredsställande representationen för de mindre staterna i rådet och dylikt, i varenda sådan punkt har kritiken funnits redan i propositionen, och således är allt detta i förväg till fullo beaktat. Men här får man väl ändå lov att säga, liksom herr Swartz synes ha sagt, att döma av referatet, att även om anmärkningarna i detta avseende äro mycket vägande, så kunna de dock icke få vara

avgörande, ty sådana anmärkningar kunna dock avhjälpas, och i varje fall är det vår skyldighet att se till, om de icke kunna avhjälpas.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Jag förbigår dem sålunda ur den synpunkten, men däremot kan jag icke underlåta att framhålla en annan. Det är mycket lätt att göra anmärkningar mot organisationen av ett dylikt förbund, men det är svårt, ja det är oändligt svårt både för herr Trygger och vilken annan konstruktör som helst att säga, huru organisationen verkligen borde ha varit för att tillfredsställa såväl de intressen, som vi småstater ha, som ock de intressen, vilka, märk väl icke endast stormakterna, utan nationernas förbund självt har att kunna hålla ihop och verka. Jag tager icke på något sätt i försvar den övervägande ställning, som stormakterna tillmätt sig i rådet. Jag har med full övertygelse varit med om att giva våra delegerade till Paris i våras i uppdrag att söka verka för en ändring i detta stycke. Men jag kan icke underlåta att avvisa och karakterisera såsom fullkomligt oriktigt och olämpligt påstående, att denna organisation skulle innebära någonting av vad man kallat internationell diktatur. Det är ett av dessa överord, av vilka reservationen vimlar, ett överord, som jag icke kan förstå, att man vill släppa in uti ett dokument av europeisk, för att icke säga världspolitisk betydelse, ett överord, som till på köpet är så grundfalskt i hela sitt begrepp, som det någonsin kan vara. Icke behöver väl jag påpeka för herr Trygger, att en diktatur förutsätter en diktator. Jag har aldrig hört, att en korporation av nio ledamöter kan kallas för en diktator och ej heller att man kan förutsätta, att i denna korporation skall kunna åstadkommas en sådan dominerande ställning för en enda makt, att den kan göra sig till diktator genom förbundsrådet.

Saken är den, mina herrar reservanter, att edert resonemang rörande förbundsrådets allmänna ställning och dess förhållande till förbunds församlingen rör sig i en cirkel, såsom det redan har framhållits, av herr C. G. Ekman i Stockholm tror jag. Om man å ena sidan säger, att förbundet måste ha tillräcklig kraft för att kunna sammanhållas och utföra sitt uppdrag och å andra sidan säger: Vi, varje enskild medlem av förbundet, vilja till det yttersta hålla på vår handlingsfrihet, vår oberördhet och vårt fullständiga oberoende — vad skall det då bli för en organisation? Hur vill herr Trygger, att förbundet överhuvud taget skall kunna utträtta någonting med sådana mot varandra fullständigt stridande direktiv?

Det andra grundtemat i reservationen rör våra plikter och våra rättigheter. Eller i själva verket, såsom jag visst anförde i andra kammaren, — nog ha reservanterna talat om våra plikter, och det i en utsträckning, som överstiger, vad man rimligtvis bör och behöver uppfatta såsom plikter, men om våra rättigheter ha de egentligen icke sagt någonting. I varje fall utgår herr Trygger, när han gör sitt angrepp på denna punkt, ifrån att det skall vara fördelaktigt och lämpligt att vid den förberedande prövningen av förbundsakten icke göra den fördelaktigaste tolkningen, utan en så ofördelaktig tolkning man kan för att man skall vara viss om, vilka risker man ikläder sig. Ja, här ha vi just det olycksaliga privaträttsliga, för att icke säga affärs-mässiga, betraktelsesättet på denna stora världspolitiska sak. Det

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

sades i går av herr Trygger, att förbundsakten är att förlikna med ett kontrakt, som en bonde skall underskriva, och då vill bonden bestämt veta, vad han ikläder sig för skyldigheter. Rätt och klokt resonerat, icke bara av bönder utan även av andra, då de skola göra affärer. Men det är i sanning kortsynt att på detta ofantliga organisatoriska och politiska problem, över huvud taget försöka lägga denna synpunkt, att det kan jämföras med ett privat kontrakt. Man får väl ändå lov att erkänna, att när försök göres att organisera världen till ett stort förbund för att skydda freden och förhindra kriget, då borde ingen kunna undgå att inse, att det problemet stöter på varenda sida. För vartenda steg på svårigheter, som gör det oundvikligt, att man söker sig fram fjät för fjät, om än med mycken möda och även med mycket stapplande.

Detta är dock en sak, som aldrig under hela världshistoriens förlopp har förut kunnat försökas. Vi hava sett ett slags ansatser till världsfred förut i olika tidsåldrar, inom stora delar av Europa eller delar av världen. Men de ha varit grundade på principen om underkastelse, på ett underkuvande av en serie av små stater och länder under de huvudmakter, som var på sin tid grundat ett världsrrike. Nu angripes problemet från en helt annan sida. Det angripes så djärvt, att man försöker lämna de olika staterna och de olika folken uti besittning av sin integritet, sin självständighet och fullständiga självstyrelse, ja, t. o. m. sin utrikespolitiska handlingsfrihet blott inom vissa försiktigt angivna gränser. Kan man ändå icke förstå, att när det problemet kommit upp för första gången i världshistorien, då skola vi icke sitta här och på det aktstycke, till vilket man lyckats komma med mycken, mycken möda, lägga den skolmästerliga linjalen eller den professorliga tentators synpunkter? Göra vi det, då förbise vi alldeles både våra egna mått och frågans storhet. Då tappa vi bort oss, herr Trygger i all denna kritik, som söker efter svagheter, vilka icke äro svåra att finna, men glömmar den stora frågan, på vilken det dock till sist kommer an.

Under sådana förhållanden och med hänsyn till vad förut blivit sagt om tolkningen i detali skall jag bespara kammaren ett bemötande i detta avseende även från min sida av herr Tryggers och medreservanters uppfattning. Men jag måste också i denna kammare inlägga en gensaga — ja, jag använder det för mig ovanliga ordet — en verklig protest mot att reservanterna i sin kommentar tillåtit sig säga, att vi — ty det måste vara vi, regeringen och utskottets majoritet, som åsyftas — ansett att man med lugn kan åt förbundets ledare överlämna tolkningen av de oklara bestämmelserna angående våra rättigheter och förpliktelser. Det är icke tillbörligt att ens i stridens iver komma med en dylik förvändning av vår hållning. Vi ha ju hela tiden tvärtom gjort allt vad som göras kunnat för att visa, att vi förbehålla oss tolkningen själva. Det är därför vi ha gjort kommentaren av förbundsakten, det är därför vi gjort en sammanfattning av kommentaren, och det är också därför som vi oupphörligt i våra anföranden kommit fram med varningen till våra motståndare: akten eder för att giva för mycket på hand i de anmärkingar ni

gör! Huru kan man då säga, att vi överlämnat tolkningen åt andra?

Det svaras förmodligen, att vi icke velat göra det, men att vi i realiteten göra det, därför att andra komma att tolka utan vårt hörande. Här skall jag tillåta mig anmärka, att klenmodigheten är på deras sida som förmäna, att vid en internationell överenskommelse en part skall vara tvungen att underkasta sig vilken tolkning som helst som andra kunna komma med. I sådana frågor står ändå till sist alltid till buds att falla tillbaka på statens suveränitet och egen fria tolkningsrätt, och den resursen böra vi från alla sidor vara överens om, att det är av yttersta vikt att vi bevara åt oss. Det är också lika mycket av vikt, att just ur dessa internationella synpunkter icke göra, såsom herr Trygger förmenar att advokaten skall göra, när bonden visar honom kontraktet, nämligen påvisa alla svagheter. Utan vi böra ur dessa internationella synpunkter söka få fram en tolkning, som vi verkligen kunna stå för och göra gällande och säga: denna är vår tolkning, så långt äro vi bundna, men icke längre.

När det nu har lyckats oss att i detta avseende konstatera överensstämmelse med Danmark, Norge och Schweiz och i allt väsentligt även med Holland så kommer man lika fullt från reservanternas sida och säger: nej för all del, här finnas ogynnsammare möjligheter att tolka. Jag tvekar icke att även inför denna kammare säga, vad jag sade i andra kammaren, att ett sådant sätt att kritisera länder till landets skada och ingenting annat. Man gör icke härmed detta land någon tjänst, utan kan endast göra det en otjänst. Det borde väl ligga i öppen dag även för reservanterna, att om dessa samtliga neutrala stater äro överens i en sådan uppfattning, om de ha de största förutsättningar att med sig kunna förena en hel del andra stater redan på grund av deras egna intressen, om de dessutom kunna i de viktigaste punkterna åberopa, såsom fallet verkligen är, den engelska regeringens kommentar, då är det väl huvudlöst att kasta ifrån sig dessa möjligheter för att endast av kritiklust säga: det kan tolkas än värre, om rådet vill göra det!... Nej, mina herrar, så betraktar man icke med verklighetssinne detta stora problem. Det är svårt nog ändå, utan att man gör det svårare än det behöver vara.

I det mycket omdiskuterade spørsmålet, huruvida farorna och olägenheterna för oss skulle vara större inom eller utanför förbundet, har jag icke mycket att tillägga till vad som förut blivit sagt. Men jag kan dock icke underlåta att här stryka under, att bland det som förekom i herr Tryggers replik i går var, att han sade, att efter hans mening militärbördorna, ifall vi stå utanför förbundet, skulle bliva mindre, än om vi stå inom detsamma, därför att, om vi ansluta oss till förbundet, så komma andra att bestämma över vår utrikespolitik. Det skulle vara intressant att veta, vilka mått av verklig självständighet talaren hade tänkt sig för Sveriges utrikespolitik, ifall han vill ställa Sverige uti en isolerad ställning och sedan säga, att vi ändå kunna hålla en mindre militärmakt, än om vi tillhörde förbundet. Är det möjligt att på allvar kunna tro, att Sverige skulle ha någon utsikt i realiteten och icke bara till etiketten att

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

stå fullt oberoende, om icke Sverige då antingen anlade en vapenrustning, vars omfattning vida överträffar den vi redan funnit vara för stor, eller också kastade sig i armarna på en konstellation av makter utanför förbundet och hos dem sökte sitt stöd.

Det var visst i denna punkt som min ärade kollega, herr Reuterskiöld, fann ytterligare ett visdomsord. Det var, att den som är ensam är den starkaste. Doktor Stockmans lösen har dock annars vanligen brukat tjäna som ett avskräckande exempel på en intressant mans olycka vid hävdande av sina paradoxer. I detta fall skulle jag vilja tillägga, att herr Reuterskiöld bör ha en viss erfarenhet om, huruvida den som står ensam är den starkaste. Såvitt jag vet, är han kammarens ende vilde, och även om jag förutsätter, att herr Reuterskiöld känner styrkan svälla i sina andliga armmuskler, är jag dock icke övertygad om, att kammaren, att döma av dess hittills varande hållning, funnit honom vara så särdeles stark.

I detta politiska läge, i den stora och svåra frågan om Sveriges ställning i Europa och världen är det väl så gott, att vi alla lägga bort sådana där gottköpsparadoxer. Här är det allvarliga och djupt reela saker, som ligga bakom. Sanningen är, att, ifall Sverige skulle ställa sig utanför nationernas förbund, komme Sverige i denna ställning att stå ensamt bland de makter, som under kriget varit neutrala, icke blott isolerat från Danmark och Norge utan även efter allt att döma från Finland, eftersom Finlands utrikesminister med allmän tillslutning förklarar, att landet icke önskade någonting högre än att få gå in i förbundet. Med ett ord: Sverige skulle därigenom bli en liten relik, en liten återstod av det gamla Europa här uppe i Norden, omgivet av makter, som tillhörde förbundet och helt enkelt, såvitt jag förstår, tvunget att direkt eller indirekt söka sin anknjtning hos makter, som ännu vore utestängda från förbundet och som därför från dess sida betraktades med, låtom oss säga, mistro och farhågor. Huru herr Reuterskiöld eller någon annan kan finna, att en sådan ställning skulle vara den starkaste, och huru man under sådana förutsättningar ens kan ta det ordet på sina läppar, att det skulle krävas en mindre militärbörda om Sverige stannar utanför nationernas förbund än om det bleve medlem av detta förbund, ja, mina herrar, det hör till det sätt att resonera, som är omöjligt att överhuvud taget följa. Dvlikt kan sägas dialektiskt, men det kan aldrig motiveras sakligt och förnuftigt. Med sådana dialektiska vändningar komma vi icke ifrån det problem det här gäller, och med sådana vändningar ha vi icke rätt att avfärda de stora risker, som det verkligen är fråga om.

Mina herrar, jag finner tyvärr, att vad jag hade hoppats skulle kunna bli ett relativt kort anförande håller på att svälla ut, och då jag är angelägen om, att kammaren icke för min skull skall behöva underkasta sig en alltför stor förlängning av debatten, skall jag förbigå en del enskildheter och bara göra några slutanmärkingar.

Det fälldes av herr Wohlin under gårdagens diskussion ett ord, som jag tror är ganska sant, liksom över huvud taget åtminstone stora delar av hans anförande syntes mig sträva efter att göra rätt-

visa åt olika sidor. Han slutade nämligen med att säga, att han hade prövat denna fråga icke blott efter förnuftets grunder och efter en intellektuell mätning av skälen för och emot, utan han hade till sist också tagit intryck av sin instinkt, sin instinkt såsom svensk, och den hade reagerat mot, att Sverige skulle fläntråda den väg, som vi nu med trygghet och till vår lycka gått i över 100 år, nämligen den rena och ovillkorliga neutralitetens väg, för att träda in på en annan i nationernas förbund. Det låg utan tvivel någonting i detta tal om instinkten. I frågor av denna art och denna omfattning, i frågor där det verkligen är så svårt att logiskt analysera alla möjligheter som kunna komma, men som vi dock icke kunna överskåda, sådana frågor stiger det naturligtvis upp inom varje enskild riksdagsmans och regeringsmedlems inre någonting av detta instinktiva ställningstagande för eller emot. Och jag kan förstå, att, om man låter en dylik instinktiv förnärmelse bliva den bestämmande, så kan man stanna vid att säga: Vi vilja icke lämna den gamla vägen för den osäkra nya, vi vilja icke taga, som man här sagt, språnget, eller som jag vill kalla det steget ut i en okänd riktning.

Men när så sker, att instinkten sålunda får tala, då tror jag, att var och en, som därav låter leda sig, handlar förhastat. Ty det är ju vår uppgift, när vi här sitta i regering och folkrepresentation, att pröva efter säkrare grunder; alltid, när en ny och stor och svår sak kommer, alltid, då det gäller att lämna något gammalt och beprövat, alltid under sådana förhållanden reagerar den gamla vanemänniskan hos oss och känner det otryggt att våga det nya. Vi hava icke rätt att stanna vid detta. Vi äro skyldiga att fråga oss: om vi icke gå den väg, som leder in i folkens förbund, vart leder då den andra vägen, som vi måste följa? Såsom det så riktigt anmärktes här i går: vi kunna icke stanna på den gamla vägen, den väg som vi väljt, så länge Europa var vad det var före år 1914. Den vägen är nu krossad och söndermald av världskrigets fruktansvärda skakningar. Här öppna sig nu två nya vägar, en som går in i nationernas förbund och en annan, också en ny väg, utanför, vid sidan av nationernas förbund. Det är mellan dessa vägar, vi skola välja. Låt instinkten vara med en smula också vid det valet! Då skall visserligen den instinktiva känslan kunna säga oss, att vi veta vissa allvarliga förpliktelser och risker, som vi taga på oss, om vi gå in i nationernas förbund. Men den bör också säga, att vi likaså veta vissa rättigheter och förmåner, som vi därmed få. O h den måste väl hava en förnimmelse av, vilket beklämmande dunkel som ligger över den andra vägen, den, som går »utanom», vid sidan av nationernas förbund. Visserligen kan man icke bestämt konstatera riskerna och icke heller förpliktelserna, på denna andra väg, vid sidan av förbundet. Det är säkerligen just i detta sista osäkerhetsmoment, som en av de psykologiska anledningarna till tveksamheten på många håll ligger. Men när man nu i debatten formligen opererar med att därför förringa vådorna av att vägra anslutning till förbundet, då förfar man mer än lättsinnigt. Det är för mycket beöart, när man i debatterna här i kamrarna, så som det till exempel vid en sen

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.*

(Porta.)

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

nattimme i andra kammaren i går, säger till oss på regeringsbänken: »Lägg upp för oss alla de olägenheter, som kunna följa av en ställning utanför nationernas förbund.» Det är för mycket begärt, för det första därför att dessa vådor och olägenheter över huvud taget icke låta sig överskådas och förutses, då ingen kan riktigt veta utvecklingen. Men för det andra därför, att varje politisk grannlaghet och varje känsla av nödvändigheten att icke offentligt diskutera med hypoteser, som kunna röra andra makters avsikter, varje sådan naturlig hänsyn hos en regering måste förbjuda oss att konkret gå närmare in på sådana förhållanden. Det kan icke sägas mera än vad som är sagt i utskottets utlåtande. Vi skulle bli isolerade i Norden, vi skulle bli isolerade i Europa. Var och en må själv försöka tänka efter vad detta kan betyda och skulle komma att betyda politiskt, ekonomiskt, kanske också andligt.

För min del vill jag särskilt framhålla, att när man här lugnt och kallt kunnat påstå, att den nordiska samverkan kan väl ändå bestå, även om vi stå utanför nationernas förbund, och Norge och Danmark hava gått in i det, då måste jag med stöd av erfarenheten ifrån dessa tre gångna ministermöten och allt vad som ligger emellan dem bestrida, att den förhoppningen har hållbar grund. Under denna tid har det nordiska samarbetet kunnat utvecklas på ett utomordentligt lyckligt sätt. Det har i många avseenden rotfäst sig. Det har sett sin begränsning, men det har också funnit sina möjligheter att verka inom denna begränsning. Grunden, den outhärliga, självklara grunden för detta har varit, att vi alla haft en gemensam, en identisk politisk utgångspunkt för vår ställning i världen och för vårt sätt att betrakta de stora världspolitiska problemen. Tror någon verkligen på allvar, att om Norge och Danmark gå in i förbundet, som de göra, och om Sverige skulle stå utanför, det skulle bli något kvar av denna gemensamma utgångspunkt, som varit förutsättningen för hela samarbetet? Jag vill icke bestrida, att det ju kan hända, att det kunde bli vissa personliga sammanträffanden och även vissa ansatser till samarbete på speciella områden också i ett sådant fall. Men det vill jag säga, att själva det inre sammanhållande bandet, det som har varit det verkliga starkhetsbältet, fastän det aldrig varit sagt och aldrig varit direkt i det yttre framhävt, det fullständiga förlitandet av dessa tre makter på varandra i nödens stund. — jag menar icke allianser, jag menar bara den självklara sammanhållningen, om det gäller — detta skulle vara borta vid en sådan situation, ohjälpligt borta! Tänken på det mina herrar reservanter, innan ni tala så lätt för att icke säga lättsinnigt om föliderna för Sveriges allmänna läge, därest det skulle ställa sig utanför förbundet.

Herr Aaby Ericsson var för sin del emellertid av den mening, att även med de risker, som ställningen utanför innebär, så väljer han den med åberopande av reservationens sats: »Vi gå hellre med öppen blick faror till mötes, än låta oss med förbundna ögon av andra föras mot olyckor, som vi själva genom varsamhet och klokhet kanske kunnat förekomma.» Ja, det är verkligen också en sats, som kan sägas så där i största allmänhet och i synnerhet med de instoppade »kanske» och andra säkerhetsventiler, som förekomma i utformningen.

Men skulle det gälla att praktisera den, då nödgas jag förmena, att de, som nu så ståndaktigt intaga den ståndpunkten, de skola icke försöka att göra gällande, att de gå de kommande farorna till mötes »med öppen blick», ty de hava uppenbarligen icke sett dem. Vi kunna över huvud icke se dem klart, därför att de äro så ytterst svåra att i förväg mäta och uppskatta. Och när det säges, att man skulle kunna genom varsamhet och kloket förekomma olyckor, som vi kunna föras till mötes med förbundna ögon av andra, då är detta ett alldeles orättvist sätt att karakterisera förbundsakten och vår ställning till förbundet, då är det återigen en av dessa retoriska utformningar av en känslöståndpunkt, som icke har motsvarighet i våra förpliktelser och i förbundets ställning till oss, utan uteslutande beror på vad jag i andra kammaren har kallat en lust att bara svartmåla, att måla svart i svart och icke kunna se även de ljusare sidorna. Det är icke sant, att vi med förbundna ögon föras av andra mot vissa olyckor. Vi gå in i detta förbund med öppna ögon, mycket mera öppna än de, som stå och tala om en annan väg, om vilken de intet veta. Vi hava klart för oss riskerna, vi hava också klart för oss förmåner och rättigheter. Vi hava vägt de ena mot de andra. Och vi have funnit att till sist är det dock både klokt och rätt att vi gå in i förbundet.

Jag förnekar icke och har aldrig förnekat, att det är ett djupt allvarligt steg, som Sverige nu står i begrepp att taga. Jag kan lugnt säga, att knappast några av de stora frågor, vilkas tyngd har fallit på oss under dessa sista år, har för mig personligen och jag tror även för mina kolleger, varit förenad med så mycken allvarlig prövning för och emot som denna. Vi känna sålunda till fullo ansvaret, och herr Reuterskiöld behöver icke alls på något vis understryka detta. Det är alldeles oberoende av den pekpinne, som han sträcker ut. Vi känna också, att det kan ligga något i vad herr Wohlin anförde i går, att den, som nu röstar nej, han kan kanske i framtiden få det omdömet om sig, att han handlat oklokt, men om så sker, så blir det omdömet för honom mindre farligt, än det skulle vara, om man röstar ja och det blir ja, och det sedan visar sig, att olyckor komma. Mina herrar, så talar alltid den, som framför allt vill gardera sig! Det är icke för alla möjligt att tala och handla så. Det är lätt att säga: »Jag ställer mig på den säkra sidan, därför att jag känner, att ansvaret för att rösta ja skulle komma att för mig bliva större än ansvaret för att rösta nej.» Men vad vet då denne talare och de som resonera som han, vad veta de, säger jag, om hur det skulle gå, om deras nej-röster segrade och vi icke trädde in? Sedan en gång beslutet om inträde är fattat och händelserna hava sin gång och världsutvecklingen fortsätter och vi verka som en av kuggarna i det stora, tungt arbetande maskineriet — då är det ju ej längre möjligt att döma om huru det skulle gått om vi hade ställt oss utanför. Allt detta är ju ingenting annat än hypotetiska funderingar, tvekande trevanden, instinktiva resonemang, låt mig säga instinktiva känslöstämningar, som icke få vara med vid den slutliga prövningen. Här gäller det ja eller nej. Beslutet måste tagas och handlingen måste göras. Det är en handling att träda in, en ansvarsfull handling, men det är också en handling, icke ett underlåtande att handla det är

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Porta.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

en verklig handling att icke träda in, det är också ett ansvar, det drager också konsekvenser med sig, som herrarna torde vara goda att överväga.

För vår del hava vi funnit, att, när allt lägges till allt, så kommer dock till sist som den avgörande faktorn in den synpunkt, som propositionen frambåller, att nu göres det stora enastående försöket att taga upp freden och rätten och göra den till verkligt organiserade och verksamma krafter i världen. I detta försök kan och bör Sverige icke ställa sig utanför. Det försöket är skröpligt. Vi beklaga, att det icke gjorts under bättre förhållanden. Vi skulle önskat, att det hade haft säkrare möjligheter till framgång. Men vi känna med oss att, huru skröpligt det också är, så är det dock värt att göras. Skjut undan det, medverka till att det faller till marken, tänk med kallt mod på att hela detta nationernas förbund skulle springa sönder — och sedan, mina herrar! Vad blir det då av denna arma förhärjade värld i de år, som komma, efter detta ohyggliga krig, med den gränslösa nöd som råder och med den hatets sådd, som gror i alla stora folk? Det fordras ett manligt mod att gå in, för att åter använda ett citat från den talare, jag först anförde. Jag tror, att Sverige har skäl att visa detta manliga mod. Vi vilja verkligen icke taga på vårt ansvar, att *någon* kraft, som kunnat vara med i detta arbete, saknas, när det verkligen kommer i gång. Vi vilja icke, att det skall kunna sägas, att vi voro bland dem, som icke hjälpte till att försöka göra nationernas förbund bättre, när det äntligen kom till. Även om det nu för oss mot okända öden, känna vi det som en plikt, att Sverige skall deltaga i världens gemensamma ansträngning för att hävda freden, för att hindra krigen och för att lägga en första, om än svag grund för rätten.

Herr K l e f b e c k: Jag har med mycken behållning och mycket nöje åhört de långa utredningar, som framstående medlemmar av denna kammare här hava framburit angående det viktiga förslag, som nu föreligger, men jag får säga, att dessa deras yttranden hava mera berört endast den intellektuella sidan av mitt väsen, om jag så får säga. Men det var ett enkelt ord ifrån en bondeman från min gamla hembygd, som grep mig också i hjärtat och det berodde på, att han bar fram i enkla, okonstlade uttryck, gångna ifrån hans eget inre, den oro, som grep honom inför avgörandet av denna stora fråga.

Han menade, att det nu gällde för Sverige att »underkasta sig främmande makters befallningar och att uppgiva vår självständighet och vår frihet, att det gällde för oss att gå miste om en gammal rätt, rätten till lugnt arbete inom vårt land». Från dessa premisser kom han då att sluta upp vid högerns sida. Jag säger, att, då han trohjärtat gav uttryck åt den oron, så kände jag så varmt med honom, ty jag förstod, att de värden, som han därmed syftade på, äro de allra högsta, som finnas för oss och att, om det vore fråga om att giva dem till spillo, då vore det sannerligen på sin plats att giva uttryck åt all den oro, man möjligen kan känna.

Men om man något litet har studerat Sveriges historia, så förefaller mig sammanslutningen mellan bönder och denna kammarens stormän, industrimän och andra, rätt egendomlig. Jag tror, att i så gott som alla tider Sveriges bönder och fogdar hava stått på rätt spänd fot mot varandra, och bondemakt och herremakt hava sällan haft samma intressen och syften. Och när det någon gång har hänt, att bönderna låtit sig ledas av herrarna, så hava de vanligen blivit lurade. Jag skall icke anföra många exempel härpå. Jag vill bara tala om vad som skedde år 1914. Då kom en stor, väldig skara lantmän hit upp till vår huvudstad. De voro fyllda av en helig nitälskan också då och trodde, att det gällde att rädda Sveriges frihet och Sveriges väl, och vi respekterade deras entusiasm, fastän vi förundrade oss över att de kunde låta sig så vilseledas. Jag tror, att, om man ginge ut i bondeleden och frågade vad de tyckte om resultatet av sitt följande med herremakten det året, man skulle ganska enstämmigt få till svar: En mycket, mycket stor besvikelse. Jag har för min ringa del träffat bortåt ett tiotal danemän, som hava sagt, att de blevo över hövan bönhörda ifråga om utsträckta rustningsbördor genom den aktion, som de vid herremaktens sida inledde år 1914.

Även här i dag och i går har bondemakten kommit vid sidan av den gamla högern och då hava de, åtminstone enligt min mening, kommit ärliga i hjärtat, men lurade. Problemet har lagts upp för dem alldeles för ensidigt, så att man nästan kan häpna över att de kunnat förmås att se saken så ensidigt. Ja, t. o. m. en så gammal riksdagsman, som herr Aaby Ericsson såg problemet lika ensidigt. Han talade konkret om det gamla Småland och dess bygder, om med vilka känslor detta Småland en gång, om vi inginge i nationernas förbund, skulle finna, huru i dess herrgårdar och bondstugor främmande krigshärlar skulle inkvarteras under månader och år och huru under erfarenheten av allt det onda, som därmed hänger samman, en riksdagsman skulle ställas till svars av bondemannen och på hans fråga: huru kunde du giva ditt votum för ett förslag, som ställt oss i detta läge? känna sig mycket olycklig över att han verkligen hade bidragit till den lösningen. Men är det icke, säger jag, förfärande ensidigt att lägga upp problemet så! Det är ju icke förbundet, å ena sidan, och vår gamla frihet och vår gamla neutralitet och självständighet från flydda tider å andra sidan. Med precis samma rätt skulle vi kunna säga: du, som i dag röstar för avslag på Kungl. Maj:ts proposition och ställer Sverige, om du kunde det, utanför nationernas förbund, du löper precis samma risk att en dag, — när en rovstat icke vill respektera förbundets grundsatser och därför finner sig bliva föremål för förbundets maktmedel och vårt land på den grund får uppleva att samma småländska herrgårdar och bondehem bliva inkvarteringsorter för främmande makters härlar, vilket inom parentes sagt, torde komma att inträffa oftare, om vi ställa oss utanför än om vi gå in i förbundet — stå inför samme bondeman och höra honom fråga riksdagsmannen: hur kunde du säga nej till förslaget om nationer-

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

nas förbund och ställa oss i detta läge? Då skulle det väl bliva svårt för riksdagsmannen att säga: jag hade kunnat avböja det, men jag gjorde det icke, jag hade icke mod därtill, när tidpunkten var inne. Men denna min supposition är också så där ensidigt lagd och jag har bara uppställt den som motsats mot den andra ensidigheten.

Det gäller nu icke längre vår gamla neutralitet, självständighet och frihet, som vi haft under gångna tider, ty, såsom herr statsministern här nyss utvecklade, den tiden har gått. Då var det stat emot stat och jämviktsförhållandet mellan dem, och vi, som stodo som neutrala parter vid sidan, måste förklara, att vi icke ville lägga vår tyngd i någondera vägskålen. Nu hava nära nog alla stater slutit sig samman, och meningen är ju, att de allesamman skola in, och då blir ju vårt läge icke längre det neutrala, såsom det var förr, utan då blir det, om vi vilja vara *med i förbundet eller stå utanför detsamma*.

Jag kunde också hänvisa till vad som ägt rum i våra grannländer, i Danmark och Schweiz och nu snart i Norge och vad som ägt rum i Holland. Tror man verkligen, att det inom alla dessa länder icke existerar en enda klarseende man, som begriper att med ett inträde i nationernas förbund skulle nödvändigt hänga samman ett vingklippande av den nationens självständighet, såsom det här har proklamerats av lärda män inom denna kammare? Dessa lands statsmän hava trott, att de gagnat sitt land och tryggt dess självständighet och frihet genom att förorda anslutning till förbundet. Ensamt hos oss är det några förnumstiga män, som hava hittat på att bakom detta förslag i stället lura alla möjliga faror tror man, att alla dessa statsmän i alla dessa övriga länder äro sådana kålhuvuden, att de icke begripa någonting i en fråga, på vars avgörande landets framtid i så hög grad beror? Jag tror, att vi kunna med full trygghet våga det påståendet, att de hava förstått att bedöma sitt lands ställning och läge fullt ut lika djupt och väl som någonsin de klokaste och visaste ibland oss.

För oss gäller det sålunda, om vi vilja ställa problemet rätt, att å ena sidan ställa de förpliktelser och skyldigheter, som vi ikläda oss genom att ingå i förbundet mot de förpliktelser och skyldigheter, som vi komma i, om vi stå utanför förbundet. Och våga vi på det sättet de båda sidorna med varandra, så tror jag, att vi liksom de övriga neutrala länderna kunna våga den förhoppningen, att den bästa tryggheten för vårt lands frihet ändå ligger på den sida, där man vill ingå i förbundet.

Men varför har man då icke vunnit denna enighet här i vårt land, som man vunnit i de andra länderna? Ja, jag har mina små funderingar i det stycket. Det har dock ingen betydelse här, så att det går jag förbi. Jag vill i stället svara på den frågan varför de, som nu vilja rösta för detta förslag, varför vi tro på detta nationernas förbund. Och då vill jag först säga, att jag gör det därför att, såvitt jag förstår, det är ett förslag, som är sprunget fram ur själva demokratin, och den må herr Trygger hava aldrig så ringa tankar

om, så tror jag dock, att på detta område, frågan om krig och fred, hava vi rätt att tänka stort om demokratierna. Även om det kan märkas på de statsmän inom de demokratiska staterna, som i väsentlig mån givit utformningen åt detta förbunds-förslag, de stora franska och engelska statsmännen, att de i viss mån varit gripna av den chauvinistiska yra, som hänger samman med krigsbullret, så få vi dock aldrig glömma, att de dock äro representanter för de demokratiska staterna i världen, ej heller vilken makt de demokratiska synpunkterna hava haft även på dem. Det framgår ju av själva det faktum, att förbundet kommit till och av syftet med detsamma. De ha ju känt sig av dessa demokratiska hänsyn tvungna att binda sina egna händer. Långt ifrån sålunda, att de skulle vilja göra sin övermakt obeskuren gällande över hela världen, så ha de just i själva förbundsakten bundit sina egna händer. Och än mer: jag vill säga, att denna demokratiens makt att öva intryck på dessa statsmän har visat sin kraft på en tidpunkt, som kanske varit mättad med den allra starkaste påfrestning, som någonsin tänkas kan. De ha dagligdags känt sig stå inför alla dessa tusende påverkningar från de känslor, som kriget har fött i Frankrike. De ha sett inför sina ögon de förhärjade fälten, de brustna hemmen, de ha sett de många invaliderna, de ha hört budskapen från de hemiska fånglägren, där till och med deras hustrur och döttrar rönt den hemskaste behandling. De ha stått under oupphörliga påverkningar av dessa känslor, som ropat på allt annat än frid och försoning. Men ändå har den demokratiska andan varit så stark, att de känt sig förpliktade att göra detta förslag om ett nationernas förbund.

Jag har sedan långliga tider iakttagit, att det kanske just på detta område, då det gällt fred eller krig, ej finnes någon ärligare och trognare och starkare makt, som vill slå vakt om freden än just demokratierna. Vad är det för några, som under alla skiften ha varit fredsvänner framför alla andra? Ja, det har väl varit just våra arbetare och bönder. Har det gällt frågan krig eller fred, då har deras ståndpunkt varit alldeles klar. Demokratierna har varit ett fredens värn såsom ingenting annat, såvida jag har kunnat läsa historia. Och ännu i denna dag: vad var det, som började göra intryck på de engelska statsmännen, så att de togo mindre hänsyn till allt vad chauvinismen bjöd och i stället började lyssna till de röster, som talade om fred och försoning? Ja, var det ej de engelska arbetarnes uppträdande till förmån för detta senare? Och jag har helt nyligen också sett ett annat gripande vittnesbörd om, huru demokratierna är mäktig att bära en levande känsla för rättfärdighet och fred i sina bröst. Det var i en liten stad i Frankrike, där det nyligen hölls av franska arbetare en större fest. Behållningen av denna fest skulle utgå till att lindra nöden bland nödlidande, hungrande österrikare, *före detta fiender*. Ädlare utslag av den demokratiska andan har jag knappt kunnat tänka mig.

Om jag tänker på Sveriges egen historia, vad var det för några, som 1905 kämpade för att unionskonflikten skulle uppgöras i godo, ja, det var sannerligen ej detta högerparti i landet eller dess främste

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

*Ans. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

bärare. Det har till och med förekommit, att en av kyrkans främste, av vilken man skulle kunna vänta nitälskan om fridens rike. än i denna dag smädar den gamle konungen därför, att han föll undan för det enligt den förres mening oresonliga kravet på, att konflikten mellan brödrasfolken skulle uppgöras i frid, men arbetarklassen stod där, så vitt jag vet, fullständigt enig om, att broderblod ej fick utgjutas, utan att freden skulle vara grundsatsen för uppgörelsen. Frågar jag mig, hur tillståndet var åren 1915 och 1916 i Sverige — ja, herrarna här i landet förklarade sig visserligen officiellt gå in för neutraliteten, men man »högaktade» och gillade och respekterade alla dem, som med händer och fötter arbetade på att störta oss in i världskriget. Var stodo arbetarklassen och bönderna då? Jo, så vitt jag vet, enhälligt på den sidan, att ingenting evad det vara månne skulle kunna få föra det svenska folket in i världskriget, att vi åtminstone aldrig självviljande skulle störta oss i eländet. Det är dessa iakttagelser, som göra, att vi litet var ha lärt oss att tro på demokratien, så fort det blir fråga om strävanden att åstadkomma fred i världen. Och därför möta vi förslaget, som nu är framme om en kommande världsfreds möjliggörande, ej med denna svarta misstro, utan med rätt mycken förhoppning.

Vi känna också igen i detta förslag någonting av det allra bästa och ädlaste, som vi ha drömt om i världen alltsedan den dag, när änglarna sjöngo sin fredssång över jorden. Vi se visserligen, som framhållet är många gånger, alla detta förslagets brister, men vi ha aldrig väntat, att det, som födes, skall födas fullkomligt; vi ha likväl rätt att hoppas, att överallt det, som födes ofullkomligt, skall kunna under utvecklingens gång befrias från sina utväxter, och att det skall kunna växa sig allt friskare och sundare, ju längre tiden lider. Vi ha också erfarit, att det skydd, som gamla tiders uppfattning gav åt lugn och frihet, det skyddet håller ej längre. Världskriget har lärt oss, att militärmakten ej blir något skydd ens åt ganska stora stater. Vi ha därför med iver och längtan sett efter bättre vägar, på vilket vårt lands frihet kunde upprätthållas och bevaras, och vi ha inga bättre vägar än dem, där rätten och rättfärdigheten drar fram. I deras följe finnes trygghet för de små lika väl som för de stora. Vi ha också det hoppet, att demokratien i fortsättningen skall göra det bästa möjliga av det, som nu kommer ofullkomligt. Vi ha också den förhoppningen, att genom demokratiens tryck fredshanden fortare än annars skall räckas åt Tyskland, ja att den dag kanske ej är allt för långt avlägsen, då även Ryssland kan komma in i nationernas förbund.

Hittills har vår frihet och fred varit tryggad, jag vågar säga trots den gamla politiken. Dock har det många gånger varit nära bristningspunkten, och vi skola komma ihåg det i en stund som denna, och så var det ej minst de där åren, jag talade om nyss. Det var nog ej så åtminstone enligt min och mångas mening, som herr Aaby Ericsson sade i går, att det var tack vare den av honom beundrade statsmannens gärning, som vi den gången räddades. När-

mare sanningen är kanske vad som uttrycktes av en annan medlem av samma statsråd: att vi räddades berodde på den envigeskamp, som den tiden ägde rum mellan den ljuse och mörke mannen inom regeringen.

För framtiden, som jag ser det, ligger vår frihet och självständighet tryggare lagd dels ock framför allt därigenom, att på grund av de bestämmelser, som detta förslag om nationernas förbund innehåller, det skall vilja till ganska mycket, innan en rovsstat vågar göra sina onda böjelser gällande gentemot denna omslutning av så småningom alla stater. Den skall betänka sig både en och två gånger, innan den börjar krig. Men vidare: om så skulle hända, att krig skulle komma oss nära, då menar jag, att vår ställning är tryggare, när den under sådana omständigheter får avgöras efter rätten och ej efter våra svaga krafter.

Jag vill till sist bara säga det, att för mig finnes ingenting så stort som att vara svensk. Mitt gamla fosterland och det gamla svenska folket, som bygger ute i detta land, det är det käraste jag vet. Det landet och det folket och dess frihet ha vi fått i arv efter våra fäder. Större förhoppning om att kunna åt kommande släkter lämna samma land i arv fritt och oberoende skola vi ha, om vi ingå i nationernas förbund, än om vi ställa oss utanför, och därför, herr talman, ber jag att få för min ringa del varmt yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterskiöld: När hans excellens herr statsministern nyss ställde oss inför valet mellan två vägar, båda nya, den ena inom förbundet och den andra utom förbundet, då kunde jag ej värja mig för den känslan, att här var också, fast talaren omedvetet, ett jonglerande med ord, ty det rann mig i minnet den gamla kända satsen: alla rävar ha fyra fötter, Cajus är en räv, alltså har Cajus fyra fötter. När hans excellens talade om ett inträde i folkens förbund och vägen inom detta förbund, då tänkte han uppenbarligen på det förbund, som han själv ansåg vara möjligt endast med Amerika, och den andra vägen den gick utanför detta förbund; men samtidigt har hans excellens framhållit, att det ju ändå är ovisst, om Amerika kommer med eller ej. Det förbund, som han vill, att vi skola gå in i, och som jag för min ringa del i anslutning till herr Swartz' reservation och med åberopande av min egen motion också vill vara med om, det är också ett folkens förbund öppet och fredsbetryggande, ett folkens förbund, där Amerika är med; men *det* folkens förbund, som vi nu gå in i, det är icke detta förbund, det har dess namn men ej dess själ, och det är på den punkten, som skillnaden står stor mellan hans excellens statsministern som icke vill se den, och de, som här icke vilja gå in i detta förbund.

Hans excellens har berört frågan om Amerikas ställning, och jag skall med ett par ord också beröra densamma. Vi se frågan kanske från helt olika synpunkter och på helt olika sätt. Hans excellens ser den ur hoppets synpunkt, i hoppets sken, vi se den kanske mer i misströstans och missmodets skymningsdunkel. Jag kan ej neka, att

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

det förefaller mig ganska otroligt med den utveckling, som förhållandena tagit, att man verkligen på allvar får räkna med möjligheten, att Amerika går in i detta folkens förbund, sådant det föreligger enligt förbundsakten, utan om det går in, så går det in i detta förbund med reservationer, som vi här ha i utskottets bilaga till påseende, vare sig alla dessa punkter eller några eller kanske ändå flera. Nu hör jag ej till dem, som mena, att vi skola gå i Amerikes släptåg, jag hör ej till dem, som mena, att vi bara skola bida tiden och se, vad Amerika gör och sedan följa med dit Amerika går, utan jag har ställt mig på den ståndpunkt, som herr Swartz' reservation också innebär, att vi skola bida med att fatta vårt beslut, till dess Amerikas ståndpunkt är klar. Vad vårt beslut blir vid den tidpunkten, det beror på mångahanda omständigheter, men det är därmed i denna stund intet sagt om, vad det kommer att innebära.

Då hans excellens här har sagt, att under debatten formella synpunkter i ganska stor utsträckning gjort sig gällande, så vill jag gärna understryka detta, men jag skulle vilja påstå, att hans excellens eget anförande inte heller kunnat undgå dessa formella synpunkter. Dessa formella synpunkter avse ej blott tolkningen av artiklar i förbundsakten, utan det är också formella synpunkter, när man talar om farorna av att stanna utanför och målar dessa faror under en förutsättning, som jag icke trott vara riktigt möjlig, även om man kan befara, att den kanske skulle kunna bli det. Man har nämligen gått ut från den förutsättningen, att vi skulle vara alldeles passiva, vi skulle vara alldeles stilla och bara vänta och se hur det går. Jag hade verkligen tänkt mig, att Sverige hade en diplomati och att den diplomaten hade en uppgift, nämligen att vara ett mer eller mindre smidigt verktyg i en utrikeslednings hand, som visste, vad den ville, och som ville någonting. Om man har anmärkingar att göra mot vår diplomati, och det kan det visst finnas fog för, så kanske man ändå ej får glömma, att det beror ej bara på verktyget utan det beror också på den ledande kraften och den, som ger instruktionerna. Det fanns en tid i vår historia under senare delen av 1800-talet, då vår diplomati just icke mycket dugde till, därför att man icke ville få veta något genom den. Det kan ju hända, att de förhållandena äro ändrade, men så mycket är visst, att vare sig vi gå in i förbundet eller vi stanna utanför, så är den tiden, då vår diplomati kunde få ligga så i lägervall, alldeles borta, och det är nödvändigt, att vi få en diplomatisk ledning, som kan begagna detta verktyg, och då förutsätter jag, att, om vi stannade utanför, denna vår diplomati hölle oss fullt i kontakt med de makter, med vars intressen våra närmast överensstämma, med Amerika, och att vi hade en utrikesledning, som såg i förväg och som så att säga beredde vårt inträde med Amerika på sådana villkor och på sådant sätt, att vi kunde vinna dess stöd ej som ett bihang utan som en jämbördig makt. Kanske man vill säga, att det är litet chauvinistiskt, men då vill jag invända, att en makt, som behöves — och Sverige behöves! — den har alltid sin betydelse, och den kan alltid räkna på betydelsefulla hänsyn från andra makter,

som behöva den. Jag tror, att den ärade reservant, som också var *Ang. Sveriges anslutning till nationernas förbund.* talare i går och ur vars reservation jag citerade orden om ett »öppet och fredsbetryggande» folkförbund, jag tror att han i sitt anförande starkt pekade på och pointerade de gemensamma intressen, som Amerika och vi eller vi och Amerika kunna ha österut, och jag tror, att han också rörde vid den motsättningen, som kan komma mellan denna världens nuvarande starkaste makt och de makter, vilka bilda det förbund, i vilket vi faktiskt skulle komma att gå in. I den motsättningen betyda vi något, och där är det vi, icke våra grannar i väster och söder och öster som ha bestämmandet eller ledningen. Det är ej så, att vi skola bida och se vad de göra, utan det blir nog så, att i dylika fall följa de, om vi våga gå. Under sådana förhållanden synes det mig också vara helt naturligt, att de invändningar som man gör mot att stanna utanför, dem måste man tillbakavisa med hänvisning till, att vi verkligen söka en framkomlig väg under tiden genom vår förbindelse med och våra försök att få förbindelse med Amerika. Hans excellens herr utrikesministern antydde i går, att det skulle vara ganska stora svårigheter för oss att upprätthålla en neutralitet, om vi stannade utanför, en neutralitet, som vi visserligen teoretiskt kunde ha i de tillåtna krigen, men som vi på grund av vår isolerade ställning aldrig skulle kunna hävda. Detta kan sägas, men endast under den förutsättningen, som jag här antyder att Amerika hade gått med i förbundet, att vi således skulle räkna med Amerika såsom där medlem, och den förutsättningen tror jag att ingen, som *nu* avslår Sveriges anslutning, har räknat med — därför att ett sådant inträde utan vidare synes alldeles uteslutet; och om ej Amerika är för, undras mig, om ej vår neutralitet har stora utsikter att kunna upprätthållas. Hans excellens herr statsministern antydde i sitt yttrande i dag, att jag skulle liknat detta inbjudande vid en offert. Ånej, den liknelsen kom från min ärade kollega på Upplandsbänken i remissdebatten, och det var med upptagande av hans liknelse, som jag sagt, att man kunde ju göra ett motanbud; hans excellens svarade, att det kan man visst göra, men den, till vilken motanbudet är riktat, är berättigad och fri att säga nej och ställa sig avvisande och vi få förödmjukelsen att bli avvisade. Jag hade ej tänkt, att vi skulle göra ett motanbud på ett så klumpigt sätt. Jag trodde, att den diplomati, som hans excellens herr statsministern med biträde av hans excellens herr utrikesministern förfogade över, var smidig nog att kunna framställa sådana anbud i den form, att svaret inte bleve en förödmjukelse. Men jag förstår fullväl förödmjukelsens möjlighet, om man kastar fram ett förslag, *som man ej har vilja* att själv driva på, ett förslag, som man ej vill stå för, utan som man orienterar sig för här och var och känner sig för med, om det kan få en liten förhandsanslutning. Ett sådant är alltid lättare att avvisa än ett förslag från en man eller en stat, som vet vad han vill och säger: denna vägen är framkomlig enligt min mening. Den vill jag gå, vill ni följa? Det är ej utan, att i Amerika redan pekats på en sådan väg.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Jag har icke någon anledning att antyda de diplomatiska vä-
garna eller medlen, det vore långt ifrån mig. Men det är skillnad på
hur man gör en sak. Hans excellens herr statsministern antydde
också, att om vi stannade utanför detta folkens förbund, som han
här talat om och som han i själva verket åsyftat, skulle vi komma
i en isolering, vårt samarbete med våra grannländer och våra skan-
dinaviska fränder skulle bli försvårat, det fullständiga förlitande på
varandra, som hittills har funnits, skulle vara borta. Jag vet icke,
om detta fullständiga förlitande verkligen helt och hållet har varit
för handen. Jag tror knappast, att så varit förhållandet. Så mycket
vet jag, att även om herrar stats- och utrikesministrarna i Sverige,
Danmark och Norge fullt förlitat sig på varandra — och det tror
jag visst, att de gjort — har åtminstone i vårt västra grannland fun-
nits och finnes en stark opinion, som alls icke vill veta av något
»samröre» med de andra nordiska länderna och som vill gå sin egen
väg. Jag tror, att litet var kanske ändå vet, att åtskilliga försök,
som gjorts för att Sverige skulle få en ställning i rådet såsom repre-
sentant för denna grupp hava strandat, om icke precis på motståndet
just därifrån, så dock icke utan den maktens medverkan — kanske
icke officiellt, men det är icke bara det officiella och det som sker
i öppen dag, som har betydelse, även om man nu säger, att den hem-
liga diplomatien skall vara avskaffad.

Här har såväl hans excellens herr statsministern som en ärad ta-
lare på Gävleborgslänsbänken uttalat den meningen, att om vi nu
icke gå in, komma vi i den s. k. tredje klassen. Hans excellens herr
statsministern erkände, att, om man ville vara riktigt formell, kunde
det hända, att man icke ens komme i den klassen utan alldeles utan-
för. Jag skulle vilja taga fasta på det sista, därför att *det är san-
ningen*. Men den klass, i vilken vi då komme, skulle jag vilja be-
teckna såsom överklassen — det är Amerikas klass, det är den klass
av stater, som icke böja sig för det maktbud, som ligger i denna s. k.
inbjudan, utan som tänka själva, som vilja ställa upp villkor, men
villkor, som icke skulle göra folkförbundet i dess idé, i dess renhet,
omöjligt, utan just villkor och förbehåll, som skulle garantera, att
folkförbundet kunde bliva vad det skulle vara.

Den ärade representanten på Gävleborgslänsbänken hade icke
kunnat förstå, hur jag kunnat å ena sidan säga vad jag i går sade
och å andra sidan ansluta sig till den Swartz'ska reservationen. Jag
hemställer till den ärade talaren, om det icke möjligen även för ho-
nom ändå kunde bli klart, att om man skiljer mellan folkens förbund
och folkförbundet i de två olika former, som vi här ha med dem att
göra, man kan vilja ansluta sig till det ena, men icke till det andra,
och om man går in i det som finnes och föreligger, man gör det un-
der ett förbehåll, som skulle möjliggöra, att det verkligen bleve vad
det skulle vara.

Här har sagts, att, om detta folkens förbund, i vilket vi nu skulle
ingå, icke kommer att bli vad det skall vara, om det icke håller de
löften som givas, så kunna vi träda ut igen. Ett sådant uttalande har

kommit från så auktoritativt håll som hans excellens herr statsministern. Jag undrar, om icke denna utträdesrätt också är en liten smula tvivelaktig, åtminstone inom förbundet *sådant det nu är*. Vi skola komma ihåg, att utträdesrätten är beroende av fullgjorda förpliktelser i allmänhet och särskilt enligt förbundsakten vid utträdet. Vid utträdet skall man ha fullgjort alla dessa förpliktelser. Det är mycket svårt att veta, med den oklarhet som råder angående folkförbundsaktens rätta tolkning, vilka förpliktelser som kunna påvila en stat. Men så mycket är visst, med den syn på tingen som jag har, att om stormakterna ha en sådan frihet att utträda, därför att de ha makten, så ha icke de stater, som enligt folkförbundsakten komma i andra planet och äro sekundärmakter, samma faktiska möjlighet. Stormakten kan möjligen säga: Jag har uppfyllt mina förbindelser och förpliktelser, och jag går nu ut. Men icke ens med avseende på dessa stormakter är denna sak så alldeles juridiskt klar, att icke Amerikas förenta staters senat velat i sina reservationer intaga en uttrycklig förklaring om att Amerika verkligen förbehåller sig självt att avgöra, om det uppfyllt sina förpliktelser eller icke. Med ett sådant förbehåll är det alldeles givet, att Amerika får en sådan ställning. Det säger öppet ifrån, att det gör detta förbehåll. De övriga stormakterna ha icke gjort det, men de kunna i själva verket också tolka förbundsakten så, och om de gå med på den amerikanska reservationen, ha de också gjort det i detta fall. Men, innan den saken är klar, kunna vi icke åberopa oss härpå. Tvärtom måste vi säga, att när Amerika anser nödigt att göra en sådan reservation, ligger den sannolikaste tolkningen så, att därest reservationen icke gjorts, man icke har frihet att själv avgöra, om man uppfyllt dessa förpliktelser. Då kan det inträffa, att detta folkförbund blir precis vad det av reservanterna har ansetts bli och vad av ledande statsmän utom vårt land har uttalats, där sådana statsmän fritt kunnat göra uttalanden, vilka här stämplas såsom »otillbörliga». I Englands parlament har en betydande, framstående statsman, med avseende på förhoppningarna om att folkförbundet skulle kunna göra något för att förbättra förhållandena i Europa, sagt: Vad är detta förbund egentligen när allt kommer omkring, annat än samma gentlemän, som arbetade tillsammans i Paris från januari till november 1919 — alldeles samma herrar, som blott här betecknas med ett annat namn; de företräda samma nationer, de ha samma mål som förut, de ledas av samma syften. Ja, det är just det som vi kunna befara, att detta folkförbund är och blir, och då ställer sig saken så, att de mindre staterna, de enligt denna förbundsakt sekundära makterna inbjudas att medverka som verktyg, så länge enigheten består mellan de stora. Den ärade socialdemokratiska talaren på Stockholmslänsbanken i går antyde, att denna enighet ingalunda skulle vara för evigt, och det tror jag visst också. Men slutsatsen däraf, vilken han icke drog, torde bli den, att när enigheten brister och folkförbundets vapen skola vändas mot någon av de fyra eller fem stormakterna i rådet, träda de ut. Då ha de mindre gjort sin tjänst — moren har fullgjort sin plikt

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.

(Forts.)

och kan gå. Det är denna situation, som jag menar, att vi icke skola träda in i; den är för oss verkligt förödmjukande.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.

(Forts.)

Nu säger utskottets majoritet: men varför skulle då detta folkförbund bildas, om man icke hade en verklig mening därmed, ty de segrande stormakterna kunde ju själva med sina maktmedel garantera och exekvera Versailles- och Saint Germain-freden? Ja, det kunde de, men det är väl icke obekant för någon, att just dessa stormakter ha under alla dessa år begagnat den allmänna opinionens vapen i en utsträckning, som knappast förr har skett. De ha opererat med folkmedvetandet, de ha så att säga suggererat folkens medvetande i en viss riktning, och jag tror, att det för dem är av den allra största betydelse att kunna använda folkförbundet som det tjänligaste medlet och det tjänligaste vapnet. Det har uttalats av dem själva, och jag tror icke, att det kan skada att det också understrykes här.

När så är förhållandet, blir frågan icke, om vår väg skall gå inom folkförbundet eller utom, utan då ställer sig frågan så: Skall vår väg nu gå inom *detta* folkförbund, som icke är vad det skulle vara och som icke genom att vi gå in däri kan bli vad det skulle bli — eller skola vi stanna utanför i gott sällskap och vänta, men vänta icke sysslolösa utan under arbete på bättre förhållanden? För mig är valet i denna punkt icke svårt.

Jag skulle till sist vilja tillägga blott ett ord. En ärad talare på Västernorrlandslänsbanken, en stor idealist, vars ögon spana efter jätteframsteg men därför också äro skumma för det som är mindre — han försöker famna världar och världsåldrar men kanske icke alldeles ser det som för ögonen är — har liksom också en ärad talare på Gävleborgslänsbanken betonat, att här gäller det ju i själva verket — låt vara att det för den förre icke är fråga om detta förbund utan om ett annat, ett ideellt sådant — att taga ett steg framåt, ett steg uppåt, ett steg som betyder en oerhört stor, ännu aldrig sedd utveckling i den internationella rättsutvecklingen. Jag tror icke riktigt på den varaktiga betydelsen av de stora jätteframstegen i ett enda ögonblick. Gör man försöket, kommer alldeles säkert reaktionen och bakslaget. Jag tror fastmera på det stilla och lugna arbetet dag för dag och steg för steg, det arbete som Sverige har ägnat sig åt sedan århundreden, och jag tror, att Sverige gagnar den internationella rättsutvecklingen mycket, mycket mera genom att fortsätta på den väg, som det en gång har slagit in på. Hans excellens herr statsministern säger, att den vägen kanske tagit slut. Jag tror det icke, därför att denna väg betydde alltifrån början det som ännu anses önskligt, nämligen en svensk orientering åt Amerika, ett svenskt försök att komma till samförstånd med Amerika innan man gick vidare. Jag tror, att det är tradition i denna väg, och jag tror, att det går väl, om vi följa våra gamla traditioner, och därför fortfar jag, herr greve och talman, att vidhålla det yrkande, som jag förut framställt.

Herr Hallin: Herr greve och talman! Det lär väl vara svårt att kunna avvinna en i riksdagen och i den offentliga diskussionen så genomdebatterad fråga som denna några nya synpunkter. Jag skall

icke heller drista mig att försöka detta utan jag har begärt ordet endast för att i allra största korthet få deklarerera min ståndpunkt.

Att här kunna finnas vissa betänkligheter mot ett bifall till K. Maj:ts förslag och detta även nu strax före avgörandet i denna kammare, kan jag icke finna så förvånansvärt i och för sig självt. För min egen del har jag emellertid efter moget övervägande och avvägande av alla pro och contra i denna svåra fråga till sist dock kommit till det resultatet att de argument, som framförts för Sveriges anslutning till nationernas förbund ur praktisk-politisk synpunkt äro tyngre vägande än de som anförts mot en anslutning. Att Amerikas förenta stater ännu intaga en obestämd ställning till denna fråga är ju en anledning till att man kan hysa tvekan, hur Sverige nu bör göra. Jag skulle där kunna i mångt och mycket instämma i vad den ärade representanten från Norrköpings stad i går från talarstolen yttrade med avseende på de olägenheter, som tvivelsutan vidlåda förslaget på grund av att Amerika ännu icke har ratificerat Versailles-freden och inträtt i förbundet. Men när herr Swartz fortsatte och slutade sitt anförande med att yrka bifall till sin reservation, kan jag icke följa honom, därför att detta dock praktiskt taget är detsamma som att nu säga nej.

Att många europeiska stater fortfarande stå utanför förbundet är förvisso också en källa till bekymmer. Jag tror emellertid för min del i likhet med vad utskottsmajoriteten har uttalat och vad som här har sagts från åtskilliga håll inom kammaren, att detta förhållande dock snart kommer att ändras, och jag tror också, att detta förhållande förr kan komma att ändras, om Sverige befinner sig inom nationernas förbund än utanför detsamma. Jag har nämligen den uppfattningen, att Sverige inom förbundet härutinnan har en nära liggande och en stor uppgift att fylla.

Att man, därför att nationernas förbund ännu icke är fullständigt, därför att ringen så att säga ännu icke är slutet, därför att man icke nått idealet, därför att allt ännu ej är välbeställt med avseende på förbundets organisation, etc. att man därför nu från svensk sida icke skulle vilja låta sin hand komma vid detta arbete för fredens och rättens knäsettande och våldets så vitt möjligt förhindrande här i världen, kan jag för min del icke tro vara förenligt med Sveriges sanna intressen.

När första kammaren inom kort går att fatta sitt beslut, vilket jag antager kommer att gå i samma riktning som det medkammaren redan fattat, skall jag be att få beledsaga mitt votum med den bestämda förhoppningen och det önskemålet, som visserligen kunde anses vara självfallet, men som jag dock ber att få uttala, att Kungl. Maj:ts regering, vilken denna regering än må vara, aldrig måtte försumma att, med de medel och på de vägar den moderna diplomatiens inrymmer och tillstodjer, hålla den svenska riksdagen strängt underkunnig om vad som kommer att röra sig och leva inom detta nationernas förbund.

Herr greve och talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Herr Bergström, Gustaf: Herr greve och talman! I känslan av och i medvetandet av att mångtusende odalmän i Sveriges land äro av samma åsikt som jag i denna för landet så viktiga fråga, vill jag även i all enkelhet deklarerera min ståndpunkt till densamma.

Jag kan icke underlåta att känna en beklämning över att landets regering funnit det med rikets välfärd förenligt att med anhallan om riksdagens samtycke framlägga denna proposition om anslutning till detta s. k. nationernas förbund, som efter min mening fått en vilseledande och oriktig benämning, ty så länge halva Europas folk och nationer ej äga rätt till inträde i förbundet och Nordamerikas förenta stater motsätta sig anntagande av förbundstraktaten, är denna sammanslutning mellan en del stater icke något nationernas förbund. Genom inträde i denna allians skulle emellertid Sverige avstå från sin urgamla självbestämningsrätt och suveränitet för att i stället underkasta sig främmande mäktigare staters vilja och bud. Sverige skulle bli en vasallstat, och detta utan att vinna några beaktansvärda fördelar men väl utsättas för de största risker till inblandning i krigshandlingar mot vår vilja. Visserligen drives en skrämsepolitik — och dess värre med framgång — som säger, att om vi icke sluta oss till förbundet, kunna vi vänta oss repressalier. Därvid är det dock anmärkningsvärt, att förbundsivrarna själva på sådant sätt misskreditera förbundstraktaten och signatärmakterna, ty traktaten är ju upprättad i fredens intresse och därmed äro tankar på repressalier mot utomstående näppeligen förenliga. Med entusiasm skulle jag ge min röst för ett verkligt fredssträvande nationernas förbund, men till denna förbundsakt, ett led i fredstraktaten, byggd på mångtydda motiv förbjuder heder och samvete mig som svensk man att avge min röst, varför jag, herr greve och talman, yrkar avslag på Kungl. Maj:ts proposition och utskottets hemställan.

Herr Ekman, Karl Johan: Herr greve och talman, mina herrar! Det är med en ganska bitter känsla man tager i sin hand detta betänkande, som drager ett brett streck över den neutralitetspolitik, som under mer än ett hundra år har tillfört vårt land väl-signelser av en obruten fred. Vi ha genom den politik vi hittills följt till fullo för vår del förverkligat det syfte, som man vill vinna genom nationernas förbund, och på så sätt sökt bidraga även till den fred i övrigt i världen, som alla anse önskvärd.

Hans excellens statsministern har hotat med tal om utomordentliga faror, som skulle förestå oss, om vi underlåta att nu inträda i nationernas förbund, men han kunde likväl icke redogöra för vari dessa faror bestå utom med de kortfattade ord, som därom uttalats i den kungl. propositionen. Det var hänsynen till främmande makter, som förbjödo honom att närmare ingå därpå. Jag vill då fråga: Varför har icke regeringen i tid kallat riksdagen till ett hemligt sammanträde, där dessa omständigheter kunde framläggas?

Hans excellens statsministern yttrade i går i andra kammaren, då han ville förringa betydelsen av den invändning, som gjorts, att stormakterna inom förbundet kunde få ett alltför dominerande inflytande

över de mindre staterna, att all historia visar, att ett segrande förbund ej länge förblir enigt. Jag vill fråga, hur vill statsministern då försvara, att vi skulle inträda i ett förbund, som han förutser ganska snart skola falla sönder genom dess bestämmande makters inbördes oenighet? Sker det, så uppstå, såvitt jag kan förstå, ännu större faror för oss av att vara medlemmar av detta förbund än av att stå utanför.

Det har från såväl hans som herr Brantings sida talats om, att den övervägande delen av vårt folk skulle gilla Kungl. Maj:ts proposition. Jag tror det icke. Ansvaret för vad som nu sker vilar helt och hållet på *regeringen* och på dess anhängare i *riksdagen*. Det var icke länge sedan vårt folk upprepade gånger förklarade sin fasta vilja vara att icke övergiva den neutralitetspolitik, vi hittills med så mycken framgång fört. Den meningen har enhälligt uttalats av riksdagen, flera gånger under världskriget, och bakom detta uttalande stod vårt folk enigt. Jag tror icke på ett så hastigt omslag i folkmeningen, som här förutsättes och påstås ha skett. Det går icke så hastigt för ett folk att förändra mening. Jag tror icke, att vårt folk vill, att vi skola övergiva neutralitetens väg. Jag tror icke, att vårt folk, som så starkt har reagerat emot hungerblockaden, skulle vilja se detta medel upphöjt till det normala medlet att upprätthålla respekten för folkens förbund. Och jag tror icke, att vårt folk vill se vare sig sina egna söner dragas ur landet för främmande ändamål på främmande makters befallning eller främmande krigsfolk indragas inom ländets gränser. Herrar Möller och Branting i all ära: men jag tror icke, att vår arbetarklass skall med tillfredsställelse i sina hjärtan se, att man ställer så till, att deras söner måhända skola kunna tvingas att offra liv och blod utom Sveriges gränser för ändamål, som äro vårt folk främmande. Jag tror icke heller, att dessa arbetare skola kunna gilla, att Sverige deltog i en hungerblockad mot ett annat folks arbetare, deras familjer, hustrur och barn. Jag tror verkligen icke, att vare sig arbetarklassen eller någon annan klass av vårt folk, om den finge följa sitt eget sunda omdöme, skulle kunna gilla allt detta. Det fanns en tid i början av världskriget, då vårt land stod ärat och aktat, då dess ord betydde mycket i världen, då vårt land var en av de främsta förkämparna för rätt och rättfärdighet mellan folken och då vår neutralitet rakryggad upprätthölls och respekterades. Den ställningen är nu förspild. Den mjukryggade neutralitet, som varit den Edénska regeringens, leder i dag till neutralitetens förlust.

Anslutningen till segrarnas förbund är den mogna frukten av den politik, som började med handelsavtalet med England och slutar i dag med frihetens förlust. Hurudant var handelsavtalet? Våra förpliktelser måste utgöras till fullo, men av de fördelar, som för oss ställdes i utsikt, fingo vi icke mera än en bråkdel. Folkförbundsakten är av samma ursprung och av samma art. Jag tror, att när vi väl kommit in i detta folkförbund, komma de förpliktelser, som däri genom åläggas oss, att till fullo utkrävas av oss, men om vi kunna få mer än en bråkdel av de fördelar, som ställas i utsikt, vill jag lämna därhän.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Handelsavtalet är ännu i denna dag hemligt. Folkförbundsakten är icke så, men nästan varje dess paragraf är insvept i ett hemlighetsfullt dunkel. Den ena tolkar paragraferna så, den andra så, men den tolkning, som en gång kommer att tillämpas mot oss, den är insvept i ett ogenomträngligt mörker. Vårt folk vet icke i dag, vad det gör. Det föres av sina ledare med förbundna ögon in i det ovissa. Det har icke varit svensk sed att så göra, och jag kan för min del icke följa på den vägen. Jag anser, att vi böra stå fasta vid den politik, som under mer än 100 år av erfarenheten har bevisats vara det rätta medlet till upprätthållandet av fred och samförstånd i världen, såvitt på oss beror. Talet om att en sådan väg icke längre skulle kunna vidmakthållas, att nu valet står endast mellan att ingå i nationernas förbund eller att välja en väg utanför, som skulle vara något helt annat än vad som hittills har existerat, på det talet tror jag icke; ty neutralitetens väg blir densamma efteråt som förut. Denna väg ha vi kunnat följa under världskriget, då förhållandena väl ha varit svårare än de någonsin förr ha varit och än de någonsin kanske kunna bli härefter. Om vi ha kunnat bevara fred åt vårt land under världskrigets starka påfrestning och under det gångna seklet, då kriget ansetts vara det normala medlet att upprätthålla respekten folken emellan, skall det väl vara så mycket lättare att göra detta hädanefter, då alla vilja fred. Talet om att här skulle möta några okända och ovanliga faror som skulle för framtiden omöjliggöra en sådan neutralitetspolitik, som den vi hittills fört, är en tom fras och ingenting annat. För mig gives icke mer än en väg. Den är och den kan icke vara någon annan än neutralitetens och rättens väg. Vill man fred i världen och gör man alla rätt, då tror jag icke att större svårigheter skola möta på den vägen än som hittills mött oss under gångna tider.

Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till herr Tryggers m. fl. reservation.

Herr Wohlin: Herr Möller ställde till mig under gårdagen frågan, huru jag kunde tänka mig ett avböjande svar, då därmed enligt hans uppfattning måste följa »mycket, mycket ökade» rustningsbördor för Sveriges folk. Herr Ekman i Stockholm gav uttryck åt samma tanke och herr Klefbeck, vilken av det socialdemokratiska partiet sändes fram som sjulasörjare varje gång det är tal om Sveriges bönder, slog också på den strängen. Jag vill svara att jag endast i frågor, som falla inom mina områden, litat på min egen sakkunskap, men där jag icke äger fackkunskap, litat jag på fackmännen. I detta fall finner jag i den kungl. propositionen, att den i art. 8 förekommande formeln för rustningsminskningen utgår från förutsättningen, att Sverige håller ett försvarsväsende, som gör det möjligt för oss att fullgöra eventuella förpliktelser i avseende å gemensamt uppträdande av militär art. Denna tolkning lämnar stort spelrum öppet för tanken, att våra rustningsbördor såsom medlem av nationernas förbund kunna komma att bli nog så stora. Generalstabschefen uttalar, att möjligheten att iakttaga neutralitet synes bliva starkt beskuren eller till och med kan komma

att upphöra, alldenstund medlem av nationernas förbund löper risk att invecklas i varje konflikt, som berör förbundet. En framstående militär fackman i andra kammaren slutade också sitt uttalande i detta ämne så, att han icke med bestämmdhet kunde säga, om rustningsbördorna bleve större eller mindre i den händelse vi ställde oss utanför förbundet. Hur kunna då herr Möller, herr Ekman i Stockholm och herr Klefbeck med sådan sakkännedom dekretera den bestämda satsen, att dessa rustningsbördor, komma att bli vida större, om vi stå utom förbundet, om vi ingå såsom medlem av detsamma? Jag tror, att då dessa herrar så tvärsäkert yttra sig om denna fråga så intaga de samma ställning som den av herr Klefbeck återopade herremakten, som på sin tid sökte »lura» Sveriges bönder.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Porte.)*

Beträffande herr Klefbecks jämförelse mellan bondedemokratien och herremakten må tilläggas, att den nya bondedemokratien gör anspråk på och har rätt att göra anspråk på att tänka fritt och självständigt, även om slutsatsen sammanfaller med den, till vilken ett annat parti, vilket som helst, kommit i en viss fråga.

Hans excellens herr statsministern förklarade, att det var »den gamla vanemänniskan» hos mig, som reagerade mot den nya ordning, som Sverige nu skulle inträda i genom anslutningen. Ja, det är verkligen den gamla vanemänniskan, i den mån därmed avses den instinkt, om vilken jag talat. Det är den urgamla självständighetsinstinkten, som konstant funnits genom tiderna hos Sveriges folk, och i den mån jag låter mig vägledas av en sådan självständighetsinstinkt, tager jag uttrycket vanemänniska som ett hedersord.

Herr statsministern vantolkade slutligen ett av mig i går fällt yttrande. Jag anförde, att den som i denna fråga röstar efter sitt förnufts och sin instinkts alla motiv och icke kan förorda anslutningen, han får, om framtiden kommer att visa, att han misstagit sig, bära en hård dom, och jag förklarade mig för min del beredd att taga denna hårda dom. Men jag tillade, att om jag sveke vad mitt förstånd och min instinkt i detta fall säga, för att av räddhåga välja ett annat alternativ, som ovillkorligen måste framstå som det i denna stund tryggaste, nämligen anslutning till de nu härskande segerstaterna, då skulle jag genom det sveket mot min känsla och mot mitt förstånd ha ådragit mig en skoningslös dom. Detta är icke att »gardera sig», som herr statsministern yttrade, mot framtida eventualiteter. Snarare ligger hos dem, som här söka finna alla möjliga skäl för vårt inträde i folkens förbund, men som samtidigt förklara att förbundet ju kan misslyckas, men då kunna vi annåla vårt utträde, en önskan att »gardera sig» mot framtida olycksöden.

Herr A l e x a n d e r s o n: Herr talman! Jag har redan sagt mitt ord i denna debatt, och förhållandena föranleda mig icke nu att förlänga den med några repliker, men jag anser mig däremot berättigad att rätta ett par felreferat av mitt förra anförande, som kommo till synes i den replik, som högerpartiets chef gav i går kväll.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Han sade, att jag hade avgivit något bragelöfte om att högern icke skulle komma till makten vidare här i landet, så länge den hade den nuvarande ledningen, och han erinrade om att det är vanskligt att avgiva sådana bragelöften om hjältedater. Det gjorde jag icke heller. Något sådant överord tillät jag mig icke. Jag sade, att vid läsningen av denna reservation fick jag den känslan, att varje vänsterman måste känna det så, att han i vad på honom ankomme, skulle söka göra så mycket som möjligt för att förhindra, att detta parti, så länge det befunne sig under den nuvarande ledningen, skulle få den bestämmande makten i landet. Det är någonting annat och blygsammare.

Den andra punkten, där jag blev felrefererad, är av större betydelse. Herr Trygger lade nämligen sin replik så, att åtminstone många måste få den föreställningen, att jag hade sagt, att de som här i kammaren rösta nej skulle hava röstat ja, om de icke varit säkra på att ja ändå skulle segra. Nej, så föllo icke mina ord. Om den frågan har jag över huvud taget icke yttrat mig. Utan jag har yttrat mig om *den reservation*, som högerpartiets chefer i bägge kamrarna jämte andra hava undertecknat och som de nu i sina yrkanden i kamrarna hava föreslagit kamrarna att göra till riksdagens beslut. Det var med andra ord icke fråga om själva slutyrkandet, utan om hela läggningen av den riksdagens skrivelse, som enligt deras yrkande skulle bliva riksdagens svar på Kungl. Maj:ts proposition. Vilken skillnad detta gör, kan man lätt se genom att helt enkelt jämföra herr Wohllins även på avslag gående reservation, där motiveringen efter min uppfattning åtminstone icke lämnar någonting övrigt att önska ifråga om den grannlagenhet och omsikt, varmed den är avfattad, och den här ifrågavarande reservationen. Likaså om man jämför denna med herr Swartz' reservation, om vilken jag i detta sammanhang icke heller yttrat mig. Men jag har trott mig kunna antaga, att om herrar Trygger och Lindman hade tänkt sig, att deras reservation verkligen skulle bliva riksdagens beslut, så att riksdagen skulle svara med de överord, om vilka herr statsministern i sitt anförande här i dag också har erinrat, och med den oförsiktighet, den ogrannlagenhet i ett grannlaga utrikespolitiskt ärende, som kommit till synes i denna reservation, då hade de väjt tillbaka för det.

Herr Trygger gjorde emellertid gällande, att det vore under hans värdighet att svara på den anmärkningen. Däri inlägger han tydligen, att reservanterna utan tvivel hade velat stå även för en sådan gärning. Jag kan bara säga: Så mycket värre! Ett så mycket fruktansvärdare betyg om det sätt varmed man på det hållet handskas med utrikes angelägenheter!

Herr Clason: Jag begärde, herr talman, ordet i går under förra delen av herr Alexandersons anförande. Det syntes mig nämligen beröra en fråga av ganska stor principiell vikt beträffande riksdagens yttrandefrihet och riksdagens granskningsrätt och prövningsrätt i utrikespolitiska frågor.

Herr Alexanderson tillät sig i detta anförande gång på gång att på det allra häftigaste angripa reservanterna, därför att vi hava begagnat vår rätt att uttala vår direkta och sakliga mening i denna fråga. Först begärde han, att vi skulle hava besvarat den kungl. propositionen med en enhällig anslutning till densamma. Jag förstår icke, hur man kan framställa en sådan begäran. Här gäller det ju en fråga, som för vår framtid är av den allra mest ingripande betydelse, på vilken vår självständighet i vissa fall kan bero. Hur kan man då begära, att vi skola mottaga en sådan framställning utan att få pröva den i grunden, pröva den efter bästa förstånd och samvete? Herr Alexanderson har tillhört en riktning, som i stor utsträckning har arbetat för att utrikespolitiska frågor i högre grad än tillföre skulle underställas riksdagens och riksdagens kamrars avgörande, och han har framhållit detta som en följd av det demokratiska styrelsesättet. Är det således meningen att i framtiden, när sådana frågor läggas på riksdagens bord, riksdagens beslut endast skola bliva ja och amen till vad en regering kan framlägga, och att frågorna icke skola få sakligt diskuteras?

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.*

(Forts.)

Herr Alexanderson ville göra gällande, att en sådan enhällighet har förekommit förr. Om man emellertid går till vår svenska riksdagshistoria och tager kännedom om det sätt, varpå åtskilliga *traktat*frågor här hava behandlats, skall man finna, att om deras reella innebörd hava rätt mycket skilda meningar hos de olika medlemmarna av riksdagen och förts mycket utförliga diskussioner, och det har hittills icke varit någon som förtänt en riksdagsman, att han därvid uttalat sin ärliga mening.

Men när jag hörde herr Alexandersons yttrande, kan jag icke neka till att det föreföll mig, som om det måhända skulle kasta en skugga över vad som kan förestå oss. För närvarande äro vi en fullt självständig, en fullt oberoende, en fullt suverän stat, och över vårt utrikespolitiska handlande bestämmer ingen annan än vi själva. Men efter det yttrande, som herr Alexanderson i går höll, gjorde jag mig den frågan: Är det meningen, att när vi komma i det läge, att andra i stor utsträckning skola hava bestämmanderätten över oss, det fria ordet i den svenska riksdagen skall komma att tystas med sådana hänvisningar till främmande makter som han gjorde?

Han angrep vår tolkning av vissa artiklar i traktaten. Han sade, att vi hade lagt fram de för Sverige ogynnsammaste tolkningarna. Jag vet icke, om han vill göra gällande, att regeringen hade bemödat sig att i stället lägga fram de för Sverige gynnsammaste tolkningarna. Jag förstår i varje fall icke alls den anmärkningen. Om man har ett kontrakt för sig, skall man väl försöka tolka det objektivt. Här erkännes från alla håll, att artiklarna äro otydliga, och det har hans excellens herr statsministern nyss också medgivit. Hava vi då icke rätt att försöka tolka dessa artiklar objektivt, tolka dem med tillämpning av vad man har sagt om dem och av hur man har tolkat dem i olika länder? Och hava vi icke rätt, om vi finna, att de äro otydliga och att tolkningar kunna framläggas, som kunna lända till vår skada, att öppet säga ifrån, att här finnes en fallucka,

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.

(Forts.)

här finnes en möjlighet, att i kontraktet stå bestämmelser, som i framtiden kunna tolkas till vår skada? Är det icke det enda riktiga att, som vi gjort, peka på denna fara, dessa falluckor? Så har man, såvitt jag kunnat följa debatten, gjort i åtskilliga andra länder. Jag kan icke inse, att vi icke skulle hava rätt att göra det även här. Jag kan för övrigt icke finna, att herr Alexanderson som bevis på någon feltolkning från vår sida sökte framlägga mer än ett par tre punkter, där emellertid hans argumentering sedermera av herr Trygger under kvällens debatt reducerades till sitt rätta värde.

Hans excellens herr statsministern har nyss gjort en del anmärkningar mot några punkter i vår reservation. Jag kommer strax tillbaka till dem; jag ville emellertid först med avseende på ett par andra punkter rikta ett par repliker mot hans excellens herr statsministern.

Han talade bland annat om Amerikas ställning. Han syntes vilja varna oss, tror jag, för att på dess ställning lägga synpunkter, hämtade från vår uppfattning och vår kännedom om europeiska förhållanden. Jag vet icke, om däri också skulle ligga någon varning för att söka tänka på en orientering till Amerika i den ställning det kan tänkas komma att intaga i ena eller andra riktningen. Men då han, såvitt jag förstår, ville betona, att det i Amerika var mera inre-amerikanska partisynpunkter, som vore bestämmande för dess ställning till förbundstraktaten, så undrar jag, om han icke på den punkten i åtskilligt tar miste. Jag bestrider naturligtvis icke, att sådana partisynpunkter där hava inverkat; men i den mån jag har kunnat följa argumentationen, — och jag har verkligen gjort försök därtill under den sista tiden — så har jag funnit, att där har anförts och där framföres på olika sidor ungefär samma argumentering som hos oss. Men det är en argumentering, som icke bara grundar sig på och tar hänsyn till landets egen ställning och landets egna nationella krav — sådant finnes ju här också — utan som även tager hänsyn till vad vi hava påvisat då vi talat — synpunkten av vad som är gagneligt för mänskligheten, synpunkten av vad som är gagneligt för nationaliteternas rätt, synpunkten av vad som är gagneligt för upprättandet av internationella skiljedomsavtal, synpunkten av vad som är gagneligt för bibehållande av de smärre staternas likaberättigande med de andra o. s. v., o. s. v. Dessa synpunkter understrykas mycket starkt där, och jag kan således icke anse, att man icke har full rätt att säga, att det är internationella synpunkter, tanken på mänsklighetens väl, som där i mycket stor utsträckning varit avgörande.

I detta sammanhang kan jag icke underlåta att beröra en särskild fråga om art. 10 och dess betydelse för den nuvarande territoriella integriteten hos Europas stater, varom mycket här har talats. Man har sagt, att artikeln förpliktar oss till ingenting i den vägen. Men om detta vore oemotsägligt, varför skulle en av de viktigaste amerikanska reservationerna rikta sig just mot denna artikel? Om det vore självklart, att artikeln ingenting förpliktade

till, varför skulle Amerika då på det sätt det gjort reservera sig just på den punkten? Man har dock att komma i läg, att Amerika självt skall sitta i rådet och där hava hela sin fulla bestämmanderätt över sättet att tolka artiklarna.

Hans excellens herr statsministern hade ganska stark tilltro till att Amerika omsider skulle komma med; han syntes anse det sannolikt. Men han erkände på samma gång, såvitt jag förstod, att om Amerika komme med, vore det ganska sannolikt eller i varje fall icke uteslutet, att Amerika komme med en del reservationer, som vi känna, vilka jag tror, att han antydde, att förbundet i sådant fall skulle komma att godkänna. Jag vill då endast nämna, att det för mig har framhållits av en person, som borde vara mer än andra sakkunnig i dessa frågor, att, om Amerika ginge in med dessa reservationer, vore det ungefär lika gott som om Amerika stannade utanför, ty i dessa reservationer låge ett sådant ingripande i hela förbundsplanen och hela förbundets möjligheter att verka för sitt syfte, att förbundet då icke bleve, vad det vore ämnat till.

Hans excellens erkände ju också, att det skulle uppstå en mycket svår remna i hela förbundets organisation, om Amerika icke komme att inträda, men, sade han, under sådana förhållanden hava vi ju frihet att gå ut, även om vi nu gått in. Ja, visst kan man gå ut. Men man kan endast gå ut med två års uppsägning, och då släpar man med sig en rad förpliktelser, som man påtagit sig genom att inträda. Det är ingen liten risk.

Ifråga om vår reservations sakliga innehåll gjorde hans excellens några synpunkter gällande emot oss. Han erkände emellertid, att han i vissa punkter, exempelvis beträffande förbundets tillkomst och dess organisation, såvitt jag förstod, i själva verket hade ungefär lika allvarliga betänkligheter som dem vi hava uttalat, särskilt beträffande det förhållande, att hittills en god del makter stå uteslutna. Men skulle det då icke varit möjligt för regeringen att tidigare och kraftigare arbeta på en ändring av det förhållandet?

Hans excellens framhöll, att vi i vår reservation skulle hava betonat olägenheterna men icke angivit fördelarna. Om man läser igenom vår reservation noggrant, undrar jag, om man icke skall finna, att genom den bevisning vi där ha framlagt vi hava gjort klart gällande, att för oss står det tydligt, att dessa förmåner, dessa fördelar äro så svävande uttryckta, att det icke blir så synnerligen mycket kvar av dem. Det är naturligtvis vår ståndpunkt i den frågan.

Hans excellens gjorde gällande, att vi i vår reservation icke blott borde hava kritiserat, utan vi skulle också hava framlagt riktlinjer för hurudant förbundet borde vara. Ja, vad den saken beträffar, så är det ju bra orimligt begärt, att det skulle hava varit möjligt på den korta reservationstiden. Men jag kan här utan svårighet peka på vissa riktlinjer. Jag kan ju till exempel framhålla, att vi skulle anse, att förbundet blivit mycket bättre, om de önskemål, som uttalades av våra delegerade i Paris, blivit genomförda. Jag kan icke inse, att detta skulle på något sätt hava stridit mot för-

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

bundets syftemål eller minskat förbundets möjlighet att verka för sina syften. Jag kan också hänvisa till de önskemål, som utskottsmajoriteten uttalat och som regeringen uttalar; jag kan icke se, att icke de skulle kunna på bästa sätt förenas med förbundets syfte och organisation. Det hade varit en förbättring, och ett så förbättrat förbund kunde i framtiden mycket lättare hava vunnit vår anslutning.

Hans excellens ville, såsom han sade, rikta en allvarlig gensaga — han skärpte det sedan till en allvarlig protest, tror jag — mot att vi sagt att utskottsmajoriteten överlämnade tolkningen av de oklara bestämmelserna om våra rättigheter och våra förpliktelser åt främmande makter. Han ville göra gällande, att Sverige förbehållit sig tolkningen självt, att det hade full frihet att verkställa tolkningarna. Det råder tydligen på denna punkt en viss motsättning mellan oss och utskottsmajoriteten samt regeringen. Vi mena, att om man i ett kontrakt ville förbehålla sig vissa rättigheter, skola dessa rättigheter in i kontraktet här, in i traktaten, och skola komma med vid ratifikationen. Vi tro, att vid internationella förhållanden hjälper det icke, då man underskriver ett kontrakt, att man säger: Jag har visserligen en del önskemål, men jag ber att få uttala dem vid sidan av kontraktet. Även om jag i en motiveering säger, att det är min förutsättning för att gå in på detta kontrakt, hjälper det icke, ty dessa uttalade önskemål, som icke komma in i traktaten eller i ratifikationen, binda icke motparten under några förhållanden. Det kan icke heller bestridas, att tillämpningen av dessa bestämmelser i förbundstraktaten i väsentlig mån ligger i rådets hand, i vilket vi tills vidare hava intet inflytande. Hans excellens herr statsministern framhöll, att om rådet komme med tolkningar, som strede mot vår tolkning, hade vi ju den sista resursen att säga nej, det vill med andra ord säga, att bliva utstötta eller uteslutna ur förbundet. Men i sådant fall vore vi ju icke dess mindre förbundna att, såsom jag nyss erinrade, uppfylla alla de förpliktelser, som vi ådragit oss genom inträdet, förpliktelser, som nog vid sådant förhållande komme att utkrävas av oss i enlighet med art. 1 i förbundsakten.

Hans excellens statsministern gick slutligen över till frågans behandling ur mera allmänna synpunkter och ville därvid starkt understryka faran av den isolerade ställning, som han framhöll, att vi skulle komma i, om vi sade nej. Jag kan icke se saken på samma sätt. Jag kan icke se, att vår ställning skulle bliva så isolerad. Det är sant, att vi skulle stå utanför förbundet, men det finnes många andra, som skulle göra det. Halva Europa, däribland vissa av våra grannar och särskilt stormakterna söder och öster om oss skulle göra det, och Amerika gör det tills vidare. Jag kan icke se, att vi skulle stå så isolerade, då en hel rad betydande stater komme i samma ställning.

Hans excellens statsministern talade till sist om det val, vi hade att göra mellan två vägar, men han erkände, såvitt jag förstod, att det fanns risker och faror, kanske även fördelar på båda

vägarna. För man in frågan på den linjen, blir det uteslutande en fråga om ett omdöme, ett framtidsomdöme. Den ene anser risken större på ena hållet, den andre finner risken större på det andra hållet. Jag tillät mig igår i mitt anförande att bestämt efterspörja, vilka risker det är man utsätter sig för genom att stanna utanför, och jag efterfrågade riskerna på det rent politiska, på det ekonomiska och även på andra områden. Jag har icke fått svar på den saken, och tillåter mig fortfarande bibehålla min mening, att man bestämt överdrivit riskerna av en sådan ställning. Man har i varje fall vid sådant förhållande i behåll sin handlingsfrihet till de avgörande ögonblicken, vilket vi icke skulle hava genom en anslutning.

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Hans excellens statsministern ville ock göra gällande, att ett särskilt ansvar skulle falla på oss, om vi i detta ögonblick medverkade till att låta detta förslag, såsom han sade, falla till marken. Är icke detta överord? Kommer vårt ja eller nej att medverka till att förslaget faller till marken? Såvitt jag förstår, är det en aldeles skev frågeställning, som ligger i ett sådant uttalande.

På samma sätt är det en aldeles oriktig frågeställning i hans excellens statsministerns uttalande, då han i början av sitt anförande gjorde gällande, att här vore fråga om vi ville vara med i arbetet för mänskligheten eller icke. Denna frågeställning är oriktig. För det första är det icke hela mänskligheten det gäller, det gäller en viss begränsad maktgruppering. För det andra kan man arbeta för mänskligheten även på andra vägar än den här föreslagna. Och för det tredje är det enligt min uppfattning ganska tveaktigt, om det arbete, som lägges ned på denna väg, gagnar mänskligheten.

En sak i hans excellens statsministerns anförande ber jag emellertid att få uttala min erkänsla för, och det är för det sakliga sätt, på vilket han sökt sätta sig in i motståndarnas tankegång, och för hans sätt att nu sakligt debattera denna fråga. Jag gör detta därför att, om det skulle vara någon mening med att en traktat sådan som denna lägges fram för riksdagen — och det är till ett demokratiskt önskemål att man i riksdagen skall sätta sig in i och tala om sådana frågor — är det naturligtvis en nödvändig förutsättning, att man får diskutera frågan på sådant sätt, som nu skett, med skäl och motskäl. Men om en sådan debatt skall föras, är det en sak, man skall låta bli — och jag kommer här tillbaka till utgångspunkten för mitt anförande — man skall låta bli att under meningsutbytet med motståndarna insinuera att de, man kämpar mot, låta leda sig av dåliga bevekelsegrunder, bland annat sådana bevekelsegrunder, som ovänliga känslor mot främmande makter, i stället för att erkänna att de låta sig leda av de motiv de själva uppgivit, av känslan för rikets oberoende, dess självbestämmanderätt och dess historiska traditioner. Jag förvånade mig dock icke så mycket, att jag från herr Alexanderson fick höra en del sådana tillvitelser mot oss. Jag kände igen den ståndpunkten från flera år tidigare. När vi då kämpade för upp-

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

rätthållande av Sveriges neutralitet, dess neutralitet gent emot alla de krigförande makterna, huru ofta ville man icke från den sida han tillhör göra gällande, att vi på vår sida icke vore anhängare av denna neutralitet. Han tillät sig nu i går att mot mig rikta den anmärkningen, att han fann det förvånansvärt, att nu finna mig tala för neutraliteten, när jag, såsom jag tror, att hans ord föllo, i verkligheten tillhörde en krets, som hade sympatiserat för att av Sverige göra ett svenskt Bayern. Hur kan man säga något sådant? Herr Alexanderson tillät sig sedan om vårt yttrande i reservationen att vi icke kunde uppoffra vår neutralitet, vårt oberoende för att tjäna andras intressen, att säga, att häruti låg en perfid insinuation och att det innebar en öppen grovhet och en förolämpning mot de inbjudande och de inbjudna makterna. Vi hava emellertid full rätt att säga, — och han erkände det själv —, att vårt lands neutralitet i viss mån uppoffras genom inträde i förbundet. Vi hava rätt från vår ståndpunkt att opponera oss mot detta; vi hava ock rätt att säga, att om vi gå in i förbundet och så länge vi stå kvar i detsamma, äro vi utsatta för risken att tjäna andras intressen. Mot en sådan saklig uppfattning finnes sakligt sett ingenting att invända. Om vi kommit till den uppfattningen, att vi av dylika skäl måste motsätta oss förslaget, huru skulle detta uttalande av vår sakliga övertygelse kunna vara en förolämpning mot andra, som på andra grunder kommit till motsatt ståndpunkt? Jag förstår icke ett sådant yttrande. Men om ett sådant yttrande som det av mig nyss citerade, av herr Alexanderson fällda över huvud taget vore tillåtligt och användbart, vore det på ett sådant uttalande, som herr Alexandersons, att vi skulle tagit vår ståndpunkt i frågan från synpunkter, som icke vore betingade av Sveriges ställning, av vår känsla såsom svenskar eller av omsorgen om Sveriges neutralitet och oberoende, utan av andra motiv. Jag vet mig aldrig, så länge jag varit i riksdagen hava på detta sätt tillvitat mina motståndare andra motiv än dem de själva uppgivit; jag har aldrig tillvitat dem främmande motiv, utan jag har förutsatt att deras motiv varit svenska, och jag förbehåller mig vid mitt ställningstagande att från dem röna samma bemötande tillbaka. Jag har under 20 riksdagar varit tjänsteman i riksdagen, därav under 16 riksdagar setat vid riksdagens stenografbord och haft att uppteckna de anföranden, som här hållits, och sedan har jag i 16 år själv varit ledamot av riksdagen, men jag vågar betona, att jag hittills aldrig hört ett anförande så obehärskat, som det herr Alexanderson riktade mot oss igår kväll.

Herr Ericsson, Aaby: Herr greve och talman! Hans excellens herr statsministern täcktes ägna mitt anförande i går någon uppmärksamhet. Han anmärkte därvid, och det med ganska hårda ord, att jag förebrått regeringen, att den dröjt så länge med att låta det ärende, som nu föreligger, komma under riksdagens ögon. Han påstod, att det varit omöjligt för regeringen att göra så tidigare. Till svar härå ber jag endast få anföras, att redan i augusti månad

framlades, såsom vi hört, frågan inför den schweiziska nationalför-*Aug. 7 Sveriges
auslåtning till
antivarnaas
förband.*
(Forts.)

samligen, och man kan undra, om det icke kunnat vara någon möj-
lighet för ett tidigare framläggande även här. Jag har ju icke nå-
gon så överdriven tilltro till den nuvarande regeringen, men jag är
alldeles förvissad om, att densamma med dess förmåga att finna
lämpliga former kunnat draga denna fråga inför svenska riksdagen,
då den var samlad en lång tid förra hösten, och sålunda redan då
bringat den under debatt. Skulle icke i alla händelser en del av de
utredningar som vid den tidpunkten voro färdiga, kunnat redan då
på ett eller annat sätt bringas under riksdagens ögon? Om jag icke
misstager mig, var generalstabschefens utlåtande färdigt redan i ok-
tober. Jag tror, att han icke haft mera än åtta dagar på sig för
dess avfattande; så brått var det då. Vid sådant förhållande tror
jag, att jag hade skäl för mitt uttalande och ingalunda förtjänat det
hårda ord om otillbörlighet, som hans excellens statsministern be-
hagade använda mot mig.

Sedan talade hans excellens om mitt yttrande angående natio-
nens samling. En sådan samling är naturligtvis beroende på från
vilken synpunkt man utgår. Jag utgick ifrån den synpunkten, att
därest man icke velat avpruta ett och annat på Sveriges självbestäm-
ningsrätt inför de förhållanden, som nu föreligga, skulle man kun-
nat samla svenska folket. Det tror jag fortfarande. Men jag tror
icke ett ögonblick, att det skall lyckas nu. Även om jag ansett, att
det skulle varit lyckligt, om riksdagen i en fråga som denna kunnat
bliva enig. Men detta har visat sig omöjligt på den linje, regeringen
nu slagit in på.

Vidare anmärkte hans excellens statsministern på mitt yttrande
angående den anklang, som ett avslag på framställningen om till-
trädande från vår sida till förbundet skulle komma att vinna inom
vissa stater, och att jag satte denna ton i samband med tonen i det
uttalande angående f. tyske kejsarens utlämnande, som hade utgått
från Holland. Och det förvånade hans excellens statsministern, att
jag icke talat om det beslut, till vilket man kommit i Holland i av-
seende å *folkförbundet*. Hans excellens framdrog den gamla upp-
giften, att det var mot en minoritet av fyra röster, som kammaren
i Holland antog sitt beslut. Men denna kammare består av 100
personer, och det var ett par och 50, som röstade för folkförbundet
och 4, som röstade däremot. Då måste det väl hava varit ett fyrtio-
tal ledamöter, som icke delade den mening, som fick sitt uttryck i
beslutet. Ty på den uppgiften har jag svårt att tro, att den hol-
ländska riksförsamlingens medlemmar till så stor del höllo sig borta
från ett plenum, där en så viktig fråga förekom. Således synes
icke det holländska beslutet vara vidare farligt såsom argument i
denna fråga.

Till sist steg hans excellens ned från sin höga ställning och
ägnade mig personligen några halvt medlidsamma, halvt beskyddan-
de ord. Han talade om den gamle majoren, som suttit kvar för
länge i riksdagen. Han ansåg förmodligen, att jag för min ålder

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

uttryckt mig väl kraftigt. Eders excellens! Det är icke endast statsrådet förbehållet att vara piggt och krytt. Det kan även andra vara. Och eders excellens, om eders excellens och eders excellens kolleger vilja stanna kvar på de platser ni nu inneha, lovar jag, att denna min sinnesstämning kanske återigen skall komma till uttryck.

Sedermera ber jag att med några ord få vända mig till den ärade talaren på Gävleborgsbänken, min högt värderade ordensbröder, fast i olika »tempel». Herr Ekman anförde mot mig att han icke gillade det sätt, varpå jag framdragit några historiska bilder och satt dem i samband med frågan om vår anslutning till folkens förbund. Hade herr Ekman varit nog vänlig att ägna mitt anförande något mera uppmärksamhet, skulle han kanske funnit att jag framdrog dessa bilder för att visa, hurusom Sverige under gångna tider hade vetat förvärva och försvara denna självständighet, som enligt mitt förmenande vi nu, såsom jag uttryckte mig, i viss mån stå i begrepp att offra. Däruti kan jag icke med bästa vilja att gå den ärade talaren till mötes finna något oriktigt. Däremot erkänner jag villigt, att jag rakt icke förstod vad det tjänade till att, såsom den ärade talaren gjorde, draga fram den fulaste bilden i svenska historien och sätta den i samband med frågan om folkens förbund. Mig är det ofattligt annat än att för den ärade talaren, som eljest är så skarp i sin logik, logiken brast denna gång.

Till sist ett par ord till den ärade representanten på Östgötabänken, friherre Adelswärd, som för att karakterisera min och övriga resevanter hållning i denna fråga fann för gott att likna dem vid Don Quixote. Men Don Quixote hade motståndare, och det var vid det tillfälle den ärade talaren syftade på en väderkvarn, en sådan, vars vingar alltid vända sig efter vinden och som bullrar mycket. men lämnar dålig mald! —

Hans excellens herr statsministern E d é n: Jag skall icke på något sätt lägga mig i den strid, som »den pigge majoren» för närvarande utkämpar med talaren på Gävleborgsbänken, och i vilken han funnit lämpligt att erinra om att motståndarna till Don Quixote voro väderkvarnar. Jag tänker mig dock, att även för honom det icke skulle vara så önskvärt att föra parallellen alltför långt, i fall vi nu gå in på den. Ty ehuru det nu var, förefaller det mig, som om i sådant fall hans manifesterade stridsglädje skulle få något av tomhet över sig — en tomhet som jag emellertid förmodar han icke vill erkänna, att det ligger i hans strid. Jag är också angelägen att försäkra, om det skulle behövas, att de ord, jag ägnade herr Aaby Ericsson, icke på minsta sätt avsågo att vara medlidsamma. Tvärtom skulle jag önska, att man uppfattar dem så, att jag hyser så litet medlidande som möjligt med honom, ty det behöver herr majoren alls icke. Han befinner sig vid en förträfflig vigör, och det är ett nöje att bryta en lans med honom såsom motståndare. Jag skulle blott önska — och det var det jag reagerade emot i början av mitt anförande — att lansens från hans sida

icke hade förts med sådana sidostötar, som icke kunna anses ingå i ett hedersamt tornej.

Vad herr Aaby Ericsson anförde sasom skäl för att regeringen bort kunna framlägga denna frågan redan i höstas, visar, huru fullkomligt obekant han synes vara med den sak, om vilken han talar, eller rättare, huru litet han velat tänka sig in i det yrkande han gjort. Han framhöll, att frågan framlades i Schweiz redan i augusti, och frågade, varför den icke förelades svenska riksdagen, när denna var samlad i oktober. Jo, herr Aaby Ericsson, av det skälet, att vid den tiden det var en fullständigt enig mening i Sverige, att man icke borde taga ståndpunkt till frågan, innan man fått se, huru den behandlades och huru den utvecklade sig i andra neutrala länder. Schweiz befann sig i något annan ställning, dels därför att man där hade att göra ett särskilt yrkande i överensstämmelse med Schweiz' särskilt erkända neutralitet, dels också därför att man då försökte sig på en anslutning med villkor att Nordamerikas förenta stater biträdde förbundet, ett försök, som man sedan nödgades uppgiva. Fös oss låg icke frågan så. För oss var det över huvud taget icke någon mening i att framlägga ett förslag, innan man sett fredsratifikationerna avlämnade. Och jag tror, att om regeringen skulle fallit på den kuriösa tanken att i höstas framlägga förslaget om Sveriges anslutning till folkens förbund, innan ratifikationen ännu skett, innan vi blivit inbjudna och innan förbundet trätt i kraft, herr Aaby Ericsson jämte några andra skulle med största rätt hava sagt, att den regering, som så gjort, varit ute i ogjort väder. Det var omöjligt att framlägga förslaget vid den tidpunkten.

En liten detalj vid sidan av själva huvudfrågan visar också huru litet herr Aaby Ericsson satt sig in i denna sida av saken. Han klandrade, att icke åtminstone generalstabschefens utlåtande blivit framlagt, och sade, att generalstabschefen endast haft åtta dagar på sig för avfattningen därav. Så var det icke. Generalstabschefen hade tre veckor på sig för att utföra sitt uppdrag och avfatta sitt utlåtande, och jag ber att få meddela, att omedelbart efter dess avgivande, blev det offentliggjort. Herr Aaby Ericsson liksom varje medlem av riksdagen har fått del därav, liksom även hela svenska folket känner till det, då pressen avtryckt detsamma, omedelbart efter det utlåtandet blivit framlagt. Vad är det då att klaga över i denna del?

Vad slutligen herr Aaby Ericsson anförde rörande Holland ger mig anledning att ännu en gång peka på ett par fakta. För det första, beträffande vad jag nämnde, att herr Aaby Ericsson här begagnade en anledning att tala om »fanfaren» från Holland, står det ju fast, att herr Aaby Ericsson använde detta motiv i sitt förra anförande och framhöll vilken fanfar utgått från Holland. Det må väl då hava varit mig tillåtet att om också i all anspråkslöshet göra bruk av de retoriska hjälpmedel, i vilka herr Aaby Ericsson är så förfaren, och påminna om att det är klart, att en fanfar skulle tilltala en gammal knekt. Jag sade icke detta för att vara elak; tvärtom ville jag söka vara charmant mot herr Aaby Ericsson. Faktum är emellertid, att den gamle ryttaren — jag förmodar nämligen, att herr Aaby Ericsson

*Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

varit beriden -- har felaktigt uppfattat vad den trumpetstöten gällde. Det var icke alls någon maning i denna fanfar att gå till strids mot folkens förbund, det var, om man skall tala om en fanfar, en fanfar som gällde tyske kejsarens utlämnande, och jag kan icke tro, att vi kunna hjälpa Holland i denna sak. Holland hjälper sig därutinnan självt. I fråga om nationernas förbund har det icke varit någon sådan fanfar, och det av den enkla anledningen, att Holland där intager samma ställning som vi.

Herr Aaby Ericsson vill emellertid fasthålla, att det måste hava varit många, som icke delat majoritetens mening i den holländska andra kammaren, då så många voro frånvarande vid voteringen. Ja, om detta kan jag icke säga annat än vad som framgår av upplysningar, som inhämtats från svenska legationen och personer, vilka direkt kommit från Holland, och dessa upplysningar hava gått ut på, att det icke är riktigt att tro, att de vid voteringen frånvarande icke skulle hava delat majoritetens mening. Det har tvärtom uttryckligen sagts, efter undersökning på ort och ställe, att ingen grund finnes för en sådan åsikt, och att sålunda antalet frånvarande helt enkelt berodde på att man icke brukar vara så mangrant samlad i den holländska andra kammaren. Det kan ju också hava berott på att de frånvarande ansågo utgången så given, att deras deltagande i voteringen icke spelade någon roll. Faktum är, att så som beslutet nu fattats, det företer en stor artad enighet, och att denna åstadkommits på den grund, som den holländska regeringen lagt, samt att denna ståndpunkt fullständigt överensstämmer med den svenska regeringens. Om man således återigen skall återropa Hollands exempel, vill jag svara herr Aaby Ericsson: vi hava gjort detsamma för svensk enighet i denna fråga, som den holländska regeringen gjort å sitt håll; och den holländska nationalförsamlingen har svarat med den enighet, som vi även begärt av den svenska riksdagen. Att herr Aaby Ericsson och andra här förhindrat, att svenska riksdagens svar visar samma enighet, som kommit till synes i Holland, det rå verkligen icke vi för. För det må de bära ansvaret, som förhindrat en sådan enighet.

Herr Swartz: Herr greve och talman, mina herrar! De flesta av de synpunkter hans excellens herr statsministern anlade på min reservation har jag verkligen redan i mitt första anförande upptagit till bemötande, och vid sådant förhållande skulle det vara ganska överflödigt att här ytterligare giva sig in på saken, men jag anser i alla fall hövligheten fordra att, då de blivit framställda av hans excellens, man icke lämna dem alldeles obeaktade.

Jag vill därvid först säga, att vad beträffar hans excellens' uttalande angående, jag vet icke om jag skall säga motivet för reservationen eller vad som skulle kunna anses vara motivet för reservationen, det är alldeles oriktigt. Hans excellens antydde ju, att anledningen till framställningen skulle vara den, att man icke torde gå med, för den händelse icke Amerika komme med, och att man ville krypa bakom en annan makt, innan man fattade sitt beslut. Om det som sagt skulle vara någon häntydan på vad som skulle vara

motivet för mig, ber jag få säga, att det är ganska orättvist. Jag har sökt visa, vad anledningen varit till mitt ställningstagande i denna fråga, och jag ber ännu en gång att få erinra därom, att det icke är nog, att man förklarar sig villig deltaga i arbetet för något sådant som nationernas förbund och för den rättsuppfattning som det måste anses hava satt för sig. Det uppskattar jag också för min del till fullo, men det är ändå angeläget, synes det mig, att, innan man giver sin anslutning till en sådan verksamhet, man söker se till att förutsättningarna för att en sådan verksamhet skall kunna bli lycklig och leda till det önskade resultatet äro så goda som omständigheterna det medgiva. Nu har jag för min del den uppfattningen, att dessa förutsättningar brista helt väsentligt, för den händelse icke Amerika från början är med. Detta har varit anledningen till den ståndpunkt jag har intagit. Och detta är ju i full överensstämmelse med vad som förutsättes i den förbundsakt, som blivit oss förelagd till godkännande. Det har också, såvitt jag förstår, blivit av hans excellens erkänt, att så måste detta förslag, som lämnats till oss tolkas.

Vid sådant förhållande måste jag för min del säga, att jag icke kan förstå, att man kan tänka sig möjligheten, att ett besked av innehåll jag tillåtit mig föreslå, skulle kunna tolkas från deras sida, som ställt frågan, på sådant sätt, att det skulle kunna medföra verkning av en beskaffenhet som hans excellens och även andra här framhållit. Det synes mig verkligen vara så pass nedsättande för omdömet angående dessa vederbörandes moraliska och intellektuella egenskaper, att jag för min del aldrig ett ögonblick kunnat tro, att så kunde bli fallet. Och vid sådant förhållande anser jag, att man mycket väl kan stå för detta och hava den fulla vissheten för sig att, sedermera, när frågan kan tagas upp igen, man blir utsatt för den mest gynnade behandling. Därvid spelar nog också utan allt tvivel ganska mycket in den omständighet, som blivit från andra håll betonad, att Sveriges anslutande till nationernas förbund verkligen icke är alldeles utan betydelse, icke är oavsevärd för detta förbund. Och under sådana förhållanden, när man dröjer med en sådan anslutning på så goda och plausibla skäl, förstår jag icke, att man skall behöva bli utsatt för att komma i strykclass, när man i sinom tid förklarar sig färdig att avgiva svaret.

Nå, nu säger hans excellens, att om Amerika icke skulle komma med, mot all förmodan — jag hoppas att Amerika skall komma med, men vet därom ingenting — kunna vi ju gå ut ur förbundet. Ja, det har även sagts från andra håll. Men såsom jag redan i mitt första anförande framhållit: ett sådant utträde är lättare sagt än gjort. Det behövs två års uppsägning, och det behövs erkännande från deras sida, som hava att medgiva utträdet, att man har fullgjort alla sina skyldigheter mot förbundet. Det är därför ej tillbörligt att säga: vi kunna gå in, men vi kunna också gå ut när som helst, om vi tycka, att det ej är trevligt längre. Jag anser, att vi komma att bli ganska bundna i och med detsamma vi komma in i förbundet. Är det nu så, att det skulle bli fråga för oss om att gå ut ur förbundet, skulle vi nog icke vara ensamma om den saken, menade

Eng. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

hans excellens, många andra skulle då säkerligen också gå ut, ja, men då inträffade ju, att förbundet fölle sönder, eller just den situation, som hans excellens i slutet av sitt anförande så värtaligt varnade oss för att bidra till. Hans excellens värdade ju till oss på ungefär följande sätt: hur kunna herrarna tänka sig, att det komme att gestalta sig, om förbundet skulle falla sönder; vad bleve det icke då för elände och förvirring? Men om man har den uppfattningen är det då icke bra mycket bättre att vänta med att gå in i förbundet, tills man ser, att förutsättningarna för förbundet och dess framtida verksamhet äro så stabiliserade som möjligt? Det är åtminstone min mening.

Detta är vad jag med anledning av hans excellens anmärkningar har ansett mig böra framhålla.

Herr Trygger: Herr greve och talman! Jag skall vara mycket kort. Kammaren kan hava skäl att vänta, att debatten snart skall vara slut. Det är blott svar på några anmärkningar, som jag skall här giva.

Vad först beträffar herr Alexandersons i dag avgivna förklaring eller modifiering av hans yttrande i går, vill jag icke säga någonting annat, än att jag vidhåller, även med denna närmare förklaring, det uttalande jag i går gjorde. För övrigt sätter jag för min del alltför stort värde på herr Alexanderson personligen för att jag vidare skulle driva ett meningsutbyte, som, åtminstone för den sak, som är före, rakt icke är av något intresse.

Vidare var det ett uttalande av herr Möller, som jag skulle vilja bemöta. Jag uppfattade herr Möller i går så, att herr Möller hade den meningen, att art. 10 skulle tolkas därhän, att man genom inträde i folkens förbund åtog sig förpliktelsen att upprätthålla och försvara den territoriella reglering, som vid förbundets stiftande förefanns i världen. Jag hade så mycket större anledning tro, att detta var herr Möllers mening, som herr Möller förklarade, att den omständigheten, att en dylik garanti för varje lands territorium gavs, var en förutsättning för att herr Möller över huvud taget skulle kunna tillstyrka, att vi ginge in i förbundet. Nu har herr Möller förklarat, att jag missförstått honom. Han tolkar icke art. 10 så, att den medför en juridisk förpliktelse att upprätthålla den territoriella integriteten, utan blott en moralisk förpliktelse. Ja, när han säger, att han förut sagt detta, har jag naturligtvis missuppfattat honom, men då får jag säga, att jag tycker, att hans tillstyrkande av inträde i folkens förbund vilar på en bra svag grundval — på att övriga förbundsmedlemmar hava moralisk, men icke juridisk förpliktelse att skydda vår territoriella integritet.

Ja, sedan kom herr Möller in på någonting rent personligt, då han gjorde en anspelning på mitt sätt att göra repliker och tycktes anse, att jag över huvud taget var alldeles för gammal att yttra mig i riksdagen. Jag vet icke, men det är kanske så, att när man

blir gammal, är man själv den, som sist märker det, och den anmärkning, som herr Möller nu gjort mot mig, skall åtminstone vara ett skäl för mig att observera mig, så att jag icke stannar för länge. Men jag vill säga herr Möller, att han bör själv vara försiktig. Kanske om några år det blir yngre element, som tycka, att även herr Möller är för gammal.

*Ang. Sveriges
anslutning till
internationalernas
förbund.
(Forts.)*

Sedan må det tillåtas mig att med några ord vända mig mot hans excellens herr statsministern. Det kan ju icke komma i fråga att ingå i utförligt bemötande av hans anförande. Allt som därom skulle kunna sägas är i stort sett redan sagt. Men det är några få punkter, som jag skall be att få beröra.

För det första måste jag verkligen inlägga en gensaga — jag skall icke som hans excellens protestera, jag skall endast inlägga en gensaga mot den något starka ton, vari hans excellens uttalande sig angående vår reservation. Jag kan mycket väl förstå, att en person, vilken har hans excellens åsikt, i denna fråga och som — det har jag varit i tillfälle att under hela denna frågas förberedande behandling bevittna — på denna fråga nedlagt så mycket arbete, skall känna det såsom en missräkning, att den åsikt han efter moget öfvervägande kommit till icke har kunnat samla oss alla här inom representationen. Följden härav kunde ju lätt bliva, att hans excellens anser sig berättigad att på ett markant sätt uttala, att vår mening skulle vara felaktig. Däremot skulle jag icke reagera. Men när hans excellens tillät sig att använda sådana uttryck som att våra uttalanden vore olämpliga och otillbörliga, så har hans excellens överskridit gränsen, åtminstone den gräns, som jag, när det gäller mig personligen, är beredd att försvara. Såsom bevis på olämpliga och oriktiga uttryck i vår motivering återoppar hans excellens, att vi där sagt, att man med skäl kunde karakterisera stormakterna såsom ett internationellt maktförbund och särskilt rådets makt såsom en internationell diktatur. Detta uttalande sökte hans excellens vederlägga på det sättet, att han sade, att diktatur förutsätter en diktator, och det vore otänkbart, att rådet, som bestod av nio personer, skulle kunna vara en dylik diktator. Denna invändning var väl i själva verket en lek med ord, ty är rådet enhälligt, det må bestå av nio, fem eller tre personer, kan man otvivelaktigt karakterisera rådets makt såsom en diktatur och rådet självt såsom en diktator. Allt beror ju på såsom i reservationen påpekats, huruvida rådet är enhälligt, och vi hava sökt anförä skäl för riktigheten av vår uppfattning, att det mycket lätt kan gå så, att rådet kommer att bliva enhälligt, åtminstone så länge den nuvarande sammansättningen fortfar.

Hans excellens sade vidare, att vi i vår kritik tappat bort oss i småsaker och glömt den stora frågan. Härenot skall jag be att få göra den erinran, att för oss huvudfrågan varit Sveriges trygghet, om Sverige skulle gå in i förbundet. Jag kan följaktligen icke finna denna anmärkning berättigad, att vi i vår kritik tappat bort oss

Ang. Sveriges anslutning till nationernas förbund.

(Forts.)

i småsaker, då vi just granskat förbundsakten från denna stora och för oss avgörande synpunkt.

Till sist gjorde hans excellens gällande, att regeringen känner sitt ansvar i frågan. Ja, i denna fråga är jag övertygad att så är fallet, men oppositionen känner också sitt ansvar. Jag giver herr statsministern rätt, då han säger, att i förevarande fråga finnes det icke mera än två alternativ: ja eller nej. För min del, säger jag, efter moget övervägande, mitt nej. Enligt min mening befordras icke freden och rätten i världen genom den föreliggande förbundsakten. Men Sveriges livsintresse sättes på spel, i fall vi inträda i förbundet.

Jag ber därför att fortfarande få vidhålla mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Lindhagen: Jag begärde ordet, då herr statsministern förklarade, att hans proposition var byggd på politiska realiteter. Han sade detta med en viss tillförsikt men också med ett visst nedblickande, och det var den senaste omständigheten, som uppkallade mig. Han har nedblickat på alla reservanternas förslag. Vad skall han då icke göra med avseende å det förslag jag har kommit med i min motion.

Vad är det nu i alla fall för politiska realiteter, med vilka herr statsministern i propositionen rör sig? Han går ut från ett nödläge, och detta är ju en realitet, som man kan förstå och respektera, att han rättar sig efter. Men vill man gå till det principiella, vad är det då han bygger på? Jo, på en organisation, som icke har någon som helst lagstiftning, som fastställer grundsatser för det levande livet. Följaktligen saknar denna organisation också obligatorisk skiljedom i alla tvistefrågor. De vitala tvistefrågorna och även andra få lösa sig själva. I yttersta fall få de lösas genom något så fruktansvärt som »tillåtna krig». Vidare ett exekutionsväsende, som icke känner andra möjligheter att till sist försona människorna än vapenmakt och uthungringsblockad. Slutligen ett styrelsesätt lika den gamla världens styrelsesätt, sådant som den gamla Adam vill hava det, men icke den nya mänskligheten.

Nu föreslår utskottet, att man skulle söka åstadkomma förbättring av förbundet efter inträde däri, och utskottet liksom regeringen räknar upp några programpunkter: större anslutning, bättre organisation av styrelsesättet o. s. v. Formerna äro viktiga, men innehållet en huvudsak efter mitt förmenande. Jag måste därför i denna församling, då jag ändock tillhör den, göra gällande, att det finnes politiska realiteter, herr Edén, som när tiden en gång kommer, skola träda i stället för dem ni här rör er med, realiteter, som propositionen, utskottet och talarna i denna debatt icke ansett nödigt ägna ett ögonblicks uppmärksamhet. Jag skall räkna upp några sådana saker. En är försonlighet och förtroende, en annan är nationernas självbestämmanderätt, en tredje Asien och Afrika — något som vi européer särskilt böra påminna oss. En annan realitet är avrustning, en obligatorisk skiljedom i alla tvistefrågor, en är det andliga binde-

medlet av ett världssprak, ytterligare ett är lösningen av den sociala fragan inom varje folk i syfte att skapa en broderlig mänsklighet utan klasskillnader och slutligen är att nämna personlighetens kultivering och självausvaret sasom hörnstenar i statsbildningen vid sidan av det materiella underlaget.

*Ang. Sveriges
närstående till
nationernas
förbund.
(Forts.)*

Nu säger utskottet och nu tror regeringen, att den gör vad den kallar praktisk politik. Är det dock icke så, att den politiken gjort konkurs, denna politik, som menar, att vi nu skola uppgå i en världsgesamhet, som upprätthålles och går i kamp utan ledning av några verkliga ideal? Jag vet ju icke, om min tro är fåfång och mänskligheten alltid skall stå på sin gamla laga ståndpunkt. Men jag tror, att det skall komma en tid med omvärdering av de nuvarande politiska konjunkturena, en tid, då man verkligen kommer underfund med vad som är politiska realiteter, då omsider årtusendenas gamla sanningar, som nu predikas om söndagarna i kyrkorna, omsättas åtminstone någorlunda i praktisk politik om vardagarna. Detta låter utopiskt, kanske föraktligt för kammarens ledamöter, som ej ägnat ett ord åt den saken, fångna som vi äro i de snöpliga formerna av gamla tiders anda och tänkesätt.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Den ärade talaren på Kronobergsbänken förklarade, att han icke kunde begripa sammanhanget mellan å ena sidan hans hänvisning till svenska historien och å andra sidan min erinran rörande episoden vid Sveaborg i förhållande till föreliggande förslag om vår anslutning till nationernas förbund. Vilket bara visar, att den ärade representanten på det politiska övningsfältet kritiserar »drill», det vill säga vanan att arbeta efter formeln: icke resonera, bara marschera. Detta är ett tempo, som behöver sakligt repeteras, herr major.

Herr Alexanderson: I anledning av herr Tryggers sista anförande är det mig angeläget att fastslå, att jag icke modifierat eller sökt bortförklara något av mitt yttrande, utan endast i två punkter konstaterat just vad jag sagt.

Då den ärade talaren i detta sammanhang fällde ett par ord om det personliga uppskattande, som han vällvilligt nog ägnade mig, kan jag icke underlåta att begagna tillfället att uttala, i vilken hög grad, trots all olikhet i politisk ståndpunkt och därmed också följande värdering i rent politiskt avseende, hans privata och personliga uppskattande mötes av motsvarande uppskattning från min sida, vari på samma gång blandar sig den forne lärjungens tacksamhet och vördnad.

Jag vill också tillägga, att det syns mig, vad man än för öfvert må säga om min ärade motståndare sasom politisk person, att i det drag av personlig ridderlighet, som präglar hans person, lämnar han denna kammare i dess fortsatta utveckling ett verkligt gott arv.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av de yrkanden, som därunder gjorts,

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten i föreliggande utlåtande.

I avseende å punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade endast yrkats att utskottets hemställan skulle bifallas.

På därefter gjord proposition bifölls detta yrkande.

Rörande punkten 2, yttrade herr talmannen vidare, hade framkommit följande yrkanden: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla den av herr Trygger m. fl. vid förevarande punkt avgivna reservationen; 3:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Swartz vid punkten anförda reservationen; 4:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innehålles i herr Wohlin vid samma punkt avgivna reservation; 5:o) att utskottets hemställan skulle avslås; samt 6:o) att herr Lindhagens motion i ämnet skulle bifallas.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wohlin* m. fl. begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående voteringen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till den av herr Trygger m. fl. vid punkten anförda reservationen.

Herr *Wohlin* äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll. Med anledning härav upptog herr talmannen vart och ett av de ovan under 3:o)—6:o) återgivna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga avslag å utskottets hemställan.

Herr *Wohlin* begärde likväl votering även om innehållet av denna kontraposition, på grund varav herr talmannen upprepade vart och ett av de ovan under 3:o), 4:o) och 6:o) upptagna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den andra förvoteringen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras uppfattning, som ville till kontraposition därvid antaga godkännande av det förslag, som innefattades i herr Swartz' reservation.

Jämväl om sistnämnda kontrapositions innehåll begärde emellertid herr *Wohlin* votering. I anledning härav upptog herr talmannen vardera av de ovan under 4:o) och 6:o) återgivna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till

kontraposition i den tredje förvoteringsen; och förklarade herr tal- *Ang. Sveriges*
mannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med över- *anslutning till*
vägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga *nationernas*
bifall till herr Lindhagens i ämnet väckta motion. *förbund.*
(Forts.)

Då herr *Wohlin* äskade votering även om nu ifrågasvarande kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslags för den fjärde förvoteringsen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition för den votering, som kommer att anställas för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringsen om punkter 2 i särskilda utskottets utlåtande nr 1 antager bifall till herr Lindhagens motion i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition i förstnämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i herr Wohlins vid denna punkt avgivna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 103;

Nej — 31.

Därefter uppsattes, justerades och anslags för den tredje förvoteringsen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i den votering, som kommer att anställas för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringsen om punkten 2 i särskilda utskottets utlåtande nr 1 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Swartz vid denna punkt avgivna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits bifall till herr Lindhagens motion i ämnet.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 38.

Ang. Sveriges
anslutning till
nationernas
förbund.
(Forts.)

Sedermera uppsattes, justerades och anslogs för den andra för-
voteringen en omröstningsproposition, så lydande:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraproposi-
tion i huvudvoteringen om punkten 2 i särskilda utskottets utlåtande
nr 1 antager avslag å utskottets hemställan röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering
antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr
Swartz vid denna punkt avgivna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava
utfallit på följande sätt:

Ja — 56;

Nej — 62.

Därpå uppsattes, justerades och anslogs för den första förvo-
teringen en omröstningsproposition med följande avfattning:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen om punkten 2
i särskilda utskottets utlåtande nr 1 antager bifall till den av herr
Trygger m. fl. vid punkten anförda reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering an-
tagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr
Swartz vid denna punkt avgivna reservation.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rös-
terna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 40.

Slutligen uppsattes, justerades och anslogs för huvudvoteringen
en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad särskilda utskottet hemställt i sitt ut-
låtande nr 1 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den av herr Trygger m. fl. vid punkten av-
 givna reservation. *Ang. Sveriges anslutning till nationernas förbund.*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava
 utfallit på följande sätt:

Ja — 86;

Nej — 47.

Herr statsrådet *Nilson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr
 82, med förslag till ny konkurslag m. m.

Propositionen föredrogs och hänvisades till behandling av lag-
 utskottet.

Anmälades och godkändes särskilda utskottets förslag till riks-
 dagens skrivelse nr 53, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts
 proposition angående Sveriges anslutning till nationernas förbund.

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varefter led-
 ningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr vice talmannen.

Föredrogs änyo första lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning
 av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående sådan ändring
 i lagen om 20-årig hävd, att densamma ej vidare må gälla mot kro-
 nan och i vissa fall ej heller mot enskilda. *Ang. ändring i lagen om tjugoårig hävd.*

I en inom kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion,
 nr 183, som behandlats av första lagutskottet, hade herrar *Venner-
 ström* och *Werner* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till
 Kungl. anhålla, dels att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt framlägga
 för riksdagen förslag därom, att lagen den 22 april 1881 om 20-årig
 hävd ej vidare måtte gälla gentemot kronan, dels att Kungl. Maj:t
 måtte för riksdagen framlägga förslag om samma lags förändring
 därhän, att den icke måtte komma att gälla mot enskilda i sådana fall,
 då lagfart icke grundats på laga åtkomsthändling, eller då hävden
 åberopades som skydd för oriktigt fangen fastighet.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på andragna skäl hem-
 ställt, att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åt-
 gård föranleda.

Herr *Lindbagen*: Det är ju en tämligen vanskligen sak att
 nåkalla kammarens uppmärksamhet i en sådan här detaljfråga efter
 den långa tröttsamma debatt med åtföljande voteringar, som förut ägt
 rum här i dag. Denna fråga är emellertid icke ny, den är gammal,
 och den berör på ett mycket intresserivande sätt en princip, som
 man kämpat och talat för förut i riksdagen och särskilt i dess andra
 kammare. Det är nämligen ett stycke av den stora frågan om kro-

Ang. ändring
i lagen om
tjuguårig
häv. d.

(Forts.)

nans jorddonationer till industrien, till städerna och till jordbruket, som det här gäller. Det är nämligen fråga om, huruvida den s. k. tjuguåriga hävden såsom skyddande åtkomst till fast egendom även skall gälla mot kronan. — Jag skulle vilja bedja herrarna höra på det här litet, ty det kommer att göras yrkande och eventuellt även begäras votering, och då skola ni väl åtminstone veta vad ni göra.

Enligt den romerska rätten förhöll det sig på det sättet, att allmän egendom, statens egendom, icke skulle vara underkastad en sådan här preskription. Anledningarna därtill kunde ju hava varit mångahanda. Man menade bland annat, att enskilda sinsemellan hade ett stort intresse att bevaka sin rätt i varje enstaka fall; men när det gällde det allmänna, så tillhörde egendomen alla, och då kunde man icke begära, att alla skulle vara tillfreds att bevaka det allmännas rätt och statens ämbetsmän kanske man icke litade på så fullt i en sak, som måhända var nära nog deras egen. Slutligen tyckte man, att det icke var någon »salus rei publicae» att genom preskription beröva staten något av det materiella underlaget i jord för den samma. Denna den romerska rättens ståndpunkt har övergått till den svenska rätten genom praxis och slutligen blev genom en författning — jag vill minnas av år 1805 — uttryckligen lagfäst, att preskriptionen icke gällde mot kronan. Detta var också så mycket rimligare, som kronan å sin sida icke åtnjuter förmåner av tjuguårig preskription, när man vill vända sig med rättsanspråk gentemot kronan och den egendom, som kronan innehåller. Ty alla de gamla kronoegendomarna äro icke lagfarna och komma icke heller att bli lagfarna; och då preskriptionen skall räknas från den dag, då lagfart jämlikt 1876 års förordning beviljats eller åtkomsten antecknats, är det givet, att kronan icke kan åtnjuta denna fördel för sina gamla egendomar.

Jag skall taga ett exempel. År 1720 donerade en fideikommissarie en egendom i Nacka socken, tillhörande Ersta fideikommiss för resten, till kronan för att denna egendom skulle upplåtas till kaplanboställe men det gjordes det villkoret, att fideikommissarien skulle ha rätt att utnämna kaplanen. Nå, åren gingo och det blev ingen utnämning utav; men så 50 år efteråt, år 1770, gjorde hos Kungl. Maj:t fideikommissariens anspråk på att komma i utövning av denna sin rätt. Detta avslogs och sedan låg saken på det sättet. •Nu på 1900-talet, alltså en ofantlig tidrymd efter detta, har fideikommissariens genom stämning till domstol mot kronan väckt anspråk på att detta kaplansboställe skulle återfalla till fideikommisset, därför att fideikommissarien icke kommit i utövning av det vid gåvan fästade villkoret att få utnämna kaplanen. Detta yrkande bifölls av domstolarna. Således kronan hade haft denna egendom i långliga tider, men någon preskriptionsrätt kunde kronan icke begagna sig av, utan mycket långt efter åtkomsten avhändes kronan egendomen genom domstolarnas beslut, därför att ett villkor icke var uppfyllt.

Det är ofantligt intressant och förtjänar i detta sammanhang särskilt betonas, att annorlunda går det när kronan skänkt egendomar till enskilda med villkor t. ex., såsom i fråga om rekognitionsskogarna, att de skola användas för bruksdriftens upprätthållande, och sedermera

bruksdriften nedläggas, kronan av denna anledning stämmer till domstol med yrkande att återfå dessa av kronan skänkta egendomar, enär villkoret för donationen icke uppfyllts. Vad göra då domstolarna? Jo, de döma, att det gör ingenting; de enskilda skola kunna behålla sina egendomar. På det sättet dömer man, när det gäller kronans rätt.

Hela denna fråga hänger ihop med ämbetsmannakårens industrialisering. Man behöver bara tala vid vederbörande i kammarkollegium för att höra, vilka ofantliga svårigheter det möter att få rättvisa vid domstolarna, därför att man där har den förutfattade meningen, att det är ohemult av kronan att vara så småkinkig och kravsått sig vad de enskilda vunnit. Men kan man däremot beröva kronan någonting, ja, då ha domstolarna den öppna och vida famnen. Varför? Jo, därför att det högre ämbetsmannaståndet — det rör icke för det — är så intresserat i industrialismens jordinnehav. De själva, deras anförvanter, deras klass hämta därutav en stor del av sina inkomster och sin maktställning. De måste tycka, att det är ett oerhört obefogat ingrepp detta, och att kronan är småaktig — jag kan förstå dem — och därav också detta oerhörda, att rekognitionsskogar och andra egendomar, som skänkts under villkor att tjäna visst ändamål, enligt domstolarna icke behöva gå tillbaka, när det villkoret icke vidare uppfylles.

Av två orsaker blev kronan under 1800-talet, icke minst på 60-, 70- och 80-talen utplundrad på sina jordegendomar. Den blev det först och främst på grund av den nya lära, som kallades den ekonomiska liberalismen, vilken lärde, att staten icke kunde rätt sköta sina egendomar. Det bleve icke tillräcklig avkastning av dem, utan man måste överlämna dem till den enskilda företagsamheten. Det var då klart, att man tyckte, att man skulle avhända kronan så mycket som möjligt av dess egendomar. Därtill kom, att den privata företagsamheten under intryck av sådana läror förstod att på ett ofantligt smidigt och snillrikt sätt begagna sig av denna lära i sin offentliga representation, i statens ämbetsverk och i statens riksförsamling. På detta sätt enade sig bönderna, de stora godsägarna och industriidkarna broderligen uti riksförsamlingen, ämbetsverken och det privata livet om att gå till storms för att plundra kronan på hennes jordegendom. Det är dessa rov, som man nu söker rädda tillbaka under skydd av en nödortfing och bräcklig lag, som för tillfället finnes. Domstolarna hava i de flesta fall icke kunnat hjälpa, och då har man på grund av de skäl, jag nyss antydde, försökt sig på att använda de gamla rättsinstitutet, som kunna göra, att en domstol blir nödsakad att när det gäller en fullt ren och klar rätt å kronans sida, giva kronan sitt tillbaka. Det är ju givet, att denna rätt på grund av de gamla rättsinstitutet icke från kronans sida med någon omsikt tillvaratagits. Kronans ämbetsmän ha suttit där, i landsorten egentligen kronofogdarna, och dessa ha icke haft något intresse av detta, eller någon förmåga att anställa undersökningar rörande kronans egendomar, utan dessa hava blivit lämnade vind för väg. Men det borde dock ha funnits en möjlighet att under en ändrad regim söka återbörda det lilla man kunde med stöd av de gamla författningarna. För det ändamålet var det av vikt, att den gamla be-

*Ang. ändring
i lagen om
tjuguarig
häv.*

(Forts.)

Ang. ändring i lagen om tjuguårig hävd.
(Forts.)

stämelsen, att hävden icke gällde mot kronan, upprätthölls. Man kan förstå, vilken ofantlig rättvisa och betydelse det under sådana förhållanden låg i, att också detta hävdinstitut fick bibehålla sitt från den gamla romerska rätten lånade svenska inslag.

Men då inträffade en av de överraskningar, som skedde rikligen på 60-, 70- och 80-talen här i riksdagen. En smart motionär motionerade om att den där författningen, undantagsbestämelsen för kronan icke vidare skulle gälla. Representanterna i riksdagen menade, att det lät ganska plausibelt, och tyckte, att det skulle vara lika rätt på båda hållen. Såvitt protokollet utvisar, var det icke någon, som uppmärksammade det skickliga attentatet, och ett, tu, tre blev hävden år 1881 tillämplig även för kronan. Man började nu gnugga händerna, och den ena egendomen efter den andra tillföll enskilda.

I början på 1900-talet började man vakna upp för att tillvarata kronans rätt och se till, att de gamla villkoren uppfylldes. Man igångsatte en undersökning och rafistulering, men denna blev icke så synnerligen energisk. Därför hade fordrats en Karl XI vid styret, men vår parlaments- och ämbetsmannaregering var icke någon Karl XI och blir det kanske aldrig någonsin. Ja, då gällde det att skydda sig, innan den 20-åriga hävden började verka, så att man icke kom för sent. Under intryck av denna nödvändighet väckte jag för min del en motion år 1911, att vad man gjorde år 1881 i klokhet å ena sidan och i fåvitsko å den andra skulle ändras därhän, att den gamla rätten för kronan att oberoende av hävden återbörda sin egendom fortfarande upprätthölls. Detta bifölls, som sådana saker i allmänhet på den tiden, av andra kammaren, men avslogs med glans i första kammaren. Saken var i alla fall så pass aktuell, att kammarkollegium låg efter Kungl. Maj:t, med påföljd att man fick en proposition till 1912 års riksdag, som väl icke ville återställa det gamla förhållandet, men sökte ordna saken så, att 1881 års författning suspenderades tills vidare till år 1922.

Under tiden skulle, trodde man, den stora utredningen hinna verkställas, och skulle man hinna se till, att alla de rättegångar, som rimligen kunde instämmas också bleve instämda inom den tillbörliga tiden. Ja, tiden har gått. En del processer hava ägt rum. Kronan tappar dem gladeligen. Såvida det finnes någon möjlighet för kronan att förlora dem, så gör den det — så säger man åtminstone i kammarkollegium — och i en del tvistiga fall ådömes kronan ändå att utgiva kolossala rättegångskostnader.

Nu har denna sak kommit tillbaka på kamrarnas bord genom en motion, väckt i andra kammaren. Nu är situationen förändrad. Man ser i denna fråga liksom i andra jordfrågor endast enhälliga utskott, de må nu kallas jordbruksutskott eller lagutskott. I vad vi trodde vara viktiga, stora saker för en tio, femton år sedan råder nu en rörande enhet därom, att vi ej skola befatta oss därmed, utan överlämna bestyret åt Kungl. Maj:t och avvakta, vad Kungl. Maj:t hittar på. I detta fall har man också funnit för gott att gå denna väg.

Det är enligt min uppfattning ett betänkligt tidens tecken, att

de nya generationerna icke sysselsätta sig med jordfrågan. Det var icke heller så länge sedan röster höjdes på den socialdemokratiska kongressen, att den frågan icke intresserade socialdemokratien. Varje klass ser till, vad som ligger den närmast. Fabrikerna och det rörliga kapitalet var det som arbetarklassen länge uteslutande såg, och icke det, som låg bakom dessa, nämligen jorden. Därför har det varit ett ofantligt arbete att inom den socialdemokratiska arbetarklassen uppamma intresse för jordfrågan. Det har gått så småningom, och man har börjat inse, att den jämväl är en viktig sak. Men det visar sig i alla fall att den gamla radikala bondebesättningen i de gamla utskotten förstod frågan av naturliga skäl på ett mycket mera intimt sätt, än som är möjligt för i denna fråga obevandrade representanter, då de till på köpet i utskotten på välvilligt sätt tas om hand av storgodsägare och höjjurister. Därför kommer nu det ena enhälliga utskottet efter det andra på detta sätt med utlåtanden mot det, som förr var en självklar sak och hade majoritet i andra kammaren.

*Ang. ändring
i lagen om
tjuguårig
häv.*
(Forts.)

Vi hade nyligen ett par jordbruksutskottsbetänkanden. Det var på samma sätt där. De gällde frågor, som för kort tid sedan ansågos vara livsfrågor för folket. Två kommittébetänkanden, som uttala, att det där kunde kommitterade icke gilla, hade skrivits av förnämligast högerjurister, och jordbruksutskottet föll undan, undandrog allt principiellt tänkande och praktiskt handlande utan, tyckte att det där får Kungl. Maj:t sköta om. I detta fall föll dock utskottets vice ordförande ur rollen. Han sade här ett tag under den korta debatten: vi tycka, att det är riktigt vad kommittéerna, de verkligt sakkunniga yttrat och föreslagit. Men i utskottet vågade man icke sätta frågan på sin spets, ty då hade fjällen kanske fallit från det socialdemokratiska partiets och småböndernas ögon. Man hade klart för sig, att den, som vinner tid, finner råd, och att det icke är värt att väcka den björn, som sover. Detta är genesis i fråga om de två jordbruksutskottsutlåtandena.

Här hava vi nu ett likadant utlåtande, fastän här kommer i alla fall utskottet till sist in på en del skäl. Vad säger då utskottet? Jo, till en början säger det för det första, att utskottet icke vill göra något uttalande i principfrågan. Men det är väl i principfrågan, som det haft att uttala sig. Om man satte denna sak på sin spets, så komme man närmare in på livet de aktuella frågorna i detta ämne, och då kunde det hända, att meningarna icke ginge så lätt att sammanjämka. Ätminstone förefaller det mig så. Men vad är det för idé, att ett par motionärer väcka några principfrågor, då utskotten icke vilja göra några uttalanden i berörda frågor precis som även jordbruksutskottet gjorde i de fall jag nyss talade om?

Vidare säger utskottet att oavsett principfrågan, så är saken inte längre så aktuell, som den var förut. Det står nämligen: »Dels hava nämligen utredningarna angående kronans (trätt till densamma fränhänd fast egendom, vilka år 1912 befunno sig i ett mycket ofullbordat skick, sedan dess alltmera fortskridit, varför

Ang. ändring
i lagen om
tjuguårig
häv. d.
(Forts.)

något behov att i och för utredningarnas slutförande suspendera hävden gentemot kronan näppeligen kan anses längre vara för handen.» Ja, det är ett allmänt antagande. Det är alldeles givet, att i samma mån, som man dröjer, i samma mån förlorar kronan på grund av 1881 års författning möjligheten att återvinna egendom. Men hur mycket finnes kvar, och hur stora möjligheter finnas kvar? Utskottet tror, att det näppeligen finnes någonting. Men det finnes åtskilligt antagligen, enligt vad jag förvissat mig om på vederbörlig ort, och det finnes också områden, som ännu äro mycket obekanta och mycket outredda. Utredningen är visst inte fulländad, t. ex. när det gäller hela Kopparbergs län med dess underliga fastighetsboks-system och dess komplicerade förhållanden. All den kronoegendom, t. ex. som Kopparbergs bergslag under årens lopp på ena eller andra sättet utan någon ersättning i tysthet eller officiellt fått lägga under sig, är en ännu outredd härva. I vad mån innehavarna av dessa forna kronoegendomar på dessa gamla fång sökt lagfart, så att hävden är obruten, är också ovisst. Gamla fastor skola antecknas, för att hävden skall börja löpa, och det lär man i vissa fall icke heller gjort. Alltså, det finnes åtskilligt att tillvarataga.

Det andra skälet, varför saken icke längre skulle vara aktuell, anger utskottet sålunda: »Dels föreligga numera, i anledning av rättegångar, som av kronans ombudsmän anhängiggjorts i en del för bedömande av kronans rätt till olika slag av fast egendom, typiska fall, en rad Kungl. Maj:ts domar, där frågan om kronans rätt blivit avgjord. Dylika domar hava sålunda givits beträffande den praktiskt ytterst betydelsefulla frågan om kronans rätt till en del av de stora strömfällen ävensom till under bruk skatteköpta hemman. Som utgången av rättegångarna i berörda tyffall måste anses normerande för sådana kronans anspråk, som stödas på liknande grunder, hava kronans ombudsmän härigenom vunnit en god ledning för bedömande i vad mån ett mål kan anses vara av beskaffenhet att talan bör av kronan anhängiggöras. I de fall, där efter en sådan prövning kronans anspråk befinnes ej sakna grund, kan då klandertalan omedelbart anställas, och hävden sålunda avbrytas.»

Detta är också en gissning. Det kan gå till ungefär på det sättet med en stor del egendomar, under förutsättning att verkliga utredningen gått över dem och att saken i övrigt är klar. För övriga fall gäller icke resonemanget. Men dessutom finnas möjligheter med en ny tid att kunna stämma på nytt i analoga fall och få nya prejudikat. Om rekognitionsskog t. ex. som avhänts kronan, uppstod en liknande tvist några år efter de många processerna, och den avgjordes nu till kronans nackdel i högsta domstolen endast med tre röster mot tre, och den sjunde ledamoten, som var sjuk vid tillfället, skulle också ha röstat för kronans rätt. På det sättet gick kronan alltså bara av den anledningen förlustig Tunabergs

allmänning, som det då gällde. Man skall sålunda inte tro, att man bara skall begagna sig av dessa gamla för kronan dåliga prejudikat, utan man får se till, att man också får dem rättade.

Så heter det slutligen i utlåtandet: »Det behov, som år 1912 ansågs föreligga för en tillfällig suspension av hävden gentemot kronan, är alltså ej längre för handen. Och skulle ett sådant behov komma att göra sig kännbart, kan det enligt utskottets mening förutsättas, att Kungl. Maj:t, som på grund av vad i frågan hittills förekommit, säkerligen med uppmärksamhet följer här ifrågavarande spörsmål, ej skall underlåta att taga initiativ till de åtgärder för skyddande av kronans rätt, som kunna befinnas erforderliga.

Således, man inlåter sig icke på principen. Många av utskottets ledamöter — de ledande ledamöterna, som ha något korn på frågan — ha dock nog i sitt hjärta inlåtit sig på principen. Det framgår därför, att hela motiveringen och de i motiveringen in extenso återgivna utlåtandena tala för att kronan icke bör ha denna rätt. Jag väntar således, att någon även nu skall falla ur rollen, liksom det skedde vid behandlingen av de förra utlåtandena. Men då jag nu varnat på detta sätt, kan jag icke motse någon så lycklig tillfällighet.

Ja, här ha vi igen till sist denna kolartro på Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Men hur kan ni begära, att Kungl. Maj:t skall ha sin uppmärksamhet riktad på alla möjliga saker, i fall det inte föreligger någon petition från någon. Att springa i regeringens trappor är också en utväg, men den har för vanligt folk mindre effekt. Det verksamaste medlet är emellertid, att riksdagen skriver, ty föreligger en riksdagsskrivelse, har man den största utsikt till att saken inte blir snöpligt avfärdad på grund av de många göromålen eller därför att någon byråchef anser, att saken icke förtjänar avseende — ty det är ofta den viktigaste grunden för ett Kungl. Maj:ts avslagsbeslut. Men för övrigt, Kungl. Maj:t har aldrig haft sin uppmärksamhet riktad på jordfrågan på något verksamt sett. Vi ha aldrig haft någon minister, som gjort den till en livssak för statskonsten, utan den har måst påtvingas vederbörande tum för tum, ofta under det oerhördaste motstånd. Det är inte riktigt detta utskottets optimistiska uttalande. Det strider mot människonaturen och mot de faktiska förhållandena. Varför skall man då insvepa sig i dessa överkliga föreställningar?

Nu har motionärerna emellertid utvidgat saken ytterligare. De ha nämligen velat, att den där 20-åriga hävden skall suspenderas i vissa angivna fall även i förhållandet enskilda emellan. Av motiveringen finner man, vilka fall de syfta på. Det gäller sådana enskilda, som också ha mellanhavanden med den gamla industrien och dess tillägnande av egendomar, som även enskilda genom förfogande från kronan ha kommit i besittning av. Men motionärerna ha formulerat sitt yrkande i den punkten så, att det synes gälla alla enskilda. Då jag tycker, att en undersökning verkligen kan vara

*Ang. ändring
i lagen om
tjuguårig
häv.*

(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
tjuguårig
hävd.
(Forts.)

påkallad även i sådana fall, som äro likvärdiga med kronans mellan-
havande med storindustrien, vill jag för min del tillstyrka en skri-
velse även i detta syfte, dock med det förtydligandet, att när det
gäller förhållanden emellan, suspensionen icke skall få om-
fatta alla, utan en undersökning ske i det syfte nu angivits.

Jag hemställer därför, herr talman, att denna riksdag måtte
återupptaga andra kammarens av första kammaren åren 1911 och
1912 slojade initiativ, och då nu efter den nya parlamentariska re-
formen första kammaren fått en sammansättning, som anses vara nå-
gorlunda likvärdig med den andras, skulle ju kamrarna efter så lång
skilsmässa kunna återfinna varandra i ett enigt broderskap på
denna punkt.

För att ytterligare hos de socialdemokratiska ledamöterna ge
någon impuls till initiativ för en sådan framställning, vill jag åbe-
ropa, att på ert nya jordprogram står bland annat följande — det
stod för resten ungefär detsamma också förut: »I samhällets ägo
överböras alla för en planmässig folkhushållnings genomförande
erforderliga naturrikedomar.» Och så står det vidare: »*Statens
jorddonationer återgå till samhället.*» Här är det just fråga om
statens jorddonationer. Ni ha inskrivit på ert program, att de skola
återgå till samhället. Vad böra ni då svara på en sådan begäran?
Man skall väl se till, att man gör det lilla man kan genom en ändring
av denna hävdelag åtminstone. Eljest borde man åtminstone ha
sagt: »De här gamla författningarna kunna verka så litet, att det
inte lönar sig, utan man får tillgripa ny lagstiftning eller med
andra ord den reduktion vi tänka göra på grundval av detta pro-
gram.» Men man kan också gå till mötes och säga: »Eftersom detta
är ett strävande i det syfte programmet angiver, kunna vi för
vår del inte avböja, att det — det må komma ganska sent nu
till skillnad mot förut — dock göres vad man kan göra även på
denna väg.» Därför yrkar jag bifall till motionen, dock med den
ändringen, att andra delen av dess hemställan, nämligen punkten,
»dels att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om
samma lags förändring därhän» etc. förändras till: »dels att
Kungl. Maj:t måtte *taga under övervägande, i vad mån* samma lag
må förändras därhän, att den icke måtte komma att gälla mot en-
skilda i sådana fall» etc.

Herr A l e x a n d e r s o n : Herr talman! Jag föreställer mig,
att kammaren efter den långa förmiddagsdebatten icke anser det
vara lämpligt att nu mera grundligt ventilera detta ärende, så myc-
ket mindre som, efter vad som meddelats mig, andra kamraren
redan utan debatt bifallit utskottets hemställan.

Jag vill dock framhålla, att motionären gjort två särskilda yr-
kanden, därav ett vars räckvidd han uppenbarligen icke förstått, men
som betyder, att hävd över huvud taget skulle upphävas såsom ett
rättsinstitut i detta land. Motionären yrkar nämligen, att hävd icke
längre skulle få hava rättslig betydelse just vid de tillfällen, då den

kan hava någon sådan betydelse. Detta skulle innebära, att någon rättslig säkerhet icke vidare skulle tillkomma någon jordägare mot det klander, som kan göras gällande på grund av fel i hans eller hans företrädares fäng under detta eller föregående sekel eller något ännu tidigare. Vilken effekt detta skulle medföra, kan envar föreställa sig.

Nu har visserligen den ärade talare, som nyss hade ordet sökt modifiera detta yrkande därhän, att vi skulle begära, att Kungl. Maj:t skulle taga i övervägande, »i vad mån», vi skulle taga detta för all jordägarerätt revolutionerande steg, men det torde, utan att flera ord därom behöva sägas, vara uppenbart, att detta icke kan vinna kammarens bifall.

Vad återigen angår motionens förra del, om hävd mot kronan, nämnde den talare, som nyss hade ordet, att utskottet icke velat göra något principuttalande. Han ansåg vidare, att detta vore ett tecken på, att utskottet slingrat sig undan själva frågan, hur man skulle ställa sig till principen. Nej, på sid. 8 i utskottsutlåtandet är det mycket ärligt redovisat för, att beträffande denna principfråga råda mellan olika politiska meningsriktningar i riksdagen skilda meningar, alltifrån den, att det över huvud taget aldrig kan komma i fråga, att det göres någon inskränkning i hävden mot kronan, till den, att hävd mot kronan i princip borde upphävas. Men då alla dessa olika meningars företrädare, oavsett sin ståndpunkt i principfrågan, likvisst finna, att det icke är anledning att nu bifalla denna av enskild motion gjorda hemställan, har det varit helt naturligt, att utskottet icke behövt konstatera, i vad mån majoritet för den ena eller den andra av dessa principmeningar förefinnes. *Det praktiska resultatet* har för utskottets ledamöter blivit detsamma. Och detta beror tydligen på att man dels å ena sidan icke kunnat finna, att det förebragts några skäl, varför det skulle vara av något trängande behov påkallat, att en inskränkning i hävden nu företages, dels å andra sidan funnit, att det efter allt vad som förekommit i ärendet icke är möjligt annat än att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fästad på dessa angelägenheter. Att Kungl. Maj:t detta har, är så mycket mera uppenbart, som från kronans sida under de sista åren en rad av rättegångar väckts just angående återvinnande till kronan av jordbruksfastigheter. Mot vad som i detta avseende av utskottet åberopats tror jag icke, att det lyckats den ärade talaren att förebringa några vägande skäl.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Den siste ärade talaren framhöll såsom en omständighet, som denna kammare borde beakta, att andra kammaren utan debatt bifallit utskottets hemställan. Efter vad en person uppläst mig, funnos just inga ledamöter kvar i andra kammaren vid ärendets behandling, enär kammaren då var i upplösning.

Men för övrigt är det verkligen tröstlöst att se, huru frågor nu ramla tillbaka, så att man får börja detta Sisufusarbete och föra

Ang. ändring
i lagen om
tjuguarig
hävd.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
tjuguårig
hånd.
(Forts.)

upp stenen igen på höjden. Denna fråga förstod människorna förr här i kamrarna. Det var en strids- och kampfråga för folket gent emot herremakten, och nu är den ingenting alls. Nu har herremakten lyckats trassla in den och göra den så här beskedlig, så att man blir ense om att överge allt principknäckande. Men om man ger sig in på principerna, drives man fram till handling, och då inträffar någonting, som icke inträffar med dessa havresoppsbetänkanden. Vad betyder det nu egentligen, att vi skola komma överens om att icke knäcka principfrågan, därför att det råder olika meningar om principen! Jag försäkrar, att det är en ny maxim här i riksdagen, som blir allt mer och mer överväldigande och som gör, att man känner sig fullkomligt förintad och icke vet, hur i denna det parlamentariska livets vågdal jordfrågorna skola flyta upp igen och föras fram på en vågs topp.

Det är väl så, att den generation, som nu regerar, kan icke den här saken. Det är icke möjligt att begära, att människor, som icke sysslat med dessa problem och känna till deras förhistoria, skola vara redo att med sakkunskap och intresse uppträda mot herrar jurister, stormän och partiledare. Därför har det gått så i andra kammaren som herr Alexanderson sade, men icke därför att det är en ovärdig fråga, utan därför att tidsförhållandena äro deprimerande och därför att man icke förstär att bära jordfrågan upp på topppunkten av tidens skummande våghöjd.

Ehuru jag anser, att motionärernas yrkande med den begränsning jag gjort vore det bästa, vill jag dock för att förenkla frågan ock icke ge herr Alexanderson den trumfen, att det här skulle avses, att hävden icke skulle komma att gälla ens mot enskilda, ändra min första hemställan så, att jag yrkar bifall till första delen av herrar Vennerströms och Werners motion.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtanden hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen i dess första del; och förklarade herr vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lindhagen* begärde votering. i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej. bifalles den i ämnet väckta motionen i dess första del.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit såhunda:

Ja — 68;

Nej — 27.

Ang. ändring
i lagen om
ljugårig
håvd.
(Forts.)

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 43 § 2 stycket i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

Ang. kompetensfordringar
beträffande
fattigvårds-
konsulent.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 123, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Lindman* med flera hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta, att 43 § 2 stycket i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»I allt — — — fattigvården. Till fattigvårdskonsulent utses man eller kvinna, som genom föregående verksamhet i fattigvårdens tjänst samt ådagalagda kunskaper om fattigvårdens anordnande i skilda delar av landet visat sig därtill särskilt skickad. Instruktion — — — — — Konungen.»

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återopade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till riksdagens åtgärd föranleda.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade herr *von Sydow* förklarat sig av angivna orsaker anse, att utskottet i anledning av motionen bort föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i instruktionen för fattigvårdskonsulenterna måtte som kompetensfordringar för konsulent stadgas, att han skulle äga ingående praktisk erfarenhet om fattigvård och kunskaper om gällande författningar rörande fattigvården.

Herr *von Sydow*: Herr talman, mina herrar! I denna timma och efter den långvariga debatt, som vi haft i ett av de viktigaste ärenden, som någonsin hänskjutits till den svenska riksdagen, har jag föga förhoppning om att kunna avvinna herrarna något synnerligt intresse för nu föreliggande fråga. Men det är icke endast de stora frågorna, som kräva sin lösning, utan även de små, och då jag deltagit i ärendets behandling i utskottet och därvid antecknat mig såsom reservant till utskottsutlåtandet, tillåter jag mig att säga några ord till stöd för min reservation.

Saken gäller ett av enskilda motionärer framställt yrkande om ändring i fattigvårdslagen. När vi 1918 antogo denna lag, beslöts på samma gång, att det skulle tillsättas en del nya befattningshavare, fattigvårdskonsulenter, och beviljades medel härtill. I fråga om deras kompetens yttrades då i propositionen, att såsom ett villkor för att kunna bliva fattigvårdskonsulent skulle fordras, att man ägde ingående praktisk erfarenhet i fattigvårdsfrågor. Nu anse motionä-

Ang. kompetensfordringar
beträffande
fattigvårds-
konsulent.

(Forts.)

rererna, att Kungl. Maj:t i ett visst särskilt fall icke följt denna regel, och på grund därav yrka de, att man måtte intaga i fattigvårdslagen en bestämmelse av dylikt innehåll. Nu ber jag att få säga, att jag icke alls vill ingå på själva utnämningsfrågan. Det vill jag så mycket mindre göra, som jag icke haft tillgång till ansökningshandlingarna och således icke kunnat se, om någon av de medsökande varit mera kvalificerad än den person, som utnämndes. Jag kan icke heller följa motionärerna, då de yrka ändring i fattigvårdslagen i ifrågavarande avseende. Detta vore ju att tränga in på Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt, ty sådana bestämmelser, instruktioner och kompetensfordringar för ämbetsmän, hava grundlagsenligt alltid utfärdats av Kungl. Maj:t. Det vore också opraktiskt, enär det lätt kan hända, att dylika bestämmelser behöva ändras och man i så fall skulle nödgas skjuta saken till riksdagen.

Å andra sidan har jag icke kunnat underlåta att fästa mig vid, att de kompetensfordringar för fattigvårdskonsulenter, som enligt ett uttalande från regeringen vore en oeftergivlig fråga, ännu icke blivit upptagna i den instruktion för fattigvårdskonsulenter, som blivit utfärdad av Kungl. Maj:t. Då vi granskade en hel del jämförliga instruktioner i utskottet, funno vi i dem alla stadganden angående kompetensfordringar, men i denna instruktion finns det icke några sådana. Jag får säga, att detta synes mig vara en lucka, som bör fyllas. Utskottet anför däremot, att dessa befattningar ännu befinna sig så att säga på försöksstadiet. Det är möjligt, att fattigvårdskonsulenterna få ännu flera uppgifter, såsom ett biträda barnavårdsnämnderna och nykterhetsnämnderna. Detta utgör emellertid icke det minsta hinder för att det stadgas en fordran om erfarenhet i fattigvård, ty det blir i varje fall huvuduppgiften för fattigvårdskonsulenterna. Utskottet säger också, att en sådan lagändring icke nu bör företagas på grund av dessa möjligen tillkommande uppgifter, men jag anser, som sagt, att det icke är något hinder att redan nu såsom kompetensfordran stadga erfarenhet i fattigvård. Jag tror, att det vore lämpligt, och att hela denna tvistefråga, som väckt så mycket uppseende, skulle kunna föras ur vägen, om man följde det yrkande, som jag har framställt, att man i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära, att instruktionen för fattigvårdskonsulenterna kompletteras i detta avseende.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till min reservation.

Herr von Koch: Herr talman! Som herrarna torde förstå, är jag ganska intresserad av den nu föreliggande frågan, men jag förstår å andra sidan, att efter den långa debatt, som ägt rum, är det en dygd att vara kort, en dygd, som jag i övrigt anser, att man i allmänhet bör hava.

Det framgår av motionärernas framställning och även av en av reservationerna till utskottets utlåtande, nämligen herr Magnussons, att denna motion tillkommit på grund av en utnämning till en konsulentbefattning, som varit mycket omtalad i pressen och på annat

sätt. För min del har jag den uppfattningen, att utskottet icke haft någon anledning att befatta sig med den saken. Om en utnämning av denna art icke har skett på ett tillfredsställande sätt, så är det naturligtvis det riktigaste, att frågan upptages till prövning av konstitutionsutskottet. Det har naturligtvis icke varit möjligt för lagutskottet att kunna ingå på en granskning av den frågan, ty vi hava, såsom den föregående ärade talaren alldeles riktigt antydde, icke haft några handlingar att stödja oss på för att göra en sådan undersökning. Jag tillåter mig också i detta sammanhang säga, att jag för min egen del icke biträtt i departementet med denna utnämningsfrågas behandling, emedan jag under förliden höst var utomlands i offentligt uppdrag och således icke kunde befatta mig med densamma. Jag har därför varken vid denna motions behandling eller i övrigt tillåtit mig att intaga någon som helst ståndpunkt till denna utnämningsfråga.

Vad utskottet däremot haft att göra, var att överväga, om det kunde anses lämpligt att i fattigvårdslagen införa några bestämmelser angående konsulenternas kvalifikationer. För min del har jag efter övervägande av den frågan kommit till det resultatet, att det icke är behöfligt. Jag tror, att det yttrande, som föredragande departementschefen hade, när frågan om konsulentbefattningarnas inrättande var före och som godtogs av riksdagen är vad som för närvarande behöves av bestämmelser på detta område. Jag tror, nämligen att däri äro uppdragna de linjer, efter vilka Kungl. Maj:t har att utse ifrågavarande tjänstemän, och jag har svårt att följa den föregående ärade talaren, då han förordar, att i instruktionen skulle meddelas några bestämmelser angående kompetensvillkoren. Förhållandet är nämligen det, att, efter vad jag inhämtat, förefares det ganska olika med dessa instruktioner. I en del instruktioner förekomma en del sådana kompetensbestämmelser, i andra förekomma däremot icke några sådana. Det är särskilt i instruktioner för sådana befattningar, som tillsättas av underordnade myndigheter och styrelser, i vilka särskilda bestämmelser om kompetensfordringar förekomma. Men det är sällan de förekomma, när det gäller en befattning, som Kungl. Maj:t tillsätter. Jag styrkes i den uppfattningen därav, att i den instruktion av den 15 december 1914, som utfärdats för folkskolinspektörerna, således en befattning, som är ganska likartad med fattigvårdskonsulenternas, icke heller några sådana kompetensfordringar förekomma. Det enda, som kan tydas såsom en kompetensfordran, är, att i kapitlet om tjänstetillsättningar föreskrives, att sökande skall visa vitsord »över praktisk utbildning för lärarkallet». Men ungefär samma bestämmelse är införd i instruktionen för fattigvårdskonsulenterna. Det heter nämligen i den senare att bland tjänstehandlingarna fordras vitsord »över praktisk utbildning till befattningen, förut bestridd tjänstgöring eller förut utövad verksamhet». Jag tror, att det är allt vad som egentligen behöves i detta avseende, och jag styrkes ytterligare i denna uppfattning av fattigvårdskommitténs betänkande, som även omfattade tillsättande av vad som då kallades fattigvårdsinstruktörer. I detta betänkande var in-

Ang. kompetensfordringar
beträffande
fattigvårdskonsulent.
(Forts.)

Ang. kompetensfordringar
beträffande
fattigvårds-
konsulent.
(Forts.)

fört ett förslag till instruktion för dessa. Men där förekommo inga kompetensfordringar, utan detta förslag till instruktion hade ungefär samma principer som den av Kungl. Maj:t sedermera utfärdade instruktion, ehuru den senare är något utförligare.

Jag tror för övrigt, att de skäl, som utskottet anfört mot att man nu skulle tillägga i instruktionen några särskilda kompetensfordringar, äro ganska bärande. Hela denna fråga om fattigvårds-konsulenternas verksamhet är ordnad på ett mera provisorisk sätt och, såsom den föregående ärade talaren antydde kan det åtminstone förväntas eller förutses, att en del ytterligare uppgifter komma att tilläggas konsulenterna. Att nu införa några kompetensfordringar på fattigvårdens område, tror jag icke att det finnes någon särskild anledning till.

Jag skall icke ytterligare upptaga tiden, utan jag vill endast sluta med att säga, att om jag hade klarhet om att det föreslagna tillägget till instruktionen skulle vara till någon fördel för fattigvården och konsulenternas verksamhet, skulle jag givetvis icke hava något emot ett sådant tillägg. Då jag emellertid icke har en sådan uppfattning, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Tengdahl: Herr vice talman! Jag skall be att få säga några få ord i anledning av denna motion.

Jag skall be att få uttrycka som min åsikt, att denna motion är i hög grad otidsenlig. Efter min uppfattning går utvecklingen såväl beträffande enskilda tjänster som beträffande kommunala och offentliga tjänster i den riktningen, att man betalar folk bra för att få de mest kompetenta, men man skriver så få kompetensfordringar som möjligt. Jag skall be att få tala om, att jag här i Stockholm varit med om ett fall, där jag rent av blev utestängd från möjligheten att taga i betraktande en mycket god sökande, därför att man hade uppställt kompetensfordringar, som utestängde denne person. Det var fråga om en framstående ingenjörstjänst. I kompetensfordringarna stod, att elever från den och den skolan skulle kunna tänkas komma i betraktande vid tillsättandet av en sådan tjänst, men alltså icke elever från andra skolor. Den person, jag syftar på, hade gått i en av dessa andra skolor, som möjligen, vid den tiden kompetensfordringarna skrevos, stod lägre, men som för närvarande visst icke står lägre än de skolor, som stå omnämnda i kompetensfordringarna. Men man hade glömt att ändra kompetensfordringarna i samma mån som den ifrågavarande utpekade eller rättare sagt i instruktionen icke omtalade skolan hade förbättrats.

Jag skall be att i detta sammanhang få säga några måhända hädiska ord om sakkunskapen. Jag är en mycket stor beundrare av sakkunskapen, d. v. s. den verkliga sakkunskapen. Men det får naturligtvis vara mätta med denna beundran för den verkliga sakkunskapen. Det måste vara en viss gräns, och man får lov att använda något av detta, som populärt här i riksdagen brukar kallas för det sunda bondförståndet gentemot sakkunskapen, som mången gång

måste vara ensidig, om den över huvud taget vill någonting uträtta. Över huvud taget tror jag man kan säga, att man har den erfarenheten i det offentliga livet, att intet verk — och i det här fallet kan man ju betrakta fattigvården som ett slags verk — reformerar sig självt inifrån, utan impulserna till verkets reformering få ofta nog komma utifrån, och jag tror, att man kan tillämpa detta betraktelsesätt även just på fattigvården. Utan att alls vilja förringa värdet av de impulser, som kunna komma inifrån, från fattigvårdsmännen själva, tror jag man kan konstatera, att den rörelse för fattigvårdens förbättrande, som under senare år gjort sig gällande, i mycket hög grad har emanerat just från folk utanför fattigvården, och det, som gjorts till fattigvårdens förbättrande, har till äventyrs skett antingen trots fackmännens öppna motstånd eller åtminstone under stor tvekan från deras sida. Ser man på hur förhållandena historiskt utvecklats sig, finner man, att den person, som skänkte en donation till Centralförbundet för socialt arbete för att igångsätta diverse undersökningar, som sedermera kommo att ligga till grund för fattigvårdens reformerande, visst icke var någon fackman på området. Det var en gammal varmhjärtad läkare här i Stockholm. Och ser man på hela raden av dem, som burit och drivit igenom reformerna ifråga om fattigvården, finner man, att inte heller de äro fackmän, utan folk utanför fackmännens krets, som så småningom dragit fackmännen med sig.

Det är för resten ganska egendomligt att se amiral Lindman såsom främste undertecknare av denna motion. Amiral Lindman är ju själv personligen det mest lysande exempel på hur man så småningom i det offentliga livet blir sakkunnig på diverse områden och för diverse befattningar, för vilka man icke är sakkunnig, när man sättes dit. Herr Lindman är till sin utbildning sjöofficer, men han har, så vitt jag vet, med stor heder fungerat som general för telegrafverket, för att inte tala om alla de olika gånger han varit statsråd.

Det finns ett yttrande i en av reservationerna, som jag slutligen skall be att bestämt få reagera emot, nämligen när en reservant säger, att hela denna sak skulle ordnas så, att det finnes befordringsmöjligheter för duktigt fattigvårdsfolk. Emot detta, det är min bestämda uppfattning, måste man reagera, man skall sätta upp sina kompetensfordringar på det sättet, att man för varje särskild plats skaffar de bästa möjliga krafter, men inte så, att man åt vare sig herr X, herr Y, eller herr Z, skaffar de bästa möjliga befordringsutsikter.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr von Sydow vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Ang. kompetensfordringar
beträffande
fattigvårdskonsulent.

(Forts.)

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen med begäran om utfärdande av instruktion för försvarskommissionen i vissa angivna syften, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning av herr vice talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till sammanträde, som komme att hållas nästa lördag.

Efter föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 263, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av herr Hages motion, nr 291, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om upphävande av de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun, beslöt första kammaren att hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

På hemställan av herr vice talmannen beslöts att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen, skulle nedtagas.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 5,46 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.
